

Złożenie pracy online:

2013-08-23 11:03:40

Kod pracy:

10280

Karolina Kawa
(nr albumu: 20938*Z/SUM)

Praca magisterska

Analiza i ocena efektów ekonomiczno - finansowych na przykładzie Grupy Kapitałowej "Famur"

Analysis and evaluation of the economic - financial effects for example the Capital Group "Famur"

Wydział: Nauk Społecznych i Informatyki

Kierunek: Zarządzanie

Specjalność: rachunkowość zarządcza - CIMA 2

Promotor: dr Ewa Babuśka

Dziękuję Pani dr Ewie Babuśce za życzliwe podejście, oraz wiele cennych uwag.

Abstrakt

W pracy podjęto temat sposobu prezentacji sytuacji majątkowo-finansowej złożonych struktur gospodarczych, jakimi są grupy kapitałowe. Dla ich oceny duże znaczenie mają dane pochodzące ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych, które różnią się od sprawozdań jednostkowych sporządzanych przez pojedyncze podmioty gospodarcze.

Dla określenia grupy kapitałowej, przesłanek jej powstawania i źródeł informacji o sytuacji majątkowo-finansowej wykorzystano studia literatury przedmiotu i analizę skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009-2012. Przeprowadzona analiza pozwoliła uzyskać odpowiedzi na pytania, czy jest to silna organizacja, i czy nie istnieje zagrożenie dla kontynuacji prowadzonej przez nią działalności gospodarczej.

Zawartość informacyjna sprawozdania skonsolidowanego w porównaniu z jednostkowym sprawozdaniem finansowym jest inna i przesądza o odmienności analiz i ocen obu rodzajów sprawozdań. Informacje ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym dają podstawę do wyrażenia opinii o sytuacji grupy kapitałowej.

Słowa kluczowe: grupa kapitałowa, sprawozdanie skonsolidowane, sprawozdanie jednostkowe, analiza wstępna, analiza wskaźnikowa.

Abstract

In this work on the presentation of assets and financial situation of complex economic structures, which are groups of companies. For their evaluation are important data from the consolidated financial statements, which are different from the individual financial statements drawn up by individual traders.

For the determination of the group, the circumstances of its creation and sources of information about the situation of the financial assets used the literature studies and analysis of the consolidated financial statements of the Capital Group "Famur" for the years 2009-2012. The analysis made it possible to get answers to the questions, whether it is a strong organization, and whether or not there is a threat to the continuation of its business activities.

The information content of the consolidated financial statements compared to the individual report varies and determines the differences in analysis and evaluation of both types of reports. Information included in the consolidated financial statements provide a basis for expressing an opinion on the situation of the group.

Keywords: holding company, the consolidated financial statements, individual report, preliminary analysis, ratio analysis.

Spis treści

Wstęp	5
Wykaz zastosowanych skrótów	6
Rozdział 1. Przesłanki powstawania grup kapitałowych	7
1.1. Pojęcie i istota grup kapitałowych	7
1.2. Przyczyny tworzenia grup kapitałowych	11
1.3. Podstawowe rodzaje grup kapitałowych.....	12
1.4. Zalety i wady grup kapitałowych.....	15
Rozdział 2. Źródła informacji o sytuacji majątkowo - finansowej grup kapitałowych	17
2.1. Podstawy prawne sprawozdawczości grup kapitałowych.....	17
2.2. Metody konsolidacji	20
2.2.1. Metoda pełna.....	20
2.2.2 Metoda proporcjonalna	23
2.2.3 Metoda praw własności.....	25
2.3. Elementy skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	25
2.3.1. Skonsolidowany bilans.....	25
2.3.2. Skonsolidowany rachunek zysków i strat	31
2.3.3. Pozostałe elementy sprawozdania	35
2.4. Badanie sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów	41
Rozdział 3. Aspekty analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych.....	44
3.1. Cechy szczególne analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych.....	44
3.2. Analiza wstępna skonsolidowanego sprawozdania finansowego	46
3.3. Analiza wskaźnikowa skonsolidowanego sprawozdania finansowego.....	48
Rozdział 4. Analiza i ocena efektów ekonomiczno - finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” w oparciu o skonsolidowane sprawozdanie finansowe za lata 2009 - 2011	54
4.1. Charakterystyka Grupy Kapitałowej „Famur”	54
4.2. Ocena efektów działalności Grupy Kapitałowej „Famur” w oparciu o wstępną analizę skonsolidowanego bilansu i rachunku zysków i strat.....	55
4.2.1. Analiza sytuacji majątkowej Grupy Kapitałowej „Famur”	55
4.2.2. Analiza sytuacji kapitałowej Grupy Kapitałowej „Famur”	63
4.2.3. Ocena księgowej wielkości wyniku finansowego Grupy Kapitałowej „Famur”	66
4.3. Analiza wskaźników finansowych w ocenie Grupy Kapitałowej „Famur”	73
4.4. Ocena kontynuacji działalności Grupy Kapitałowej „Famur” za pomocą modelu A. Hołdy	81
Zakończenie	82
Wykazy rzeczowe	88
Bibliografia.....	90
Załączniki	93

Wstęp

Wynikiem rosnącej konkurencji w gospodarce rynkowej jest konieczność dostosowywania się przedsiębiorstw do nowych warunków. Efektem takiej sytuacji jest powstawanie licznych złożonych struktur gospodarczych, jakimi są grupy kapitałowe.

Zarządzanie podmiotami gospodarczymi wiąże się z ciągłym podejmowaniem różnych decyzji, których trafność zależy od analizy wielu aspektów ekonomicznych i finansowych. Informacji o wynikach działalności i sytuacji finansowej przedsiębiorstwa dostarcza analiza finansowa, umożliwiając ocenę jednostki gospodarczej i stanowiąc podstawę ustalenia jej kierunków rozwoju w przyszłości. Taka ocena jest też przedmiotem zainteresowania ze strony obecnych, jak i potencjalnych inwestorów.

Celem pracy jest przeprowadzenie analizy i oceny efektów ekonomiczno-finansowych Grupy Kapitałowej „Famur”, na podstawie danych pochodzących ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy dostępnych za ostatni 4-letni okres jej działalności. W opracowaniu można znaleźć odpowiedź na pytania: pod jakimi względami stan finansów grupy kapitałowej jest dobry, i jakie czynniki w grupie kapitałowej wpływają pozytywnie, a jakie negatywnie na stan finansów grupy. Główną hipotezą badawczą pracy jest wykazanie, że przedstawienie sytuacji majątkowo-finansowej grupy kapitałowej, stworzonej przez odrębne pod względem prawnym jednostki, wymaga dokonania odmiennej analizy i oceny skonsolidowanego sprawozdania finansowego, niż w odniesieniu do sprawozdania jednostkowego.

W rozdziale pierwszym omówiono pojęcie i istotę grupy kapitałowej, motywy jej tworzenia, oraz podstawowe rodzaje. Przedstawiono wady i zalety takiej wielopodmiotowej, złożonej organizacji. Rozdział drugi poświęcono źródłom informacji wykorzystywanych w badaniach sprawności i efektywności jednostek gospodarczych. Omówiono podstawy prawne sprawozdawczości grup kapitałowych i metody konsolidacji. Przedstawiono elementy skonsolidowanego sprawozdania finansowego, tj. bilansu, rachunku zysków i strat, oraz pozostałych części. W rozdziale trzecim uwypuklono szczególne aspekty analizy skonsolidowanego sprawozdania finansowego, odróżniające ją od analizy sprawozdania jednostkowego, z uwzględnieniem analizy wstępnej, oraz wskaźnikowej. W rozdziale czwartym podano informacje o Grupie Kapitałowej „Famur”, naświetlając charakter działalności i skład Grupy. Dokonano oceny sytuacji majątkowo-finansowej Grupy na podstawie danych ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych za lata 2009-2011. Do oceny kondycji Grupy zastosowano analizę wstępną skonsolidowanego bilansu, oraz rachunku zysków i strat, a także analizę wskaźnikową. Dodatkowo do badanego okresu 2009-2011 dołożono i zanalizowano w zakończeniu najistotniejsze dane Grupy za 2012 rok, ponieważ zostały one opublikowane dopiero w lipcu 2013 roku. W aneksie załączono skonsolidowane bilanse, oraz rachunki zysków i strat Grupy „Famur” za lata 2009-2012.

Wykaz zastosowanych skrótów

k. s. h. - Ustawa z dnia 15.09.2000 r. - Kodeks spółek handlowych, Dz. U. nr 94, poz. 1037
z późniejszymi zmianami

u. o. k. k. - Ustawa z dnia 15.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Dz. U. nr 50,
poz. 331

u. rach. - Ustawa o rachunkowości z dnia 29.09.1994 r., Dz. U. nr 152, poz. 1223
z późniejszymi zmianami

Rozdział 1. Przesłanki powstawania grup kapitałowych

1.1. Pojęcie i istota grup kapitałowych

Źródłami definicji grupy kapitałowej, jako jednej z form koncentracji organizacyjnej są ustawa o rachunkowości¹, oraz kodeks spółek handlowych². W myśl obecnie obowiązującej ustawy o rachunkowości poprzez grupę kapitałową rozumie się jednostkę dominującą, wraz z jednostkami zależnymi i niebędącymi spółkami handlowymi jednostkami współzależnymi³. Ustawa ta przytacza pojęcie jednostki dominującej, czyli jednostki będącej spółką handlową, lub przedsiębiorstwem państwowym, sprawującą kontrolę nad inną jednostką, a w szczególności⁴:

- ✓ posiadającą bezpośrednio, lub pośrednio przez udziały większość ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym innej jednostki (zależnej), także na podstawie porozumień z innymi uprawnionymi do głosu, wykonującymi swe prawa głosu zgodnie z wolą jednostki dominującej, lub
- ✓ uprawnioną do kierowania polityką finansową i operacyjną innej jednostki (zależnej) w sposób samodzielny, lub przez wyznaczone przez siebie osoby, lub jednostki na podstawie umowy zawartej z innymi uprawnionymi do głosu, posiadającymi, na podstawie statutu lub umowy spółki, łącznie z jednostką dominującą, większość ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym, lub
- ✓ uprawnioną do powoływania i odwoływania większości członków organów zarządzających, nadzorujących, lub administrujących innej jednostki (zależnej), lub
- ✓ będącą udziałowcem jednostki, której członkowie zarządu w poprzednim roku obrotowym, w ciągu bieżącego roku obrotowego i do czasu sporządzenia sprawozdania finansowego za bieżący rok obrotowy, stanowią jednocześnie więcej niż połowę składu zarządu tej jednostki (zależnej) lub osoby, które zostały powołane do pełnienia tych funkcji w rezultacie wykonywania przez jednostkę dominującą prawa głosu w organach tej jednostki (zależnej).

Przytoczone w powyższej definicji pojęcie jednostki zależnej oznacza spółkę handlową, która kontrolowana jest przez jednostkę dominującą, lub oznacza jednostkę będącą spółką

---

¹ Ustawa o rachunkowości z dnia 29.09.1994 r., Dz. U. nr 152, poz. 1223

² Ustawa z dnia 15.09.2000 r. - Kodeks spółek handlowych, Dz. U. nr 94, poz. 1037 z późn. zm.

³ Art. 3 ust. 1 pkt 44 u. rach.

⁴ Art. 3 ust. 1 pkt 37 u. rach.

handlową, lub podmiotem utworzonym i działającym zgodnie z przepisami obcego prawa handlowego, kontrolowaną przez jednostkę dominującą⁵.

Kodeks spółek handlowych natomiast określa jednostkę dominującą, jako spółkę handlową, w przypadku, gdy⁶:

- ✓ dysponuje bezpośrednio lub pośrednio większością głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu, bądź w zarządzie innej spółki kapitałowej (spółki zależnej), także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
- ✓ jest uprawniona do powoływania lub odwoływania większości członków zarządu innej spółki kapitałowej (spółki zależnej), lub
- ✓ jest uprawniona do powoływania lub odwoływania większości członków rady nadzorczej innej spółki kapitałowej (spółki zależnej), lub
- ✓ członkowie jej zarządu stanowią więcej niż połowę członków zarządu innej spółki kapitałowej (spółki zależnej), lub
- ✓ dysponuje bezpośrednio lub pośrednio większością głosów w spółce osobowej zależnej, lub
- ✓ wywiera decydujący wpływ na działalność spółki kapitałowej zależnej.

Przedstawiając definicję grupy kapitałowej należy również wspomnieć o jednostkach dominujących wyższego, oraz niższego szczebla. Zgodnie z ustawą o rachunkowości poprzez jednostkę dominującą wyższego szczebla rozumie się jednostkę będącą spółką handlową, lub przedsiębiorstwem państwowym, która jest jednostką dominującą w stosunku do jednostki dominującej niższego szczebla⁷. Jednostka dominująca niższego szczebla to spółka handlowa, która jest jednocześnie jednostką zależną od innej spółki handlowej, lub przedsiębiorstwa państwowego i jednostką dominującą w stosunku do co najmniej jednej spółki handlowej⁸.

Grupy kapitałowe mogą mieć więc rozbudowaną strukturę, składającą się z jednostek dominujących wyższego i niższego szczebla. Cechą charakterystyczną grupy jest więc występowanie w niej dwóch kategorii podmiotów - przedsiębiorcy dominującego i przedsiębiorców zależnych. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów⁹ stanowi, że grupę kapitałową tworzą - przedsiębiorca kontrolujący innych przedsiębiorców, oraz wszyscy kontrolowani przez niego przedsiębiorcy. Mowa jest tu o kontroli, jako możliwości wywierania decydującego wpływu na innych przedsiębiorców, określonej w art. 4 pkt 4 w/w ustawy.

---

⁵ Art. 3 ust. 1 pkt 39 u. rach.

⁶ Art. 4 § 1 pkt 4 k.s.h.

⁷ Art. 3 ust. 1 pkt 37b

⁸ Art. 3 ust. 1 pkt 37a

⁹ Art. 4 pkt 14 u.o.k.k.

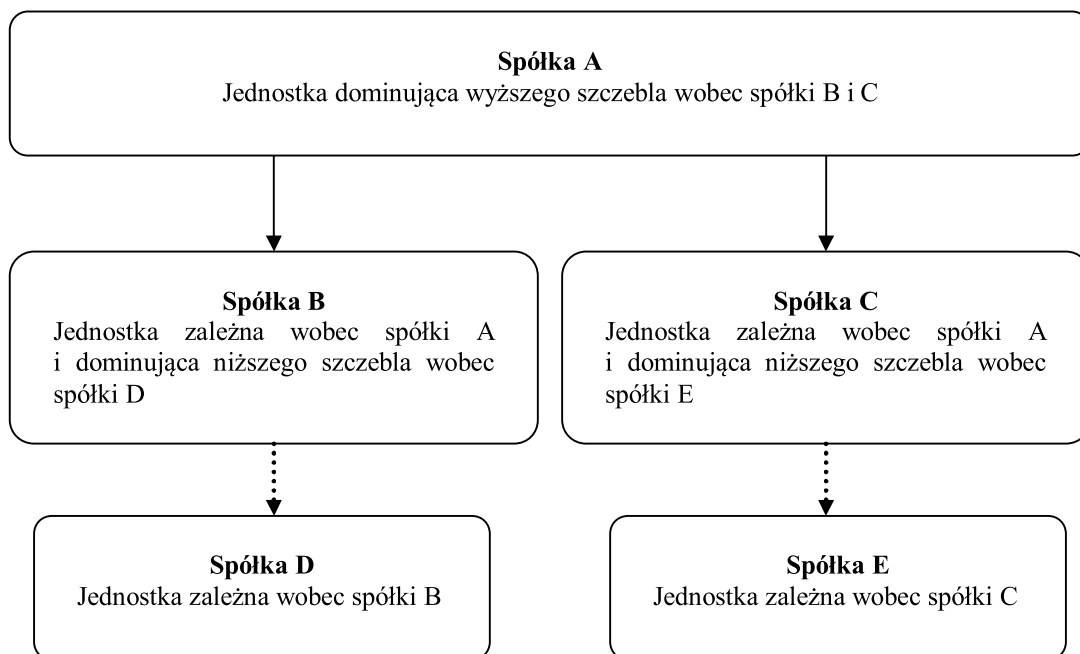

Relacje w zakresie zarządzania między jednostką dominującą - spółką-matką, a spółkami zależnymi mogą wynikać z:

- ✓ posiadania pakietu kontrolnego w spółce zależnej (przez spółkę-matkę),
- ✓ statutowych uprawnień do podejmowania decyzji o polityce finansowej i bieżącej działalności gospodarczej innej spółki,
- ✓ przeważającego udziału własnej kadry kierowniczej w składzie zarządu innej spółki z grupy kapitałowej¹⁰.

Bardziej rozbudowana struktura grupy kapitałowej wymaga kontroli bezpośredniej¹¹, czyli zachodzącej w dwuszczeblowych grupach kapitałowych, jak i kontroli pośredniej. Ten drugi przypadek dotyczy właśnie grup kapitałowych o bardziej złożonej strukturze, czyli składającej się z trzech, czterech lub nawet więcej „szczebli zależności”¹².

Strukturę rozbudowanej grupy kapitałowej przedstawia rysunek nr 1.

Rysunek 1. Struktura rozbudowanej grupy kapitałowej (Źródło: opracowanie własne.)

W grupie kapitałowej mogą istnieć też inne zależności pomiędzy przedsiębiorstwami. Występuje to wtedy, gdy przedsiębiorstwa w grupie pełnią role równorzędne, a wzajemne

¹⁰ B. Wawrzyniak, Polskie grupy kapitałowe - perspektywa europejska, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego w Warszawie, Warszawa 2002, s. 158

¹¹ Art. 4 pkt. 14 u.o.k.k.

¹² K. Kohutek, M. Sieradzka, Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów - komentarz, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008, s. 237

powiązania nie dają żadnemu z nich pozycji dominującej. Takie przedsiębiorstwa nazywane są często spółkami siostrami, lub spółkami siostrzanymi¹³.

Ustawa o rachunkowości definiuje także pojęcie jednostki powiązanej i jednostki podporządkowanej. Grupę jednostek obejmującą znaczącego inwestora, jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone oraz jednostki znajdujące się wraz z jednostką pod wspólną kontrolą, a także wspólnika jednostki współzależnej określa się jednostkami powiązanymi, zaś jednostki zależne, współzależne od jednostki dominującej oraz jednostki stowarzyszone to jednostki podporządkowane¹⁴. Kodeks spółek handlowych definiuje spółkę powiązaną, jako spółkę kapitałową, w której inna spółka handlowa albo spółdzielnia dysponuje bezpośrednio lub pośrednio co najmniej 20% głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu, także jako zastawnik lub użytkownik, albo na podstawie porozumień z innymi osobami, lub która posiada bezpośrednio co najmniej 20% udziałów albo akcji w innej spółce kapitałowej¹⁵.

Pozostałe przepisy prawne regulujące tworzenie i funkcjonowanie grup kapitałowych to m. in.:

- ✓ Ustawa z dnia 21.08.1997 r. – Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi¹⁶,
- ✓ Ustawa z dnia 15.12.2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów¹⁷,
- ✓ Ustawa z dnia 30.08.1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych¹⁸,
- ✓ Ustawa z dnia 15.02.1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych¹⁹.

Podsumowując, grupę kapitałową można scharakteryzować jako organizację utworzoną dla realizacji wspólnych celów gospodarczych, lub jako składające się z samodzielnych prawnie podmiotów gospodarczych w formie spółek kapitałowych (spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i spółek akcyjnych), oraz jako powiązane w sposób trwały więziami kapitałowymi i ewentualnie dodatkowo innymi (zgrupowania kapitałowe), a także, jako posiadające możliwość realizacji wspólnych celów, wynikające z rodzaju i intensywności tworzących je powiązań²⁰.

¹³ E. Rzeszutek, Model zarządzania holdingiem przemysłowym, „Zarządzanie przedsiębiorstwem” 2004/1, s. 47

¹⁴ H. Sikacz, Ocena sytuacji finansowej operacyjnych grup kapitałowych, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2011, s. 21

¹⁵ Art. 4 § 1 pkt 5 k.s.h.

¹⁶ Dz. U. z 1997 r. Nr 118, poz. 754 z późn. zm.

¹⁷ Dz. U. z 2000 r. Nr 22, poz. 1319

¹⁸ Dz. U. z 1996 r. Nr 118, poz. 561 z późn. zm.

¹⁹ Dz. U. z 1993 r. Nr 106, poz. 482 z późn. zm.

²⁰ B. Nogalski, R. Ronkowski, Podstawy funkcjonowania polskich grup kapitałowych, oraz ich formy organizacyjne i sposoby zarządzania, w: Zarządzanie w grupach kapitałowych – aspekty organizacyjne, finansowe, właścicielskie i personalne, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. E. Kwiatkowskiego w Gdyni, Gdynia 2004, s. 11

1.2. Przyczyny tworzenia grup kapitałowych

Rosnąca konkurencja na rynku zmusza przedsiębiorstwa do koncentracji sił i środków celem poprawy efektywności ich funkcjonowania, oraz zminimalizowania ryzyka związanego z prowadzoną działalnością. Coraz częściej można więc zaobserwować tworzenie powiązań kapitałowych między spółkami, czego skutkiem jest tworzenie się grup kapitałowych.

Decyzje praktyczne związane z tworzeniem grup kapitałowych podzielić można na dwie grupy²¹:

- ✓ decyzje strategiczne - są to decyzje, w wyniku których w skład grupy wprowadzane są spółki niezbędne dla realizacji strategii grupy,
- ✓ decyzje taktyczne - to decyzje, w wyniku których w skład grupy włączone są spółki niezwiązane ze strategią grupy.

Tabela nr 1 przedstawia trzy grupy motywów powstawania grup kapitałowych.

Tabela 1. Grupy motywów tworzenia grup kapitałowych

Grupa pierwsza	Grupa druga	Grupa trzecia
Wysokie zadłużenie i wadliwy system zarządzania	Zagrożenie wzrostem konkurencji	Utrzymanie i poprawa posiadanej pozycji na rynku
Niedostatek środków finansowych	Silniejsza pozycja grupy jako monopolu	Możliwość wejścia na rynki zagraniczne
Niski poziom kapitału	Zagrożenie spadkiem popytu	Budowa struktury wielopodmiotowej
Możliwość restrukturyzacji oddłużeniowej	Usprawnienie zarządzania i organizacji	Możliwości osiągnięcia samofinansowania
Wprowadzenie controllingu	Rozwijanie aktywizacji i sieci dystrybucji	Zwiększenie kapitałów własnych
Budowa struktury wielopodmiotowej	Wejście na nowe segmenty rynku	Wejście na giełdę spółek dominujących
Unowocześnienie technologii i konstrukcji wyrobów	Trudności o charakterze ogólnogospodarczym	Związki kapitałowe z partnerami zagranicznymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie J. Śliwa, Zarządzanie finansami w grupach kapitałowych, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2011, s. 24 - 25.

²¹ B. Nogalski, R. Ronkowski, Podstawy..., op. cit., s. 13

Grupy kapitałowe są formą organizacji gospodarczych tworzonych dla realizacji wspólnych celów. Mają dzięki temu większe możliwości zgromadzenia odpowiedniego kapitału w odróżnieniu od pojedynczych przedsiębiorstw. Zwiększają zdolność organizacji do przetrwania na konkurencyjnym rynku krajowym i zagranicznym, oraz stwarzają przedsiębiorstwom większe możliwości prowadzenia badań i inwestowania w ich rozwój.

Podsumowując, do najczęstszych motywów tworzenia grup kapitałowych można zaliczyć:

- ✓ zmniejszenie ryzyka operacyjnego, kapitałowego,
- ✓ obniżenie łącznego opodatkowania,
- ✓ uzyskanie ulg celnych,
- ✓ nowe akwizycje przy ograniczonym udziale kapitału własnego,
- ✓ zdobycie nowych technologii,
- ✓ zdobycie nowych rynków geograficznych,
- ✓ zdobycie aktywów w postaci zasobów ludzkich, ich wiedzy, doświadczenia, kontaktów personalnych.

1.3. Podstawowe rodzaje grup kapitałowych

Tworzenie grup kapitałowych wymaga różnych metod, oraz różnych zasad zarządzania nimi. W związku z tym podziału grup kapitałowych można dokonać na podstawie różnych kryteriów. Różnorodność stosowanych przez autorów kryteriów wyróżniania poszczególnych typów i rodzajów grup kapitałowych przyczynia się do sformułowania wielu typologii tych struktur. Mnogość metod klasyfikacji ukazuje zarówno wieloaspektowość funkcjonowania grup kapitałowych, jak i złożoność tej formy działalności gospodarczej²². M. Trocki wyróżnia następujące rodzaje grup kapitałowych²³:

- ✓ według dziedziny działalności (przemysłowe, budowlane, bankowe),
- ✓ według powiązań działalności (pionowe, poziome, konglomeraty),
- ✓ według zasięgu działalności (lokalne, krajowe, międzynarodowe, światowe),
- ✓ według celu działalności (operacyjne, zarządcze, finansowe, pokrewne),
- ✓ według złożoności struktury (proste, złożone, bardzo złożone),
- ✓ według rodzaju działalności (prywatne, państwowe, samorządowe, pracownicze, mieszane).

---

²² M. Aluchna, Kierunki rozwoju polskich grup kapitałowych. Perspektywa międzynarodowa, Oficyna Wydawnicza Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2010, s. 41

²³ M. Trocki, Grupy kapitałowe - tworzenie i funkcjonowanie, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004, s.

Przedstawiając podstawowe rodzaje grup kapitałowych należy wspomnieć o wielu różnych określeniach tych struktur kapitałowych. W terminologii polskiej funkcjonują takie terminy jak:

- ✓ grupa kapitałowa,
- ✓ zgrupowanie kapitałowe,
- ✓ konglomeraty,
- ✓ holdingi,
- ✓ koncerny.

W zagranicznych terminach określenie grupa kapitałowa natomiast nie istnieje. Stosowane są takie nazwy jak:

- ✓ grupy biznesowe,
- ✓ grupy korporacyjne,
- ✓ grupy przedsiębiorstw,
- ✓ struktury piramidowe,
- ✓ konglomeraty.

Warto zaznaczyć, że choć definicje poszczególnych pojęć często się różnią, to wykazują one wiele wspólnych elementów, zwracając uwagę na wspólny mianownik złożonej formy działalności gospodarczej grupy przedsiębiorstw współpracujących i cechujących się wieloma powiązaniem²⁴.

W Polsce pojęcie holdingu jest bardzo zbliżone do pojęcia grupy kapitałowej, z tą różnicą, że grupa kapitałowa obejmuje tylko związki kapitałowe, bez związków personalnych co ma miejsce w przypadku holdingu. Można więc stwierdzić, że określenia holding i grupa kapitałowa są jednoznaczne.

Powszechnie uznaną typologią grup kapitałowych jest typologia zaproponowana przez F. Hoffmanna, w której typy grup kapitałowych budowane są w zależności od różnych funkcji i decyzji, które są odpowiednio realizowane i podejmowane na poziomie spółki-matki²⁵. Zgodnie z tym kryterium rozróżnia się następujące typy grup kapitałowych:

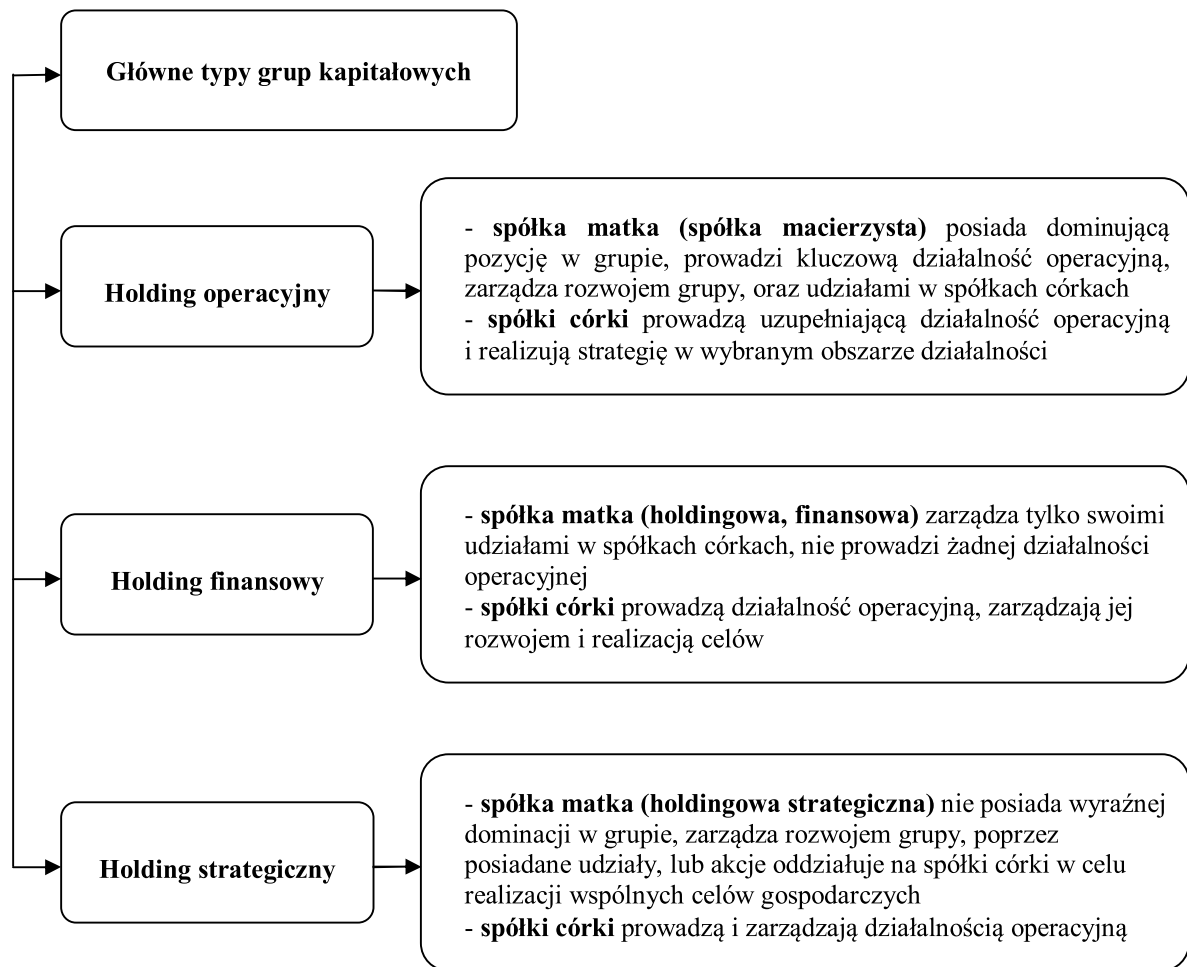
- ✓ operacyjne, zwane też koncernami,
- ✓ strategiczne zwane zarządczymi,
- ✓ finansowe.

---

²⁴ M. Aluchna, Efektywność grup kapitałowych, w: Studia i prace kolegium zarządzania i finansów, Zeszyt naukowy nr 96, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2009, s. 91

²⁵ W. Szumielewicz, Cash management w grupach kapitałowych - diagnozowanie, kształtowanie, ocena, Difin S.A. z o.o., Warszawa 2009, s. 27

Rysunek nr 2 przedstawia charakterystykę w/w głównych typów grup kapitałowych.

Rysunek 2. Główne typy grup kapitałowych (Źródło: opracowanie własne na podstawie O. Grabiec, Istota i przyczyny powstawania grup kapitałowych, w: Zarządzanie, Zeszyt 2/2011, Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu, Sosnowiec 2011, s. 43 - 44.)

Operacyjne grupy kapitałowe charakteryzują się więc²⁶: małym zakresem delegowania uprawnień i ograniczoną autonomią spółek córek, dążeniem do wysokiej standaryzacji działania, małą elastycznością działania. W Polsce przeważają grupy kapitałowe o charakterze operacyjnym. Na sposób ich tworzenia i funkcjonowania wpływ ma otoczenie, w którym funkcjonują, oraz cykl życia organizacji grupowej, który można podzielić na cztery fazy: orientacji (kształtowania się), różnicowania się (burzy), integracji (wykryształowania się norm), dojrzałości²⁷.

²⁶ T. Rostkowski, Strategiczne zarządzanie zasobami ludzkimi w administracji publicznej, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 77

²⁷ B. Glinkowska, Fuzje i przejęcia, jako jeden ze sposobów tworzenia grup kapitałowych w Polsce, w: Zarządzanie przedsiębiorstwem, Studia i prace WNEiZ nr 7/2008, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2008, s. 479

1.4. Zalety i wady grup kapitałowych

Powodem koncentracji działalności gospodarczej we współczesnych czasach jest m.in. dążenie do ograniczenia ryzyka i niepewności związanej z prowadzeniem tej działalności. Obecnie można zaobserwować dynamiczny rozwój procesów konsolidacji w postaci grup kapitałowych. Wśród czynników skłaniających przedsiębiorców do tworzenia grup kapitałowych można wyróżnić:

- ✓ wzrost konkurencyjności spółek wchodzących w skład grupy kapitałowej,
- ✓ zdobycie i utrzymanie dominującej pozycji grupy na rynku,
- ✓ ograniczenie odpowiedzialności,
- ✓ osiągnięcie efektów skali - współpraca jednostek wchodzących w skład grupy kapitałowej daje potencjał osiągnięcia efektów synergii, co często jest podkreślane jako argument przy dokonywanych transakcjach fuzji i przejęć²⁸,
- ✓ możliwość specjalizacji poszczególnych jednostek w wąskich obszarach, przy jednoczesnej dywersyfikacji ryzyka, czyli jego rozproszeniu, co jest możliwe dzięki działaniu spółek w formie grupy kapitałowej,
- ✓ optymalizacja wyniku działalności gospodarczej grupy kapitałowej,
- ✓ wzrost i umocnienie pozycji rynkowej podmiotów gospodarczych wchodzących w skład grupy kapitałowej,
- ✓ redukcja ekonomicznych kosztów prowadzenia działalności (wzrost efektywności grupy); przedsiębiorstwa dążą do eliminacji niewydajnych rozwiązań strukturalno-proceduralnych, centralizując określone czynności (np. finansowe, administracyjne, doradcze), wykonywane w ramach grupy (tzw. specjalizacja podmiotów powiązanych)²⁹,
- ✓ możliwość korzystania z preferencji podatkowych - z podatkowego punktu widzenia, aktywność grupy kapitałowej (realizacja świadczeń między podmiotami powiązanimi) ukierunkowana jest na zmniejszenie (optymalizację) ciężarów (obciążeń) publiczno-prawnych w obrębie całej grupy³⁰. Motyw ten jest ściśle związany z uregulowaniami prawnymi w danym państwie. W niektórych systemach podatkowych istnieje możliwość wspólnego opodatkowania całej grupy, co oznacza, że można obniżyć podatek poprzez połączenie strat i zysków wszystkich uczestników grupy³¹,

²⁸ M. Aluchna, *Efektywność...*, op. cit., s. 93

²⁹ M. Barowicz, *Ceny transferowe. Narzędzie optymalizacji podatkowej grupy kapitałowej*, Placet, Warszawa 2009, s. 10

³⁰ Tamże, s. 11

³¹ B. Kaczmarek, B. Glinkowska, *Tworzenie grup kapitałowych i aliansów strategicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012, s. 13

- ✓ powiększanie kapitału w wyniku wzrostu efektywności i sprawności zarządzania,
- ✓ budowanie kultury korporacyjnej.

Wśród ograniczeń w tworzeniu i funkcjonowaniu grup kapitałowych można wyróżnić:

- ✓ strategię dywersyfikacji - znaczny zakres dywersyfikacji stwarza trudności w zarządzaniu rozproszonymi zasobami, działaniami w poszczególnych obszarach, a także trudności z zapewnieniem odpowiednio wykwalifikowanej kadry menedżerskiej,
- ✓ brak dostatecznej ilości zasobów do szerokiej działalności w postaci grupy kapitałowej,
- ✓ brak odpowiedniej wiedzy i know-how, które gwarantują sukces w wielu sektorach,
- ✓ nadmierną biurokrację,
- ✓ dużą zmienność rynku, co ma wpływ na zmianę opłacalności poszczególnych sektorów działalności grupy,
- ✓ trudności związane z nadzorem i kontrolą działań poszczególnych menedżerów,
- ✓ asymetrię informacyjną - błędy i niedopatrzenia w obiegu informacji między poszczególnymi spółkami,
- ✓ zawilość powiązań pomiędzy spółką matką a spółkami zależnymi, wchodzącymi w skład grupy kapitałowej, co nie sprzyja budowaniu zaufania wśród potencjalnych inwestorów,
- ✓ nadmierne wpływanie przez podmiot dominujący na podmioty zależne.

Podsumowując powyższy rozdział można stwierdzić, że z powstawaniem złożonych struktur gospodarczych, jakimi są grupy kapitałowe wiąże się wiele pozytywnych aspektów. Do najczęściej spotykanych korzyści, wynikających z tworzenia grup kapitałowych należą³²:

- ✓ korzyści wynikające z efektu synergii,
- ✓ zintegrowanie transakcji,
- ✓ korzyści podatkowe,
- ✓ korzyści skali i zakresu,
- ✓ zwiększenie udziału w rynku, zdobycie nowego rynku, lub sfery działalności.

Przedstawiając pozytywne aspekty tworzenia grup kapitałowych należy pamiętać o tym, że osiągnięcie korzyści poprzez tworzenie tego typu struktur gospodarczych wiąże się oczywiście z ponoszeniem odpowiednich kosztów, oraz ryzyka, takiego jak np. ryzyko podatkowe związane z dokonywaniem transakcji pomiędzy spółkami grupy.

---

³² J. Stankiewicz, J. Damińska, Podstawy konsolidacji sprawozdań finansowych, Dom Organizatora TNOiK, Toruń 2009, s. 19

Rozdział 2. Źródła informacji o sytuacji majątkowo - finansowej grup kapitałowych

2.1. Podstawy prawne sprawozdawczości grup kapitałowych

Powiązania kapitałowe pomiędzy jednostkami gospodarczymi są w dzisiejszych czasach coraz powszechniejsze. Wraz z liczniejszym tworzeniem grup kapitałowych w gospodarce wzrasta jednocześnie potrzeba ujednoczenia podstaw prawnych sprawozdawczości grup kapitałowych.

Zarządzanie grupą kapitałową jako całością wiąże się z zarządzaniem poszczególnymi spółkami tworzącymi grupę. Prowadzenie działalności powiązanych jednostek gospodarczych jest więc o wiele trudniejsze niż zarządzanie pojedynczymi jednostkami.

Sytuację finansową poszczególnych podmiotów wchodzących w skład grupy kapitałowej przedstawia sprawozdanie finansowe, sporządzone na podstawie informacji pochodzących z ksiąg rachunkowych i rachunków kosztów poszczególnych jednostek.

Aby przedstawić kondycję grupy kapitałowej jako całości nie wystarczy samo sporządzenie sprawozdań finansowych jednostek ją tworzących. Konieczne jest sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej. Takie sprawozdanie finansowe przygotowuje jednostka dominująca. Sprawozdania finansowe jednostek tworzących grupę stanowią bazę do stworzenia sprawozdania skonsolidowanego.

Sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej powstaje w wyniku konsolidacji, czyli połączenia sprawozdań finansowych jednostek tworzących grupę kapitałową. Podstawowym źródłem prawa w zakresie konsolidacji jest stawa o rachunkowości, która zwiera podstawowe wytyczne co do zasad sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Ustawa reguluje zasady konsolidacji sprawozdań finansowych w sposób ogólny i uniwersalny.

Drugim podstawowym źródłem prawa jest rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25.09.2009 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania przez jednostki inne niż banki, zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych¹. Obowiązujące regulacje prawne w zakresie sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych wynikają również z Krajowych Standardów Rachunkowości.

Zgodnie z ustawą o rachunkowości za sporządzenie rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej odpowiada jednostka dominująca mająca siedzibę, lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej².

---

¹ Dz. U. Nr 169, poz. 1327

² Art. 55 ust. 1 u. rach.

Sprawozdanie skonsolidowane obejmuje dane jednostki dominującej i jednostek od niej zależnych wszystkich szczebli, zestawione tak, jakby grupa kapitałowa stanowiła jedną jednostkę. Ustawa o rachunkowości określa w szczególności:

- ✓ zastosowane w ustawie definicje,
- ✓ zasady rachunkowości dotyczące połączenia spółek handlowych³,
- ✓ zasady sporządzania jednostkowych sprawozdań finansowych, wchodzących w skład grupy kapitałowej⁴,
- ✓ zasady sporządzania sprawozdań finansowych jednostek powiązanych⁵,
- ✓ badanie i ogłaszanie skonsolidowanych sprawozdań finansowych⁶.

W sprawach nieuregulowanych w przepisach prawa bilansowego ustawa o rachunkowości pozwala, w przypadku braku krajowego standardu, korzystać także z rozwiązań wynikających z Międzynarodowych Standardów Rachunkowości. Jednostki sporządzające sprawozdania finansowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości stosują wytyczne MSR 27 - Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdanie finansowe, MSR 28 - Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych, oraz MSR 31 - Udziały we wspólnych przedsięwzięciach⁷. Wytyczne w/w Międzynarodowych Standardów Rachunkowości mogą stosować również inne jednostki, ale tylko w kwestiach nieuregulowanych w ustawie o rachunkowości⁸.

Międzynarodowe Standardy Rachunkowości i Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej w pewnych obszarach istotnie różnią się od polskiego prawa rachunkowości. Jednostki stosujące z wyboru MSR mogą więc stanąć przed trudnym problemem, który będzie miał wpływ na obraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostki, czy grupy kapitałowej.

Ustawa o rachunkowości przewiduje możliwość zwolnienia, lub wyłączenia pewnych jednostek z procesu konsolidacyjnego⁹. Wobec tego nie wszystkie jednostki powiązane muszą uczestniczyć w procesie konsolidacji sprawozdań finansowych.

Tabela nr 2 przedstawia zwolnienia i wyłączenia z procesu konsolidacji.

---

³ Art. 44a - 44d u. rach.

⁴ Art. 45 - 54 u. rach.

⁵ Art. 55 - 63d u. rach.

⁶ Art. 64 - 70 u. rach.

⁷ A. Helin, Ustawa o rachunkowości - komentarz, wydanie 4, C. H. Beck, Warszawa 2009, s. 476

⁸ Art. 10 ust. 3 u. rach.

⁹ Art. 57 - 58 u. rach.

Tabela 2. Wyłączenia i zwolnienia z procesu konsolidacji

<p>Zwolnienie jednostki dominującej z obowiązku sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego</p>	<p>Grupa kapitałowa na dzień bilansowy roku obrotowego, oraz na dzień bilansowy roku poprzedzającego rok obrotowy spełniła co najmniej dwa z poniższych warunków:</p> <ul style="list-style-type: none"> - łączne średnioroczne zatrudnienie nie przekroczyło 250 osób, - łączna suma bilansowa nie przekroczyła równowartości 7 500 000 euro, - przychody nie przekroczyły równowartości 15 000 000 euro.
	<p>Wszystkie jednostki zależne są wyłączone z obowiązku konsolidacji.</p>
	<p>Jednostka dominująca jest jednocześnie jednostką zależną, w której jednostka dominująca wyższego szczebla posiada co najmniej 90% udziałów, oraz obejmuje konsolidacją podmioty zależne od jednostki dominującej zwolnionej ze sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego. Konieczne jest także wyrażenie zgody przez pozostałych udziałowców.</p>
<p>Wyłączenie jednostki zależnej, lub współzależnej z konsolidacji</p>	<p>Udziały jednostki zostały pozyskane z zamiarem ich późniejszej odsprzedaży w terminie jednego roku.</p>
	<p>Występują ograniczenia w sprawowaniu kontroli, lub współkontroli nad jednostką zależną, lub nad organami kierującymi tą jednostką.</p>
	<p>Uzyskanie informacji niezbędnych w procesie konsolidacji wiąże się z poniesieniem niewspółmiernie wysokich kosztów. Odnosi się to do jednostek, które mają siedzibę, lub miejsce sprawowania zarządu poza terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o rachunkowości z dnia 29.09.1994 r. art. 56 - 58.

2.2. Metody konsolidacji

2.2.1. Metoda pełna

W celu sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa należy wybrać odpowiednią metodę konsolidacji. Wybór metody konsolidacyjnej determinuje ustawa o rachunkowości¹⁰. W myśl tego artykułu wyróżnia się trzy metody konsolidacji:

- ✓ metodę pełną,
- ✓ metodę proporcjonalną,
- ✓ metodę praw własności.

O wyborze poszczególnych metod konsolidacyjnych decyduje rodzaj zależności pomiędzy jednostkami powiązаныmi. I tak, dane jednostki zależnej konsoliduje się metodą konsolidacji pełnej. Dane jednostek współzależnych wykazuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym przy zastosowaniu metody proporcjonalnej, lub metody praw własności. Udziały w jednostce stowarzyszonej wykazuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym metodą praw własności. Jeżeli występują ograniczenia w sprawowaniu kontroli nad jednostką, które wyłączają swobodne dysponowanie jej aktywami netto, w tym wypracowanym przez tą jednostkę zyskiem netto, lub które wyłączają sprawowanie kontroli nad organami kierującymi tą jednostką, a jednostka zależna była wcześniej objęta konsolidacją lub jednostka dominująca wstąpiła w prawa znaczącego inwestora lub współnika jednostki współzależnej, to dane tych jednostek wykazuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym odpowiednio metodą proporcjonalną, lub metodą praw własności¹¹.

Zbiornicze zestawienie, po uwzględnieniu właściwych procedur konsolidacyjnych, powinno zapewnić¹²:

- ✓ taki sam obraz struktury przychodów i kosztów, aktywów i pasywów, jaki dają jednostkowe sprawozdania finansowe jednostek wchodzących w skład grupy,
- ✓ po uwzględnieniu wyłączeń (korekt konsolidacyjnych), że tylko operacje zrealizowane wobec podmiotów wychodzących poza obręb grupy ujęte są w sprawozdaniu z wpływem na skonsolidowany rachunek zysków i strat oraz sytuację finansową grupy kapitałowej.

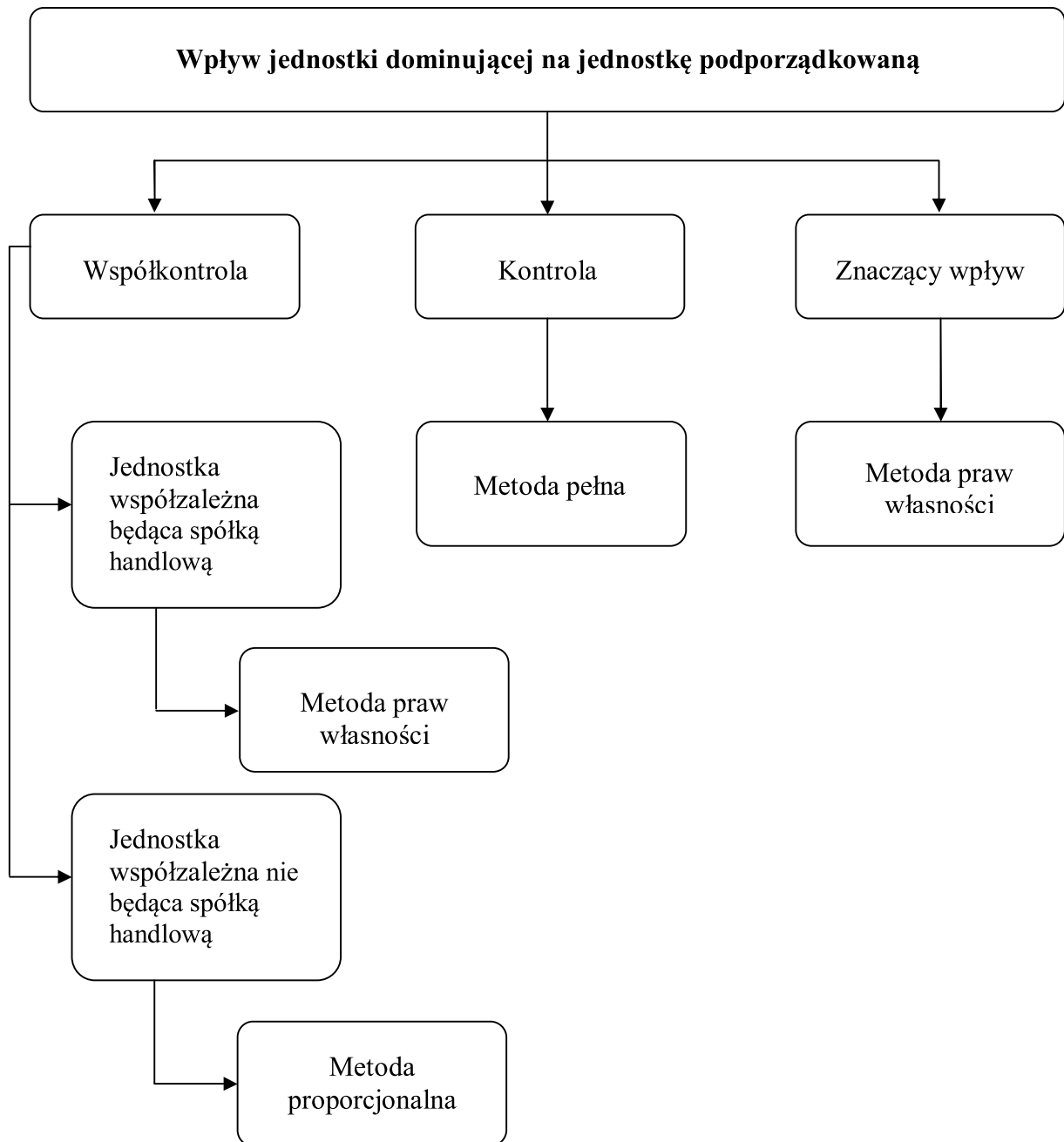
---

¹⁰ Art. 59 u. rach.

¹¹ K. Świetła, J. Toborek - Mazur, Sprawozdanie grupy kapitałowej jako przedmiot badania biegłego rewidenta, Zeszyty naukowe nr 12, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2012, s. 272

¹² A. Helin, Ustawa..., op. cit., s. 475

Rysunek nr 3 przedstawia kryteria wyboru odpowiedniej metody konsolidacji.

Rysunek 3. Kryteria wyboru metody konsolidacji (Źródło: opracowanie własne na podstawie A. Gierusz, M. Gierusz, Konsolidacja sprawozdań finansowych według MSSF: metody i korekty konsolidacyjne, zbycia i nabycia, sytuacje szczególne, porównanie z ustawą o rachunkowości, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2010, s. 23.)

Metoda konsolidacji pełnej to najczęściej stosowana metoda konsolidacji sprawozdań finansowych. Przeprowadzenie procesu konsolidacji powyższą metodą polega na połączeniu

sprawozdań finansowych poszczególnych podmiotów tworzących grupę kapitałową poprzez sumowanie odpowiednich pozycji w sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej i jednostek zależnych. W następnej kolejności dokonuje się stosownych korekt i wyłączeń.

Ustawa o rachunkowości definiuje powyższe wyłączenia, jako wyrażoną w cenie nabycia wartość udziałów posiadanych przez jednostkę dominującą i inne jednostki objęte konsolidacją w jednostkach zależnych z tą częścią, wycenionych według wartości godziwej aktywów netto jednostek zależnych, która odpowiada udziałowi jednostki dominującej i innych jednostek grupy kapitałowej objętych konsolidacją w jednostkach zależnych, na dzień rozpoczęcia sprawowania nad nimi kontroli¹³. Wyłączeniu podlegają także w całości¹⁴:

- ✓ wzajemne należności i zobowiązania, oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze jednostek objętych konsolidacją,
- ✓ przychody i koszty operacji gospodarczych dokonanych między jednostkami objętymi konsolidacją,
- ✓ zyski, lub straty powstałe w wyniku operacji gospodarczych dokonanych między jednostkami objętymi konsolidacją,
- ✓ dywidendy naliczone, lub wypłacone przez jednostki zależne jednostce dominującej i innym jednostkom, objętym konsolidacją.

W/w wyłączeń można nie dokonywać, jeżeli nie są one istotne dla przedstawienia sytuacji majątkowej, finansowej, oraz wyniku finansowego grupy kapitałowej¹⁵.

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego metodą pełną składa się z szeregu kolejno po sobie następujących czynności, które obrazuje tabela nr 3.

Tabela 3. Etapy konsolidacji sprawozdań finansowych metodą pełną

Krok 1	Ustalenie procentowego udziału jednostki dominującej w udziałach jednostek zależnych tworzących grupę kapitałową.
Krok 2	Ustalenie w jakiej wartości (pełnej, czy proporcjonalnej w stosunku do posiadanych udziałów) wykazać wartość firmy i udziały niedające kontroli.
Krok 3	Ustalenie wartości na dzień przejęcia aktywów netto jednostki zależnej.
Krok 4	Wyznaczenie na dzień przejęcia wartości udziałów niedających kontroli.
Krok 5	Ustalenie na moment przejęcia kontroli wartości firmy.

¹³ Art. 60 ust. 2 u. rach.

¹⁴ Art. 60 ust. 6 u. rach.

¹⁵ Art. 60 ust. 7 u. rach.

Krok 6	Po ustaleniu wartości firmy: - dodatnią wartość firmy wykazać w skonsolidowanych aktywach, - ujemna wartość firmy wpływa na skonsolidowany zysk jako przychód na poziomie konsolidacji.
Krok 7	Wyliczenie wartości udziałów niedających kontroli na dzień bilansowy.
Krok 8	Obliczenie wielkości skonsolidowanego zysku netto za rok obrotowy poprzez dodanie do siebie wszystkich składników aktywów i pasywów jednostki dominującej i jednostek zależnych, za wyjątkiem udziałów w jednostce zależnej wykazanych w jednostkowym sprawozdaniu finansowym spółki matki.
Krok 9	Uwzględnienie w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym pełnej wartości kapitałów własnych spółki matki i tej części kapitałów własnych jednostek zależnych, które powstały po jej przejęciu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie A. Gierusz, M. Gierusz, Konsolidacja..., op. cit., s. 55 - 56.

2.2.2 Metoda proporcjonalna

Drugą możliwą do zastosowania metodą konsolidacji sprawozdań finansowych to metoda proporcjonalna. Jak wynika z rysunku przedstawiającego determinanty wyboru odpowiedniej metody konsolidacji sprawozdań finansowych na str. 21, konsolidację metodą proporcjonalną przeprowadza się tylko w sytuacji, gdy sprawa dotyczy jednostki współzależnej, niebędącej spółką handlową. Jednostką współzależną jest jednostka współkontrolowana przez jednostkę dominującą lub znaczącego inwestora i innych udziałowców, lub wspólników na podstawie statutu, umowy spółki, lub innej umowy zawartej na czas dłuższy niż rok.

Metoda konsolidacji proporcjonalnej polega na sumowaniu poszczególnych pozycji sprawozdań finansowych jednostki dominującej, w pełnej wartości, z częścią wartości poszczególnych pozycji sprawozdań finansowych jednostek współzależnych niebędących spółkami handlowymi, proporcjonalną do posiadanych przez jednostki grupy kapitałowej objęte konsolidacją udziałów, oraz dokonaniu wyłączeń¹⁶.

Podstawową zasadą konsolidacji sprawozdań finansowych metodą proporcjonalną jest wykazanie w skonsolidowanym bilansie aktywów, które grupa kontroluje, oraz zobowiązań, za które grupa jest odpowiedzialna w wartości proporcjonalnej, równej posiadanym udziałom kapitałowym.

¹⁶ Art. 61 ust. 1 u. rach.

Mając to na uwadze wyłączeniom podlegają¹⁷:

- ✓ wzajemne należności i zobowiązania jednostek objętych konsolidacją w kwocie proporcjonalnej do posiadanych udziałów,
- ✓ przychody i koszty dotyczące operacji dokonywanych między jednostkami konsolidowanymi,
- ✓ zyski lub straty powstałe na operacjach dokonanych między jednostkami, zawarte w wartościach podlegających konsolidacji aktywów i pasywów - w proporcji do posiadanych udziałów,
- ✓ udziały w podmiotach współzależnych,
- ✓ wartość firmy.

Jest to metoda rachunkowości i sprawozdawczości, zgodnie z którą wszystkie aktywa, zobowiązania, przychody i koszty wspólnie kontrolowanego podmiotu przypadające na wspólnika przedsięwzięcia są indywidualnie sumowane z podobnymi pozycjami w sprawozdaniach finansowych wspólnika przedsięwzięcia, lub wykazywane oddzielnie jako pozycje w sprawozdaniach finansowych wspólnika przedsięwzięcia¹⁸.

Tabela nr 4 przedstawia kolejne etapy konsolidacji sprawozdań finansowych metodą proporcjonalną.

Tabela 4. Etapy konsolidacji sprawozdań finansowych metodą proporcjonalną

Krok 1	Dokonanie wyceny aktywów netto jednostki współzależnej w wartości godziwej.
Krok 2	Dodanie do siebie 100% wartości jednostki dominującej i określonego procentu wartości jednostki współzależnej.
Krok 3	Wylimitowanie kapitału własnego jednostki współzależnej, a także udziałów posiadanych w tej jednostce przez wspólnika.
Krok 4	Wykazanie wartości firmy bądź ujemnej wartości firmy.
Krok 5	Wyłączenie transakcji powstałych w konsekwencji przeprowadzania transakcji między podmiotami tworzącymi grupę kapitałową.

Źródło: opracowanie własne na podstawie W. Gabrusewicz, M. Remlein, Sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa: jednostkowe i skonsolidowane, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011, s. 285 - 286.

¹⁷ Jaka jest metoda i procedura konsolidacji proporcjonalnej, http://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/12994_jaka_jest_metoda_i_procedura_konsolidacji_proporcjonalnej.html (data odczytu 05.01.2013)

¹⁸ J. Toborek - Mazur, Holding w aspekcie prawnym, bilansowym i podatkowym, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2005, s. 203

2.2.3 Metoda praw własności

Metoda praw własności nie stanowi metody konsolidacji sprawozdań finansowych. Jest ona natomiast metodą wykazywania w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym udziałów, jakie posiada jednostka (jednostki) grupy kapitałowej, będąca jednocześnie znaczącym inwestorem w jednostce stowarzyszonej, lub współzależnej¹⁹.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym metodę praw własności można użyć do wycenienia udziałów w podmiotach współzależnych działających jako spółka handlowa, zależnych i współzależnych działających w formie innej niż spółka handlowa w przypadku, gdy w poprzednich latach objęto je procedurą konsolidacji sprawozdań finansowych, a teraz wystąpiły ograniczenia w sprawowaniu kontroli lub współkontroli. Metodę tą można także wykorzystać w przypadku jednostek stowarzyszonych odnośnie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego²⁰.

Podsumowując powyższy rozdział można w uproszczeniu stwierdzić, że konsolidacja to połączenie sprawozdań finansowych jednostki dominującej, jednostek zależnych i współzależnych z uwzględnieniem odpowiednich korekt i wyłączeń.

Cały proces przeprowadzenia konsolidacji sprawozdania finansowego jest bardzo czasochłonny. Przestrzeganie wszystkich procedur, przepisów prawnych i podatkowych jest konieczne w celu przedstawienia rzetelnej i zgodnie z prawdą sytuacji majątkowej, finansowej i wyniku finansowego grupy kapitałowej.

2.3. Elementy skonsolidowanego sprawozdania finansowego

2.3.1. Skonsolidowany bilans

Sprawozdanie finansowe jest najbardziej syntetycznym źródłem informacji o sytuacji jednostki. Jako narzędzie pozwala na szybkie uporządkowanie informacji i błyskawiczną ich analizę. Jego dużym atutem jest możliwość porównania wyników danej jednostki z wynikami jednostek konkurencyjnych²¹.

Grupy kapitałowe zobowiązane do sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych są tworzone na podstawie kryterium wysokości udziału, przy czym do objęcia spółki zależnej takim sprawozdaniem wystarcza posiadanie udziału większościowego bezpośredniego, pośredniego, lub wynikającego z połączenia udziału bezpośredniego z pośrednim. Brany jest także pod uwagę stan faktyczny, lub prawny, z którego wynika

¹⁹ J. Toborek-Mazur, J. Kuchmacz, Rachunkowość w zarządzaniu holdingiem, Zakamycze, Kraków 2003, s. 255

²⁰ M. Zamarlicka, Skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej, w: Rachunkowość warta poznania - materiały konferencyjne, Studenckie koło naukowe rachunkowości KONTO, Poznań 2012, s. 138

²¹ O. Włodkowski, Przepisy karne ustawy o rachunkowości, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, s. 44

możliwość podejmowania decyzji o polityce finansowej i bieżącej działalności gospodarczej innego podmiotu²².

Jednostka dominująca, której siedziba lub zarząd znajduje się na terytorium Polski sporządza roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej, którym objęte zostają dane jednostki dominującej i jednostek od niej zależnych wszystkich szczebli, bez względu na to gdzie posiadają swoją siedzibę.

Aby skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzone było prawidłowo i rzetelnie, należy w pierwszej kolejności opracować zasady (politykę) rachunkowości całej grupy kapitałowej, zasady sporządzania niniejszego sprawozdania, określić zakres obowiązków i odpowiedzialności osób zaangażowanych w przygotowanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jak również przygotować i zaktualizować stosownie do obowiązujących przepisów prawa samą dokumentację konsolidacyjną²³. Sprawozdania skonsolidowane, powstające w drodze odpowiednich procedur konsolidacyjnych, obejmują:

- ✓ skonsolidowany bilans,
- ✓ skonsolidowany rachunek wyników (w alternatywnej wersji: porównawczej i kalkulacyjnej),
- ✓ skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych,
- ✓ skonsolidowane zestawienie zmian w skonsolidowanym kapitale własnym, oraz
- ✓ zestaw informacji dodatkowej, obejmującej wprowadzenie do skonsolidowanego sprawozdania finansowego i dodatkowe informacje i objaśnienia²⁴.

Proces sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego można podzielić na kilka etapów.

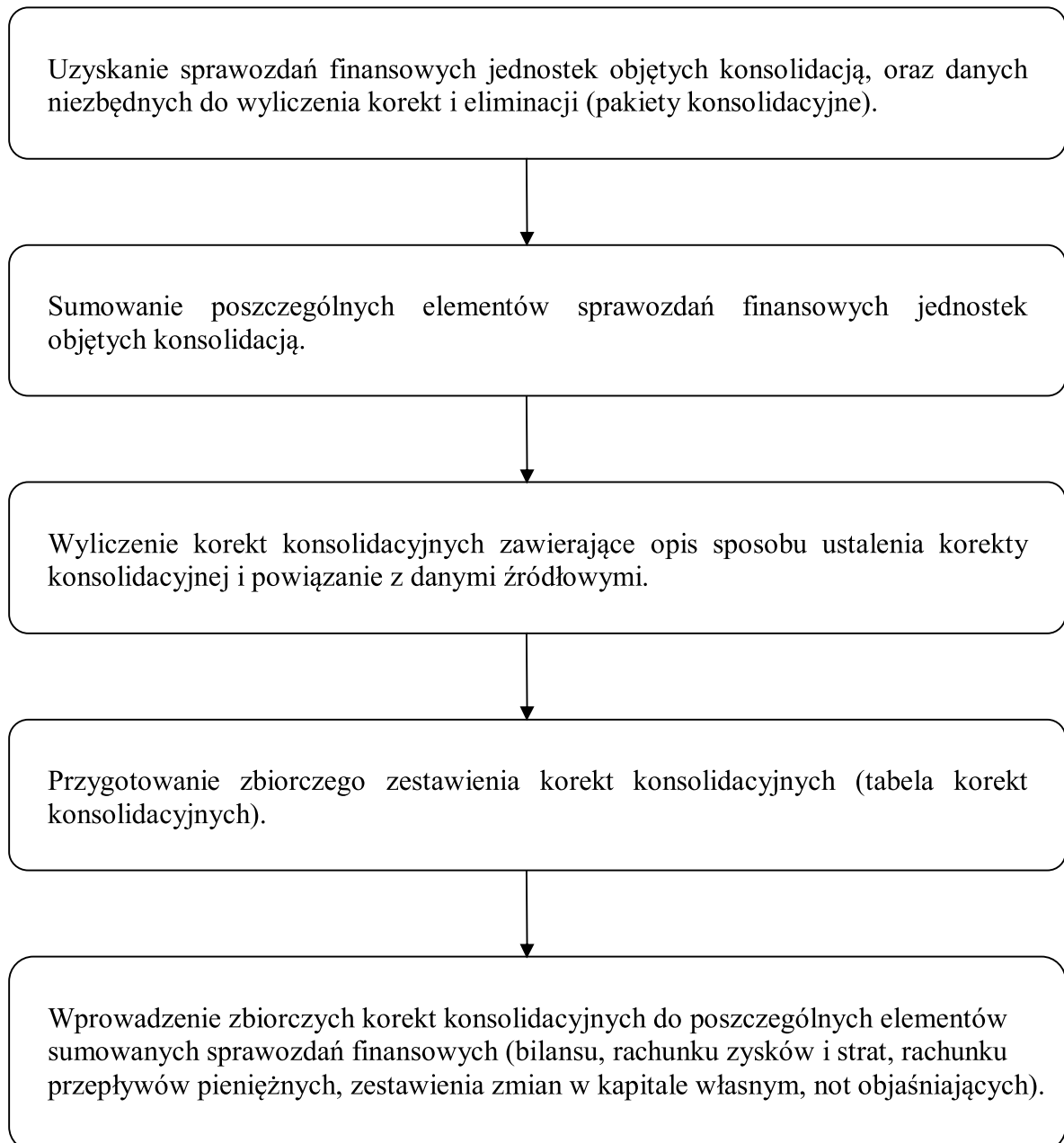
Rysunek nr 4 przedstawia kolejne etapy opracowania skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej.

---

²² H. Litwińczuk, P. Karwat, Prawo podatkowe przedsiębiorców, Tom 1, wyd. 6, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008, s. 218

²³ A. Helin, Skonsolidowane sprawozdanie finansowe. Jak sporządzić sprawozdanie finansowe jednostek powiązanych., Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2009, s. 87

²⁴ M. Gmytrasiewicz, A. Karmańska, Rachunkowość finansowa, wydanie II zaktualizowane i rozszerzone, Difin Sp. z o.o., Warszawa 2006, s. 779

Rysunek 4. Etapy sporządzania sprawozdania skonsolidowanego (Źródło: opracowanie własne na podstawie A. Raciński, Sprawozdania finansowe jednostek powiązanych, Polska Akademia Rachunkowości S.A., Warszawa 2004, s. 26.)

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe musi być poprzedzone wprowadzeniem, które w szczególności obejmuje²⁵:

- ✓ nazwę (firmę) i siedzibę, podstawowy przedmiot działalności jednostki dominującej, znaczącego inwestora, oraz wskazanie właściwego sądu, lub innego organu prowadzącego rejestr,

²⁵ M. Gmytrasiewicz, A. Karmańska, Rachunkowość..., op. cit., s. 779

- ✓ wykaz jednostek zależnych, współzależnych i stowarzyszonych,
- ✓ wykaz innych jednostek niż jednostki podporządkowane, w których jednostki powiązane posiadają mniej niż 20% udziałów,
- ✓ wykaz jednostek podporządkowanych wyłączonych ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego,
- ✓ wskazanie czasu trwania działalności jednostek powiązanych,
- ✓ wskazanie okresu objętego skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym,
- ✓ wskazanie, że sprawozdania finansowe jednostek objętych skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym zawierają dane łączne, jeżeli w skład jednostek powiązanych wchodzi wewnętrzne jednostki organizacyjne sporządzające samodzielne sprawozdania finansowe,
- ✓ informacje o kontynuowaniu działalności,
- ✓ wskazanie metod zastosowanych przy połączeniu spółek, jeżeli miało ono miejsce w roku, za który sporządzane jest sprawozdanie skonsolidowane,
- ✓ omówienie obowiązującej przy konsolidacji polityki rachunkowości,
- ✓ omówienie zmian w stosowanej polityce rachunkowości w zakresie związanym z konsolidacją,
- ✓ przedstawienie kryteriów wyłączeń ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostek powiązanych.

Jednym z podstawowych elementów skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest bilans. Bilans jest sporządzany na określony dzień bilansowy w postaci zestawienia dwustronnego, lub dwuczęściowego w ściśle określonej formie z zachowaniem tzw. zasady równowagi bilansowej.

Nazewnictwo, jak i zawartość poszczególnych pozycji bilansu zależy od tego, czy jest sporządzany przez pojedyncze przedsiębiorstwo – jednostkę powiązaną, czy przez jednostkę dominującą, która reprezentuje całą grupę kapitałową. Pozycje bilansu różnią się także w zależności od tego, czy bilans jest sporządzony zgodnie z ustawą o rachunkowości, czy MSSF (Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej).

Podstawą sporządzenia bilansu są dane z ewidencji księgowej, ujmujące wszystkie operacje gospodarcze dotyczące danego okresu sprawozdawczego. Punktem wyjścia do sporządzenia bilansu jest zestawienie obrotów i sald kont analitycznych, prowadzonych do poszczególnych kont syntetycznych. Składniki aktywów i pasywów wykazuje się w bilansie

według rzeczywistego stanu na ostatni dzień roku obrotowego, wynikającego z ewidencji księgowej uzgodnionej z wynikami inwentaryzacji.

Wzór bilansu przedstawia załącznik nr 1 do ustawy o rachunkowości. Bilans ten nie jest jednak ściśle obowiązującym wzorem, lecz wykazuje minimalną liczbę pozycji, które powinny być uwzględnione przy jego sporządzaniu.

Tabela nr 5 przedstawia wzór bilansu według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości.

Tabela 5. Wzór bilansu według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości

Aktywa	Pasywa
A. Aktywa trwałe	A. Kapitał (fundusz własny)
I. Wartości niematerialne i prawne	I. Kapitał (fundusz) podstawowy
1. Koszty zakończonych prac rozwojowych	II. Należne wpłaty na kapitał podstawowy (-)
2. Wartość firmy	III. Udziały (akcje) własne (-)
3. Inne wartości niematerialne i prawne	IV. Kapitał (fundusz) zapasowy
4. Zaliczki na wartości niematerialne i prawne	V. Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny
II. Rzeczowe aktywa trwałe	VI. Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe
1. Środki trwałe	VII. Zysk (strata) z lat ubiegłych
a) grunty (w tym prawo wieczystego użytkowania gruntu)	VIII. Zysk (strata) netto
b) budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	IX. Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego
c) urządzenia techniczne i maszyny	B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania
d) środki transportu	I. Rezerwy na zobowiązania
e) inne środki trwałe	1. Rezerwa z tyt. odroczonego podatku doch.
2. Środki trwałe w budowie	2. Rezerwa na świadczenia emerytalne i podobne
3. Zaliczki na środki trwałe w budowie	- długoterminowa
III. Należności długoterminowe	- krótkoterminowa
1. Od jednostek powiązanych	3. Pozostałe rezerwy
2. Od pozostałych jednostek	- długoterminowa
IV. Inwestycje długoterminowe	- krótkoterminowa
1. Nieruchomości	II. Zobowiązania długoterminowe
2. Wartości niematerialne i prawne	1. Wobec jednostek powiązanych
3. Długoterminowe aktywa finansowe	2. Wobec pozostałych jednostek
a) w jednostkach powiązanych	a) kredyty i pożyczki
- udziały lub akcje	b) z tyt. emisji dłużnych papierów wartościowych
- inne papiery wartościowe	c) inne zobowiązania finansowe
- udzielone pożyczki	d) inne
- inne długoterminowe papiery wartościowe	III. Zobowiązania krótkoterminowe
b) w pozostałych jednostkach	1. Wobec jednostek powiązanych
- udziały lub akcje	a) z tyt. dostaw i usług, o okresie wymagalności:
- inne papiery wartościowe	- do 12 miesięcy
- udzielone pożyczki	- powyżej 12 miesięcy
- inne długoterminowe papiery wartościowe	b) inne
4. Inne inwestycje długoterminowe	2. Wobec pozostałych jednostek
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	a) kredyty i pożyczki

1. Aktywa z tyt. odroczonego podatku doch.	b) z tyt. emisji dłużnych papierów wartościowych
2. Inne rozliczenia międzyokresowe	c) inne zobowiązania finansowe
B. Aktywa obrotowe	d) z tyt. dostaw i usług, o okresie wymagalności:
I. Zapasy	- do 12 miesięcy
1. Materiały	- powyżej 12 miesięcy
2. Półprodukty i produkty w toku	e) zaliczki otrzymane na dostawy
3. Produkty gotowe	f) zobowiązania
4. Towary	g) z tyt. podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń
5. Zaliczki na dostawy	h) z tyt. wynagrodzeń
II. Należności krótkoterminowe	i) inne
1. Należności od jednostek powiązanych	3. Fundusze specjalne
a) z tyt. dostaw i usług, o okresie spłaty:	IV. Rozliczenia międzyokresowe
- do 12 miesięcy	1. Ujemna wartość firmy
- powyżej 12 miesięcy	2. Inne rozliczenia międzyokresowe
b) inne	- długoterminowe
2. Należności od pozostałych jednostek	- krótkoterminowe
a) z tyt. dostaw i usług, o okresie spłaty:	Pasywa razem
- do 12 miesięcy	
- powyżej 12 miesięcy	
b) z tyt. podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych, oraz innych świadczeń	
c) inne	
d) dochodzone na drodze sądowej	
III. Inwestycje krótkoterminowe	
1. Krótkoterminowe aktywa finansowe	
a) w jednostkach powiązanych	
- udziały lub akcje	
- inne papiery wartościowe	
- udzielone pożyczki	
- inne krótkoterminowe papiery wartościowe	
b) w pozostałych jednostkach	
- udziały lub akcje	
- inne papiery wartościowe	
- udzielone pożyczki	
- inne krótkoterminowe papiery wartościowe	
c) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	
- środki pieniężne w kasie i na rachunkach	
- inne środki pieniężne	
- inne aktywa pieniężne	
2. Inne inwestycje krótkoterminowe	
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	
Aktywa razem	

Źródło: załącznik nr 1 do u. rach.

Bilans odzwierciedla sytuację majątkową i finansową jednostki gospodarczej, jeśli jest sporządzony z uwzględnieniem wymagań, które dotyczą zarówno formalnej strony jego budowy, jak również strony merytorycznej, czyli treści wykazywanych w nim pozycji. Prawidłowy bilans powinien charakteryzować się zupełnością, rzetelnością, sprawdzalnością, przejrzystością i ciągłością.

Aktywa uporządkowane są według rosnącej płynności, czyli łatwości zamiany na gotówkę, dlatego aktywa trwałe rozpoczynają, a aktywa pieniężne zamykają bilans²⁶. W aktywach wykazuje się wartość firmy wynikającą z konsolidacji, z podziałem na jednostki stowarzyszone i zależne, oraz akcje i udziały w jednostkach stowarzyszonych. Pasywa natomiast uporządkowane są według rosnącej wymagalności, dlatego pasywa rozpoczyna kapitał własny, którego z reguły nie trzeba oddawać, a kończą zobowiązania krótkoterminowe, które należy oddać w okresie krótszym niż rok. Pasywa obejmują dodatkowo następujące pozycje: rezerwę kapitałową z konsolidacji z podziałem na jednostki stowarzyszone i zależne, kapitał własny udziałowców mniejszościowych, różnice kursowe z konsolidacji.

Bilans wykazuje stan początkowy - bilans otwarcia, oraz stan końcowy - bilans zamknięcia, każdego składnika aktywów i pasywów.

2.3.2. Skonsolidowany rachunek zysków i strat

Drugim elementem sprawozdania finansowego obok bilansu jest rachunek zysków i strat. W rachunku tym przedstawia się analityczny obraz działalności gospodarczej, której wynik ujęty jest w bilansie.

Formalnym wyrazem powiązań pomiędzy bilansem a rachunkiem zysków i strat jest zgodność rachunkowa wyniku finansowego netto (zysku, lub straty netto) wykazanego w bilansie, oraz w rachunku zysków i strat. Zgodność ta jest uzasadniona ścisłymi powiązaniem występującymi pomiędzy wartością majątku i źródłami jego finansowania, czyli aktywami i pasywami bilansu, a realizowanymi procesami gospodarczymi, czyli kosztami i stratami, oraz przychodami i zyskami z rachunku zysków i strat.

Struktura i układ rachunku zysków i strat, podobnie jak bilansu, odpowiada przepisom przewidzianym dla jednostkowych sprawozdań finansowych. Rachunek zysków i strat może zostać sporządzony w układzie porównawczym, lub kalkulacyjnym. Różnica pomiędzy wariantem porównawczym i kalkulacyjnym polega na sposobie ujęcia kosztów wytworzenia sprzedanych produktów. W wariantcie porównawczym grupuje się koszty według rodzajów

---

²⁶ D. Wędzki, Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego, Tom 1, Sprawozdanie finansowe, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2009, s. 52

z uwzględnieniem zmiany stanu produktów. W wariantcie kalkulacyjnym natomiast ustala się koszt wytworzenia sprzedanych produktów, a oddzielnie wykazuje się koszty sprzedaży i koszty ogólne zarządu.

Tabele nr 6 i 7 przedstawiają wzory rachunku zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym i porównawczym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości.

Tabela 6. Wzór rachunku zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości

Wyszczególnienie
A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym:
- od jednostek powiązanych
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów
II. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów
B. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym:
- jednostkom powiązanym
I. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów
II. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
C. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (A-B)
D. Koszty sprzedaży
E. Koszty ogólnego zarządu
F. Zysk (strata) ze sprzedaży (C-D-E)
G. Pozostałe przychody operacyjne
I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
II. Dotacje
III. Inne przychody operacyjne
H. Pozostałe koszty operacyjne
I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych
III. Inne koszty operacyjne
I. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (F+G-H)
J. Przychody finansowe
I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:
II. Odsetki, w tym:
- od jednostek powiązanych
III. Zysk ze zbycia inwestycji
IV. Aktualizacja wartości inwestycji
V. Inne
K. Koszty finansowe

I. Odsetki, w tym:
- dla jednostek powiązanych
II. Strata ze zbycia inwestycji
III. Aktualizacja wartości inwestycji
IV. Inne
L. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (I+J-K)
M. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (M.I.-M.II.)
I. Zyski nadzwyczajne
II. Straty nadzwyczajne
N. Zysk (strata) brutto (L±M)
O. Podatek dochodowy
- bieżący
- odroczony
P. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)
R. Zysk (strata) netto (N-O-P)

Źródło: załącznik nr 1 do u. rach.

Tabela 7. Wzór rachunku zysków i strat w wariantcie porównawczym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości

Wyszczególnienie
A. Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi, w tym:
- od jednostek powiązanych
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów
II. Zmiana stanu produktów (zwiększenia "+", zmniejszenia "-")
III. Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki
IV. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów
B. Koszty działalności operacyjnej
I. Amortyzacja
II. Zużycie materiałów i energii
III. Usługi obce
IV. Podatki i opłaty
V. Wynagrodzenia
VI. Ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia
VII. Pozostałe koszty rodzajowe
VIII. Wartość sprzedanych towarów i materiałów
C. Zysk (strata) ze sprzedaży (A-B)
D. Pozostałe przychody operacyjne
I. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
II. Dotacje
III. Inne przychody operacyjne
E. Pozostałe koszty operacyjne

I. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych
II. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych
III. Inne koszty operacyjne
F. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (C+D-E)
G. Przychody finansowe
I. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:
- od jednostek powiązanych
II. Odsetki, w tym:
- od jednostek powiązanych
III. Zysk ze zbycia inwestycji
IV. Aktualizacja wartości inwestycji
V. Inne
H. Koszty finansowe
I. Odsetki, w tym:
- dla jednostek powiązanych
II. Strata ze zbycia inwestycji
III. Aktualizacja wartości inwestycji
IV. Inne
I. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (F+G-H)
J. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych (J.I.-J.II.)
I. Zyski nadzwyczajne
II. Straty nadzwyczajne
K. Zysk (strata) brutto (I±J)
L. Podatek dochodowy
I. Część bieżąca
II. Część odroczone
M. Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty)
N. Zysk (strata) netto (K-L-M)

Źródło: załącznik nr 1 do u. rach.

Rachunek zysków i strat zawiera wykazane oddzielnie przychody, koszty, zyski i straty, oraz obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego za bieżący i poprzedni rok obrotowy. W przypadku sporządzania rachunku zysków i strat za inny okres sprawozdawczy w rachunku zysków i strat wykazuje się oddzielnie przychody, koszty, zyski i straty, oraz obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego za bieżący okres sprawozdawczy, oraz analogiczny okres sprawozdawczy poprzedniego roku obrotowego²⁷.

Wyniki finansowe wykazywane w rachunku zysków i strat mają dużą wartość poznawczą, bowiem informują o efektywności poszczególnych obszarów prowadzonej działalności gospodarczej. Wśród tych mierników wyróżnia się:

- ✓ wynik brutto na działalności gospodarczej,

²⁷ A. Kidyba, Kodeks spółek handlowych - komentarz, Tom 1, wyd. 8, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2011, s. 91

- ✓ wynik na sprzedaży,
- ✓ zysk (strata) z działalności operacyjnej,
- ✓ wynik finansowy brutto,
- ✓ wynik finansowy netto.

Tabela nr 8 przedstawia krótką charakterystykę w/w wyników finansowych.

Tabela 8. Charakterystyka wyników finansowych wykazanych w rachunku zysków i strat

Wynik finansowy	Charakterystyka
Wynik brutto na działalności gospodarczej	Najbardziej syntetyczny miernik informujący o efektywności całokształtu działalności grupy kapitałowej.
Wynik na sprzedaży	Miernik efektywności podstawowego obszaru działalności gospodarczej. Ujemny wynik na sprzedaży oznacza zagrożenie dalszego funkcjonowania grupy kapitałowej.
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	Miernik będący korektą wyniku ze sprzedaży o pozostałe przychody i koszty operacyjne.
Wynik finansowy brutto	Miernik równy wynikowi brutto z działalności gospodarczej, jeżeli nie występują zyski i straty nadzwyczajne.
Wynik finansowy netto	Miernik przedstawiający najistotniejszą postać zysku dla przedsiębiorstwa - koryguje dodatnio, lub ujemnie fundusze przedsiębiorstwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie J. Śliwa, Zarządzanie..., op. cit., s. 95.

2.3.3. Pozostałe elementy sprawozdania

Do pozostałych elementów wchodzących w skład skonsolidowanego sprawozdania finansowego zalicza się:

- ✓ sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych,
- ✓ zestawienie zmian w kapitale własnym,
- ✓ sprawozdanie zarządu z działalności grupy kapitałowej,
- ✓ informację dodatkową.

Rachunek przepływów pieniężnych może być sporządzony metodą bezpośrednią, lub pośrednią. W rachunku przepływów pieniężnych należy uwzględnić wszystkie wpływy

i wydatki z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej jednostki, z wyjątkiem wpływów i wydatków będących rezultatem zakupu, lub sprzedaży środków pieniężnych²⁸.

Tabele nr 9 i 10 przedstawiają wzory rachunku przepływów pieniężnych metodą bezpośrednią i pośrednią według złącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości.

Tabela 9. Rachunek przepływów pieniężnych - metoda bezpośrednia

Wyszczególnienie	
A.	Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej
I.	Wpływy
1.	Sprzedaż
2.	Inne wpływy z działalności operacyjnej
II.	Wydatki
1.	Dostawy i usługi
2.	Wynagrodzenia netto
3.	Ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, oraz inne świadczenia
4.	Podatki i opłaty o charakterze publicznoprawnym
5.	Inne wydatki operacyjne
III.	Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I-II)
B.	Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej
I.	Wpływy
1.	Zbycie wartości niematerialnych i prawnych, oraz rzeczowych aktywów trwałych
2.	Zbycie inwestycji w nieruchomości, oraz wartości niematerialne i prawne
3.	Z aktywów finansowych, w tym:
	a) w jednostkach powiązanych
	- zbycie aktywów finansowych
	- dywidendy i udziały w zyskach
	- spłata udzielonych pożyczek długoterminowych
	- odsetki
	- inne wpływy z aktywów finansowych
	b) w pozostałych jednostkach
	- zbycie aktywów finansowych
	- dywidendy i udziały w zyskach
	- spłata udzielonych pożyczek długoterminowych
	- odsetki
	- inne wpływy z aktywów finansowych
4.	Inne wpływy inwestycyjne
II.	Wydatki
1.	Nabycie wartości niematerialnych i prawnych, oraz rzeczowych aktywów trwałych
2.	Inwestycje w nieruchomości, oraz wartości niematerialne i prawne

²⁸ Art. 48b ust. 3 u. rach.

3.	Na aktywa finansowe, w tym:
	a) w jednostkach powiązanych
	- nabycie aktywów finansowych
	- udzielone pożyczki długoterminowe
	b) w pozostałych jednostkach
	- nabycie aktywów finansowych
	- udzielone pożyczki długoterminowe
4.	Inne wydatki inwestycyjne
III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I-II)	
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej	
I.	Wpływy
1.	Wpływy netto z wydania udziałów (emisji akcji) i innych instrumentów kapitałowych, oraz dopłat do kapitału
2.	Kredyty i pożyczki
3.	Emisja dłużnych papierów wartościowych
4.	Inne wpływy finansowe
II.	Wydatki
1.	Nabycie udziałów (akcji) własnych
2.	Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli
3.	Inne, niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podziału zysku
4.	Spłaty kredytów i pożyczek
5.	Wykup dłużnych papierów wartościowych
6.	Z tytułu innych zobowiązań finansowych
7.	Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego
8.	Odsetki
9.	Inne wydatki finansowe
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)	
D. Przepływy pieniężne netto razem (A.III±B.III±C.III)	
E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym:	
	- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych
F. Środki pieniężne na początek okresu	
G. Środki pieniężne na koniec okresu (F±D), w tym:	
	- o ograniczonej możliwości dysponowania

Źródło: załącznik nr 1 do u. rach.

Tabela 10. Rachunek przepływów pieniężnych - metoda pośrednia

Wyszczególnienie	
A.	Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej
I.	Zysk (strata) netto
II.	Korekty razem
1.	Amortyzacja
2.	Zyski (straty) z tytułu różnic kursowych
3.	Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)
4.	Zysk (strata) z działalności inwestycyjnej

5.	Zmiana stanu rezerw
6.	Zmiana stanu zapasów
7.	Zmiana stanu należności
8.	Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów
9.	Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych
10.	Inne korekty
III.	Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I±II)
B.	Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej
I.	Wpływy
1.	Zbycie wartości niematerialnych i prawnych, oraz rzeczowych aktywów trwałych
2.	Zbycie inwestycji w nieruchomości, oraz wartości niematerialne i prawne
3.	Z aktywów finansowych, w tym:
	a) w jednostkach powiązanych
	- zbycie aktywów finansowych
	- dywidendy i udziały w zyskach
	- spłata udzielonych pożyczek długoterminowych
	- odsetki
	- inne wpływy z aktywów finansowych
	b) w pozostałych jednostkach
	- zbycie aktywów finansowych
	- dywidendy i udziały w zyskach
	- spłata udzielonych pożyczek długoterminowych
	- odsetki
	- inne wpływy z aktywów finansowych
4.	Inne wpływy inwestycyjne
II.	Wydatki
1.	Nabycie wartości niematerialnych i prawnych, oraz rzeczowych aktywów trwałych
2.	Inwestycje w nieruchomości, oraz wartości niematerialne i prawne
3.	Na aktywa finansowe, w tym:
	a) w jednostkach powiązanych
	- nabycie aktywów finansowych
	- udzielone pożyczki długoterminowe
	b) w pozostałych jednostkach
	- nabycie aktywów finansowych
	- udzielone pożyczki długoterminowe
4.	Inne wydatki inwestycyjne
III.	Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I-II)
C.	Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej
I.	Wpływy
1.	Wpływy netto z wydania udziałów (emisji akcji) i innych instrumentów kapitałowych, oraz dopłat do kapitału
2.	Kredyty i pożyczki
3.	Emisja dłużnych papierów wartościowych
4.	Inne wpływy finansowe

II.	Wydatki
1.	Nabycie udziałów (akcji) własnych
2.	Dywidendy i inne wypłaty na rzecz właścicieli
3.	Inne, niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podziału zysku
4.	Spłaty kredytów i pożyczek
5.	Wykup dłużnych papierów wartościowych
6.	Z tytułu innych zobowiązań finansowych
7.	Płatności zobowiązań z tytułu umów leasingu finansowego
8.	Odsetki
9.	Inne wydatki finansowe
III.	Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)
D.	Przepływy pieniężne netto razem (A.III±B.III±C.III)
E.	Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym:
	- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych
F.	Środki pieniężne na początek okresu
G.	Środki pieniężne na koniec okresu (F±D), w tym:
	- o ograniczonej możliwości dysponowania

Źródło: załącznik nr 1 do u. rach.

Na poszczególne grupy rachunku przepływów pieniężnych zarówno w metodzie bezpośredniej, jak i pośredniej składa się: działalność operacyjna, inwestycyjna (lokacyjna) i finansowa. Dla właściwego określenia wartości przepływów pieniężnych²⁹:

- ✓ przez działalność operacyjną rozumie się podstawowy rodzaj działalności jednostki i inne rodzaje działalności, niezaliczone do inwestycyjnej (lokacyjnej), lub finansowej,
- ✓ przez działalność inwestycyjną (lokacyjną) rozumie się nabywanie, lub zbywanie składników aktywów trwałych i krótkoterminowych aktywów finansowych, oraz wszystkie z nimi związane pieniężne koszty i korzyści,
- ✓ przez działalność finansową rozumie się pozyskiwanie, lub utratę źródeł finansowania, oraz wszystkie z nimi związane pieniężne koszty i korzyści.

Podsumowując, sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych ma na celu ustalenie zmian w stanie środków pieniężnych, oraz określenie w jakim stopniu wynikały one z działalności operacyjnej, inwestycyjnej i finansowej.

Zestawienie zmian w kapitale (funduszu) własnym obejmuje informacje o zmianach poszczególnych składników kapitału (funduszu) własnego za bieżący i poprzedni rok obrotowy³⁰. Kapitał własny stanowi podstawę działalności grupy kapitałowej i spółek zależnych. Jest to najmniej płynna część pasywów bilansu. Kapitał ten uniezależnia

²⁹ Art. 48b ust. 3 pkt 1-3 u. rach.

³⁰ A. Kidyba, Kodeks..., op. cit., s. 91

przedsiębiorstwo od zewnętrznych źródeł finansowania. Zestawienie to daje szeroki zestaw informacji o wynikach działalności kształtujących pozycję finansową. Znajduje to swój wyraz w podejmowanych decyzjach zmierzających do zwiększenia kapitałów własnych na cele rozwojowe i zabezpieczenia się przed ryzykiem poniesienia strat³¹.

Obowiązek sporządzania kolejnego elementu skonsolidowanego sprawozdania, czyli sprawozdania zarządu z działalności grupy kapitałowej ma na celu uzupełnienie informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym i przedstawienie kompleksowej informacji o aktualnej i przewidywanej sytuacji gospodarczo - finansowej grupy. Sprawozdanie z działalności jednostki powinno obejmować istotne informacje o stanie majątkowym i sytuacji finansowej, w tym ocenę uzyskanych efektów, oraz wskazanie czynników ryzyka i opis zagrożeń³².

Kolejnym elementem sprawozdania finansowego jest informacja dodatkowa. Podaje się w niej nieujęte w bilansie, oraz rachunku zysków i strat dane, a także wyjaśnienia niezbędne do tego, aby sprawozdanie finansowe przedstawiało rzetelnie i jasno sytuację majątkową, finansową, oraz rentowność³³. Informacja dodatkowa obejmuje dwie części: wprowadzenie do sprawozdania finansowego, oraz dodatkowe informacje i objaśnienia.

Sprawozdania finansowe ze względu na cel któremu służą obejmują dwa podstawowe składniki: sprawozdanie z sytuacji finansowej (bilans) i sprawozdanie z całkowitych dochodów (rachunek wyników), gdyż to one właśnie pozwalają na prezentację odpowiednio sytuacji finansowej, oraz dokonań przedsiębiorstwa³⁴. Do pomiaru sytuacji finansowej służą aktywa i zobowiązania, stanowiące elementy bilansu. Kapitał własny jest tylko wynikiem odejmowania aktywów i zobowiązań. Do pomiaru dokonań przedsiębiorstwa służą przychody i koszty, stanowiące podstawowe elementy rachunku wyników.

Podsumowując, wszystkie elementy skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej są cennym źródłem informacji w analizie finansowej podmiotu gospodarczego. Czynnością o podstawowym znaczeniu dla poprawności sporządzanej sprawozdawczości jest ocena poziomu jednorodności informacji o jednostkach wchodzących w skład grupy kapitałowej, oraz ich odpowiednie przekształcenie na potrzeby procedur konsolidacyjnych.

---

³¹ J. Śliwa, Zarządzanie..., op. cit., s. 149

³² Art. 49 ust. 2 u. rach.

³³ A. Kidyba, Kodeks..., op. cit., s. 1032

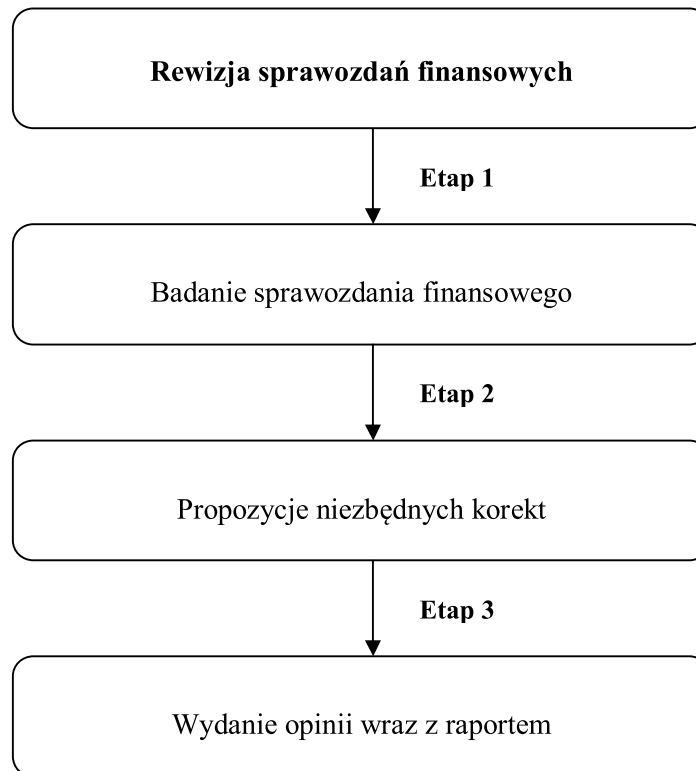
³⁴ E. Walińska, A. Wencel, A. Jurewicz, J. Gad, Sprawozdanie finansowe według MSSF, Wolters Kluwer Polska S.A. z o.o., Warszawa 2011, s. 60

2.4. Badanie sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów

Badanie sprawozdań finansowych jest elementem rewizji finansowej określanej, jako audyt finansowy, w którym wyróżnić można audyt wewnętrzny i zewnętrzny. Badanie sprawozdań finansowych jest integralną częścią audytu zewnętrznego, który jest realizowany w jednostkach gospodarczych przez osoby posiadające uprawnienia biegłego rewidenta³⁵.

Rysunek nr 5 przedstawia trzy etapy rewizji sprawozdań finansowych.

Rysunek 5. Trzy etapy rewizji sprawozdań finansowych (Źródło: opracowanie własne.)

Rewizja sprawozdania finansowego jest pojęciem szerszym niż badanie sprawozdania finansowego. Jak widać z rysunku 5 rewizja obejmuje nie tylko badanie sprawozdania finansowego, ale także propozycje niezbędnych korekt danych i informacji w nim zawartych, jak również wydanie opinii o wiarygodności sprawozdania wraz z raportem.

Celem badania sprawozdania finansowego jest wyrażenie przez biegłego rewidenta opinii wraz z raportem o tym, czy sprawozdanie finansowe jest prawidłowe, oraz rzetelnie i jasno przedstawia sytuację majątkową i finansową, jak też wynik finansowy badanej jednostki³⁶. Biegły rewident ma stwierdzić, czy sprawozdanie jako całość i stanowiące podstawę jego

³⁵ B. Micherda, Kierunki ewolucji sprawozdawczości i rewizji finansowej, Difin, Warszawa 2012, s. 248

³⁶ Art. 65 ust. 1 u. rach.

sporządzenia księgi rachunkowe są wolne od uchybień polegających na pominięciu, lub zniekształceniu informacji ważnych (istotnych) dla czytelnika, i czy można uznać za wiarygodne (rzetelne, prawidłowe) i jasne informacje zawarte w tym sprawozdaniu³⁷.

Biegły rewident przeprowadzając badanie zapoznaje się z zasadami (polityką) rachunkowości grupy kapitałowej będącej przedmiotem badania (mającymi zastosowanie ramowymi założeniami sprawozdawczości finansowej), oraz dokonuje rozpoznania jednostki i jej otoczenia, poznaje proces konsolidacji, w tym instrukcje wewnętrzne w tym zakresie³⁸. Z badaniem przeprowadzonym przez biegłego rewidenta związane jest ryzyko badania. Ryzyko badania może być³⁹: niezależne od biegłego rewidenta, właściwe jednostce badanej (ryzyko nieodłączne, ryzyko kontroli) i zależne od biegłego rewidenta (ryzyko przeoczenia).

Głównym celem i efektem badania sprawozdania skonsolidowanego jest wydanie przez biegłego rewidenta opinii wraz z raportem. Ponadto może być sporządzony list do zarządu, oraz do rady nadzorczej.

Tabela nr 11 przedstawia rodzaje i skutki opinii biegłego rewidenta z badania sprawozdania finansowego.

Tabela 11. Rodzaje opinii wydanych przez biegłego rewidenta z badania sprawozdania finansowego

Rodzaj opinii	Charakterystyka
Bez zastrzeżeń	Badane sprawozdanie finansowe i księgi rachunkowe spełniają warunki określone w art. 4 ust 1 u. rach., a ewentualne wpływające na sprawozdanie finansowe naruszenia przepisów prawa bądź statutu, lub umowy jednostki, oraz nieusunięte uchybienia nie mają istotnego charakteru.
Z zastrzeżeniami	Sprawozdanie finansowe zawiera istotne odstępstwa, dotyczące tylko poszczególnych pozycji, które nie powodują zniekształcenia ogólnego obrazu sprawozdania finansowego, od polityki rachunkowości określonej przez przepisy ustawy o rachunkowości, lub MSR, oraz od innych przepisów wiążących jednostkę przy sporządzaniu tego sprawozdania, a także wtedy, gdy biegły rewident nie ma wystarczającej pewności co do wiarygodności istotnych pozycji badanego sprawozdania (w szczególności, gdy nastąpiło ograniczenie zakresu badania z przyczyn zależnych i niezależnych od biegłego rewidenta).

³⁷ K. Winiarska, Audyt finansowy, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2009, s. 98

³⁸ J. Marzec, J. Śliwa, Audyt finansowy w jednostkach gospodarczych - teoria i praktyka, Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2012, s. 248

³⁹ K. Winiarska, Audyt..., op. cit., s. 98

Negatywna	Sprawozdanie finansowe zawiera nieprawidłowości i niezgodności ze stanem faktycznym, lub braki zniekształcające ogólny obraz sytuacji jednostki w taki sposób, że sprawozdanie może wprowadzić w błąd jego czytelnika.
Odmowa wydania opinii	Biegły rewident nie uzyskał wystarczających i odpowiednich dowodów badania niezbędnych do wyrażenia miarodajnej opinii o sprawozdaniu finansowym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie J. Gawrońska, Rodzaje i skutki opinii wydanych przez biegłego rewidenta, „Biuletyn Rachunkowości” 2008, nr 12, s. 8.

W celu wydania opinii o badanym sprawozdaniu finansowym biegły rewident musi przeprowadzić odpowiednie procedury audytorskie, także w odniesieniu do poszczególnych sprawozdań jednostkowych objętych konsolidacją. Często muszą być one zakończone wydaniem opinii (z dołączonym raportem biegłego rewidenta) o jednostkowym sprawozdaniu finansowym, tzn., że biegły rewident badający sprawozdanie skonsolidowane powinien bazować na jednostkowych sprawozdaniach uprzednio już zweryfikowanych⁴⁰. Aby biegły rewident mógł w sposób rzetelny przeprowadzić czynności związane z badaniem sprawozdania grupy kapitałowej, powinien najpierw zgromadzić kompletną dokumentację konsolidacyjną, a następnie w sposób obiektywny ocenić jej poprawność. Biegły powinien także sprawdzić zgodność działającego systemu księgowości jednostki i kontroli wewnętrznej w takim zakresie, w jakim przedmiotem badania są dane zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Zbadanie poprawności systemu księgowości i skuteczności kontroli wewnętrznej przez cały okres, za który skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest przedmiotem badania, pozwoli na ustalenie ryzyka kontroli i ograniczenie zakresu badania⁴¹.

⁴⁰ Audyt sprawozdań finansowych, pr. zbior. pod red. W. Gabrusewicza, PWE, Warszawa 2010, s. 254

⁴¹ K. Świetla, J. Toborek - Mazur, Sprawozdanie..., op. cit., s. 281

Rozdział 3. Aspekty analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych grup kapitałowych

3.1. Cechy szczególne analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Sprawozdawczość i analiza finansowa są częściami składowymi systemu informacyjnego rachunkowości i systemu zarządzania przedsiębiorstwem. Realizując funkcję sprawozdawczą - analityczną, rachunkowość informuje o wynikach działalności przedsiębiorstwa w danym okresie, interpretuje je i stwarza podstawy do właściwej analizy ekonomicznej. Służy też do ustalania motywów decyzji o charakterze programowym, wytycznych do planu, oraz określania poszczególnych rodzajów i wielkości przewidywanych efektów ekonomicznych¹.

Większość informacji tworzonych w rachunkowości zawarta jest w sprawozdaniach finansowych i ich analizach, dlatego więc sprawozdawczość i jej analiza dostarczają istotnych informacji o możliwości przetrwania przedsiębiorstwa, jak i jego rozwoju w przyszłości. Zasadniczym kryterium oceny podmiotu gospodarczego jest wynik analizy ekonomicznej, który odzwierciedla efektywność jego funkcjonowania.

Jak wspomniano w poprzednim rozdziale na skonsolidowane sprawozdanie finansowe składają się: skonsolidowany bilans, skonsolidowany rachunek zysków i strat, skonsolidowane sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych, informacja dodatkowa, oraz sprawozdanie zarządu z działalności grupy kapitałowej za dany rok obrotowy. Największą wartość informacyjną ma skonsolidowane sprawozdanie finansowe dla tych akcjonariuszy spółki dominującej, którzy dysponują większością udziałów. Skonsolidowane sprawozdanie jest również bardzo istotne z punktu widzenia analizy finansowej.

Najpopularniejsze metody oceny sytuacji gospodarczej przedsiębiorstw nie uwzględniają specyfiki układu gospodarczego, jakim są grupy kapitałowe. Sprawozdawczość skonsolidowana różni się od sprawozdawczości pojedynczego podmiotu gospodarczego. Do oceny sytuacji grup kapitałowych należy zastosować odpowiednie narzędzia analityczne. Analiza finansowa grupy kapitałowej powinna być skoncentrowana na wychwyceniu takich aspektów powiązań kapitałowych, których nie odzwierciedla się wprost w sprawozdawczości pojedynczych podmiotów gospodarczych².

Jedną ze szczególnych cech analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych jest więc właściwy wybór wskaźników wykorzystywanych we wskaźnikowej analizie finansowej.

---

¹ M. Walczak, Sprawozdawczość i analiza finansowa w zarządzaniu przedsiębiorstwem, tom 1, Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Łódź 2008, s. 7

² H. Sikacz, Ocena..., op. cit., s. 120

Klasyczny zestaw wskaźników powinien być poszerzony przede wszystkim o analizę powiązań kapitałowych między podmiotami wchodzącymi w skład grupy kapitałowej, analizę wpływu tych jednostek na wynik finansowy grupy, oraz analizę praw akcjonariuszy mniejszościowych³. Tabela nr 12 prezentuje cechy szczególne analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych.

Tabela 12. Cechy szczególne analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Cechy szczególne analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych
Ujawnia aspekty powiązań między podmiotami wchodzącymi w skład grupy kapitałowej, które nie są odzwierciedlane wprost w sprawozdawczości pojedynczych podmiotów gospodarczych.
Uwzględnia porównywanie wyników finansowych spółek podporządkowanych z wynikami skonsolidowanymi, oraz z wynikami jednostki dominującej.
Konsolidacja daje możliwość ukrycia silnego uzależnienia wyników jednostki wchodzącej w skład grupy kapitałowej od np. regionu, w którym jednostka ta prowadzi działalność gospodarczą, lub uzależnienia jednostki bezpośrednio od rodzaju prowadzonej przez nią działalności gospodarczej.
Konsolidacja daje możliwość celowego spowodowania nierentowności jednostki w sytuacji, gdy mogłaby na tym skorzystać jednostka dominująca, lub nawet cała grupa.
Ocena sytuacji finansowej dokonywana jest przez porównanie w czasie wielkości uzyskanych najczęściej w trzech kolejnych latach obrotowych.
W przypadku grup kapitałowych analiza sytuacji finansowej narażona jest na zakłócenia o charakterze organizacyjnym, powstające w wyniku różnego rodzaju reorganizacji przeprowadzanych w jednostkach gospodarczych, wchodzących w skład grupy kapitałowej.
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe podlega obowiązkowemu badaniu przez biegłego rewidenta, którego celem jest sprawdzenie, czy dokumentacja finansowa i księgową jest prowadzona zgodnie z prawem, rzetelnie, oraz czy w sposób jasny przedstawia sytuację podmiotu.
Grupy kapitałowe sporządzające skonsolidowane sprawozdanie finansowe po przeprowadzonym badaniu mają obowiązek ogłoszenia wyników w „Monitorze Polskim B” (od 2013 r. nastąpiło zniesienie tego obowiązku).

Źródło: opracowanie własne na podstawie H. Sikacz, Ocena..., s. 120 - 121.

Szczególne znaczenie w analizie finansowej mają informacje zawarte w bilansie, rachunku zysków i strat, oraz rachunku przepływów pieniężnych. Rzetelne badanie zjawisk

³ H. Sikacz, Ocena..., op. cit., s. 120

gospodarczych następuje w procesie analizy, dlatego też badania analityczne muszą być wykonywane etapami. Klasyfikacja jest zatem następująca⁴:

- ✓ analiza wstępna bilansu, rachunku zysków i strat, przepływów pieniężnych, oraz zestawienie zmian w kapitale własnym,
- ✓ analiza wskaźnikowa złożona z analizy płynności finansowej, wypłacalności długoterminowej, sprawności zarządzania, oraz rentowności.

Etapem kończącym analizę finansową powinna być ocena końcowa i sformułowanie wniosków, które będą pomocne przy podejmowaniu decyzji dotyczących usprawnienia funkcjonowania przedsiębiorstwa.

3.2. Analiza wstępna skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Analizę skonsolidowanych sprawozdań finansowych rozpoczyna się, podobnie jak w przypadku indywidualnego sprawozdania, od analizy wstępnej, a jej celem jest uzyskanie informacji o działalności, wynikach i sytuacji ekonomiczno - finansowej przedsiębiorstwa⁵. W trakcie analizy wstępnej dokonuje się określenia rodzajów i źródeł informacji liczbowych pochodzących ze sprawozdań finansowych, tzn. informacji takich jak:

- ✓ stan majątkowy grupy kapitałowej,
- ✓ źródła finansowania majątku,
- ✓ wyniki finansowe,
- ✓ koszty własne,
- ✓ przychody,
- ✓ zyski i straty nadzwyczajne.

Dokonuje się także wyboru właściwej metody badania, formy zaprezentowania uzyskanych wyników, oraz określenia adresatów tejże analizy.

Metody wykorzystywane w analizie wstępnej to obliczenie dynamiki i struktury danych. Analiza zmian strukturalnych zmierza do ustalenia określonych tendencji w kształtowaniu się struktury majątku i kapitału. Badanie struktury umożliwia ustalenie możliwości produkcyjnych podmiotu i jego zdolności do generowania zysku⁶.

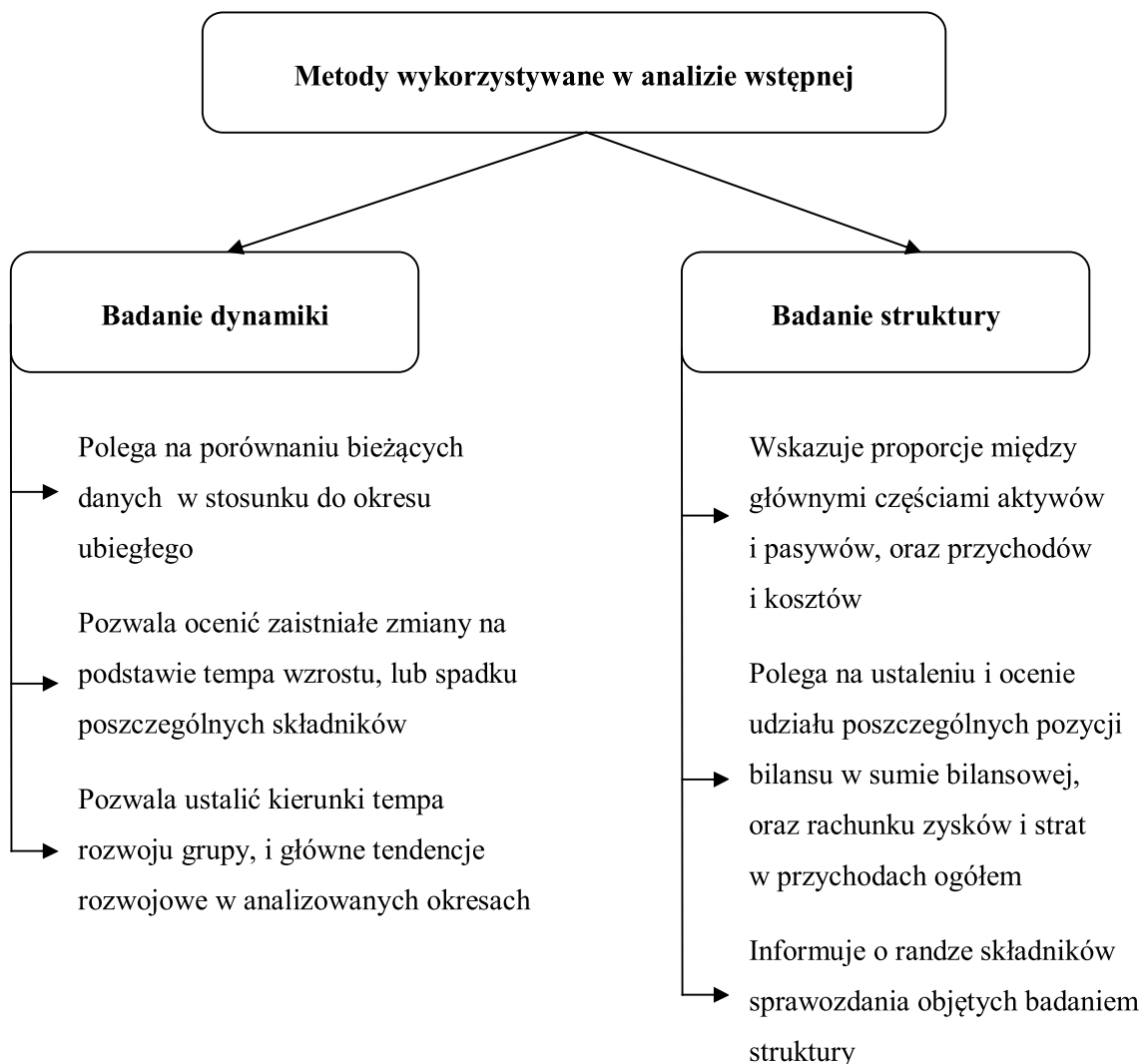
---

⁴ D. Wędzki, Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego, Tom 2, Wskaźniki finansowe, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2009, s. 52

⁵ H. Sikacz, Ocena..., op. cit., s. 122

⁶ Analiza finansowa w zarządzaniu współczesnym przedsiębiorstwem, pr. zbior. pod red. M. Walczaka, Difin Sp. z o.o., Warszawa 2007, s. 350

Charakterystykę metod analizy wstępnej skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawia rysunek nr 6.

Rysunek 6. Metody wykorzystywane we wstępnej analizie sprawozdania finansowego (Źródło: opracowanie własne na podstawie H. Sikacz, Ocena..., s. 122 - 123.)

W przeprowadzaniu analizy wstępnej sprawozdania finansowego szczególnej uwagi wymagają te elementy, które powstają w efekcie zastosowania procedur konsolidacyjnych, czyli kapitały mniejszości, zysk mniejszości, a także pozycje wartości (ujemnej wartości) firmy z konsolidacji.

Istotnym elementem analizy wstępnej w przypadku analizy skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest analiza powiązań kapitałowych pomiędzy podmiotami tworzącymi grupę kapitałową. Ważne jest więc ustalenie, jakie podmioty wchodzi w skład grupy kapitałowej i podlegają konsolidacji.

3.3. Analiza wskaźnikowa skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Analiza wskaźnikowa jest traktowana jako rozwinięcie wstępnego badania danych pochodzących z bilansu, oraz rachunku zysków i strat. Polega na obliczeniu właściwych wskaźników finansowych i ich ocenie porównawczej. Tradycyjnie w analizie wskaźnikowej grupy kapitałowej wykorzystuje się znane konstrukcje mierników oceny działalności, zbliżone w swej istocie do oceny indywidualnego przedsiębiorstwa⁷. Ocenie poddawane są takie obszary jak: płynność finansowa, sprawność działania, zdolność do obsługi długu, zadłużenie, oraz rentowność. W związku z tym wyróżnia się następujące rodzaje analizy⁸:

- ✓ płynności finansowej,
- ✓ wypłacalności długoterminowej (zadłużenia),
- ✓ sprawności zarządzania,
- ✓ rentowności.

Analiza finansowa w odniesieniu do sprawozdań finansowych obejmuje obliczanie wskaźników finansowych, konstruowanych na podstawie analitycznej formy bilansu, oraz rachunku zysków i strat, a następnie na porównywaniu ich wielkości w czasie, z wielkościami wzorcowymi, lub między różnymi jednostkami gospodarczymi⁹.

Pierwszą grupą wskaźników wykorzystywanych w analizie sprawozdań finansowych są **wskaźniki płynności finansowej**, służące do oceny polityki finansowej jednostki. Wskazują one powiązania składników majątku obrotowego ze zobowiązaniami wymagalnymi, tj. krótkoterminowymi (do jednego roku)¹⁰. Do oceny płynności finansowej służą wskaźniki:

- ✓ wskaźnik I stopnia płynności (wskaźnik środków pieniężnych),
- ✓ wskaźnik II stopnia płynności (wskaźnik szybkiej płynności),
- ✓ wskaźnik III stopnia płynności (wskaźnik bieżącej płynności finansowej).

Wskaźnik pierwszy informuje ogólnie o płynności, tj. w jakim stopniu zamienione na gotówkę składniki majątku obrotowego pokrywają bieżące zobowiązania¹¹. Powinien być nie mniejszy niż 0,2. Wskaźnik drugi wyraża możliwość spłaty zobowiązań na podstawie łatwiej dostępnych w rozliczeniach finansowych składników majątku obrotowego i winien mieścić się w przedziale 1,0 do 1,2. Wskaźnik trzeci wyraża bieżącą zdolność płatniczą, informując ile razy aktywa obrotowe pokrywają bieżące zobowiązania, optymalna wartość od 1,5 do 2,0.

⁷ H. Sikacz, Ocena..., op. cit., s. 123

⁸ D. Wędzki, Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego, Tom 2, Wskaźniki..., op. cit., s. 47

⁹ B. Kotowska, A. Uziębło, O. Wyszowska - Kaniewska, Analiza finansowa w przedsiębiorstwie, CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa 2009, s. 57

¹⁰ Tamże, s. 59

¹¹ J. Śliwa, Zarządzanie..., op. cit., s. 193

Drugą grupą są **wskaźniki zadłużenia**, opisujące stopień zasilenia jednostki kapitałami obcymi i informujące o możliwościach obsługi tego kapitału. W tej grupie można wyróżnić:

- ✓ wskaźnik ogólnego zadłużenia,
- ✓ wskaźnik zadłużenia kapitałów własnych,
- ✓ wskaźnik obsługi zadłużenia.

Wskaźnik ogólnego zadłużenia informuje o udziale kapitałów obcych w finansowaniu aktywów przedsiębiorstwa. W zachodnich standardach jego wartość zawiera się w przedziale 0,57-0,67 (57%-67%)¹². Wskaźnik zadłużenia kapitałów własnych określa w jakiej części kapitały własne pokrywają zobowiązania ogółem. Powinien mieścić się w przedziale 1,33-2,03 (133%-203%)¹³. Wskaźnik obsługi zadłużenia stanowi stosunek zysku netto i amortyzacji do zobowiązań z tytułu kredytów lub pożyczek. Im wyższa jest jego wartość, tym korzystniejsza jest sytuacja jednostki, świadcząca o możliwości pokrycia zobowiązań zyskiem netto i amortyzacją. Wartość tego wskaźnika powinna wynosić 1,5 (150%)¹⁴.

Wskaźniki sprawności zarządzania (produktywności) służą ocenie efektywności gospodarowania zasobami majątkowymi jednostki. Do podstawowych wskaźników sprawności zarządzania zalicza się:

- ✓ wskaźnik szybkości obrotu należności w dniach,
- ✓ szybkość spłaty zobowiązań (w dniach),
- ✓ wskaźnik szybkości obrotu zapasów (w dniach).

Wskaźnik szybkości obrotu należności w dniach określa czas rozliczenia należności w dniach. Liczony jest jako stosunek należności z tytułu dostaw i usług do przychodów ze sprzedaży. Z punktu widzenia płynności finansowej pozytywnie ocenia się niski, lub malejący poziom wskaźnika, ponieważ oznacza to szybszy dopływ środków pieniężnych do przedsiębiorstwa¹⁵. Szybkość spłaty zobowiązań (w dniach) to relacja średniego stanu zobowiązań z tytułu dostaw i usług do kosztu sprzedanych towarów i produktów. Miernik ten mówi jak szybko jednostka może spłacić swoje długi. Wahania wartości wskaźnika świadczą o niestabilnej pracy przedsiębiorstwa. Wskaźnik szybkości obrotu zapasów (w dniach) liczony jest jako iloczyn przeciętnego stanu zapasów do kosztu sprzedanych towarów i produktów. Na jego podstawie można ustalić wysokość niepotrzebnego zamrożenia płynnych środków finansowych w zapasach i podjąć czynności do ich optymalizacji¹⁶.

¹² B. Kotowska, Analiza..., op. cit., s. 102

¹³ Tamże, s. 103

¹⁴ Tamże, s. 104

¹⁵ Tamże, s. 116

¹⁶ J. Śliwa, Zarządzanie..., op. cit., s. 196

Kolejna grupa wskaźników, czyli **wskaźniki rentowności (zyskowności)** przedstawiają efektywność finansową działalności gospodarczej przez powiązanie wyniku finansowego z przychodami ze sprzedaży, zasobami majątku i kapitałem własnym¹⁷. Wśród najczęściej stosowanych wskaźników rentowności można wyróżnić¹⁸:

- ✓ wskaźnik rentowności sprzedaży ROS,
- ✓ wskaźnik rentowności majątku ROA,
- ✓ wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE,
- ✓ wskaźnik rentowności inwestycji ROI.

Wskaźnik rentowności sprzedaży (zwany wskaźnikiem zyskowności, albo wskaźnikiem stopy zysku) liczony jest najczęściej jako relacja zysku netto do wartości sprzedaży netto¹⁹. Im niższa wartość tego wskaźnika, tym większa wartość sprzedaży musi być zrealizowana dla osiągnięcia określonego zysku. **Wskaźnik rentowności majątku** (zwany stopą zwrotu aktywów, lub wskaźnikiem zysku od aktywów) liczony jest jako stosunek procentowy zysku netto do przeciętnego stanu aktywów²⁰. Zasadniczym walorem wskaźników rentowności majątku jest to, że uwzględniają one wpływ efektywności wykorzystania zaangażowanych zasobów majątkowych na wynik finansowy. Im wyższa jest wartość tego wskaźnika, tym lepsza jest sytuacja finansowa jednostki gospodarczej. **Wskaźnik rentowności kapitału własnego** (zwany stopą zwrotu kapitału własnego) stanowi stosunek procentowy zysku netto do przeciętnego stanu kapitału własnego²¹. Wyższa efektywność kapitału własnego stwarza możliwość uzyskania wyższych dywidend, oraz dalszego rozwoju przedsiębiorstwa²². **Wskaźnik rentowności inwestycji** to wskaźnik rentowności stosowany w celu zmierzenia efektywności działania przedsiębiorstwa, niezależnie od struktury jego majątku czy czynników nadzwyczajnych²³. Wskaźnik ten zależy od zysku jednostkowego, oraz od wielkości sprzedaży przypadającej na jednostkę zainwestowanego majątku. Wzrost wskaźnika ROI oznacza coraz intensywniejsze wykorzystanie majątku przedsiębiorstwa.

Tabela nr 13 prezentuje wykaz wybranych wskaźników (nie uwzględniających specyfiki sprawozdań skonsolidowanych), wykorzystywanych w analizie sprawozdań finansowych zarówno pojedynczych podmiotów, jak i grup kapitałowych.

¹⁷ B. Kotowska, Analiza..., op. cit., s. 89

¹⁸ Tamże, s. 89

¹⁹ Analiza..., op. cit., s. 375

²⁰ Tamże, s. 376

²¹ Tamże, s. 377

²² B. Kotowska, Analiza..., op. cit., s. 91

²³ <http://pl.wikipedia.org/wiki/ROI> (data odczytu 12.03.2013)

Tabela 13. Wykaz wybranych wskaźników nie uwzględniających specyfiki sprawozdań skonsolidowanych

Płynność finansowa		
1.	Wskaźnik płynności bieżącej (III stopień płynności)	Aktywa obrotowe / Zobowiązania krótkoterminowe
2.	Wskaźnik płynności szybkiej (II stopień płynności)	Aktywa obrotowe - Zapasy - Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe / Zobowiązania krótkoterminowe
3.	Wskaźnik płynności gotówkowej (I stopień płynności)	Inwestycje krótkoterminowe / Zobowiązania krótkoterminowe
Zadłużenie		
4.	Wskaźnik ogólnego zadłużenia	Zobowiązania ogółem / Aktywa ogółem
5.	Wskaźnik zadłużenia długoterminowego	Zobowiązania długoterminowe / Aktywa ogółem
6.	Wskaźnik struktury zadłużenia	Zobowiązania długoterminowe / Zobowiązania krótkoterminowe
7.	Wskaźnik zadłużenia kapitałów własnych	Zobowiązania ogółem / Kapitały własne
8.	Wskaźnik zadłużenia długoterminowego kapitałów własnych	Zobowiązania długoterminowe / Kapitały własne
9.	Wskaźnik obsługi zadłużenia	Wynik netto + Amortyzacja / Raty kapitałowe + Odsetki
Sprawność zarządzania (produktywność)		
10.	Wskaźnik obrotowości majątku	Przychody ogółem / Majątek ogółem
11.	Wskaźnik obrotowości majątku trwałego	Przychody ogółem / Majątek trwały
12.	Wskaźnik obrotowości majątku obrotowego	Przychody ogółem / Majątek obrotowy
13.	Wskaźnik rotacji zapasów w razach	Przychody ze sprzedaży produktów, materiałów, towarów / Zapasy ogółem
14.	Wskaźnik rotacji należności w razach	Przychody ze sprzedaży produktów, materiałów, towarów / Przeciętny stan należności
15.	Wskaźnik cyklu obrotu zapasów w dniach	Stan zapasów * 365 / Przychody ze sprzedaży produktów, materiałów, towarów
16.	Wskaźnik splywu należności w dniach	Przeciętny stan należności * 365 / Przychody ze sprzedaży produktów, materiałów, towarów

17.	Wskaźnik okresu spłaty zobowiązań w dniach	Zobowiązania bieżące * 365 / Przychody ze sprzedaży produktów, materiałów, towarów
18.	Cykl środków pieniężnych w dniach	Wskaźnik cyklu obrotu zapasów w dniach + Wskaźnik spływu należności w dniach - Wskaźnik okresu spłaty zobowiązań w dniach
Rentowność		
19.	Wskaźnik rentowności sprzedaży ROS	Zysk netto / Przychody ze sprzedaży netto * 100
20.	Wskaźnik rentowności operacyjnej sprzedaży	Zysk z działalności operacyjnej / Przychody ze sprzedaży netto * 100
21.	Wskaźnik rentowności działalności gospodarczej	Zysk z działalności gospodarczej / Przychody ze sprzedaży netto * 100
22.	Wskaźnik rentowności brutto sprzedaży	Zysk brutto / Przychody ogółem * 100
23.	Wskaźnik rentowności netto sprzedaży	Zysk netto / Przychody ogółem * 100
24.	Wskaźnik rentowności aktywów netto ROA	Zysk netto / Majątek ogółem * 100
25.	Wskaźnik rentowności majątku brutto	Zysk brutto / Majątek ogółem * 100
26.	Wskaźnik rentowności majątku trwałego	Zysk netto / Majątek trwały * 100
27.	Wskaźnik rentowności majątku obrotowego	Zysk netto / Majątek obrotowy * 100
28.	Wskaźnik rentowności majątku czystego	Zysk netto / (Majątek ogółem – Zobowiązania bieżące) * 100
29.	Wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE	Zysk netto / Kapitał własny * 100
30.	Wskaźnik rentowności kapitału podstawowego (zakładowego)	Zysk netto / Kapitał podstawowy * 100
31.	Wskaźnik rentowności inwestycji ROI	Zysk operacyjny opodatkowany / Całkowite nakłady inwestycyjne
Pokrycie finansowe majątku		
32.	Wskaźnik pokrycia aktywów trwałych kapitałem własnym i rezerwami długoterminowymi	Kapitał własny + Rezerwy długoterminowe / Aktywa trwałe
33.	Wskaźnik pokrycia aktywów trwałych kapitałem stałym	Kapitał własny + Rezerwy długoterminowe + Zobowiązania długoterminowe / Aktywa trwałe

Źródło: opracowanie własne na podstawie B. Kotowska, Analiza...op. cit., s. 59 - 119 i s. 374-377; H. Sikacz, Ocena..., op. cit., s. 124 - 125; J. Śliwa, Zarządzanie..., op. cit., s. 193 - 208.

Sytuację finansową grup kapitałowych należy analizować przy użyciu wskaźników finansowych skonstruowanych specjalnie dla grup kapitałowych. Pozwala to uniknąć zarzutów niepełnej i niekompletnej analizy sprawozdania skonsolidowanego. Dopasowanie i zastosowanie pakietu właściwych wskaźników finansowych jest ważne, gdyż odzwierciedlają one w sposób obiektywny osiągnięte wyniki i stan sytuacji finansowej. Tabela nr 14 ukazuje wskaźniki skonstruowane dla analizy sprawozdania skonsolidowanego grupy kapitałowej.

Tabela 14. Wykaz wybranych wskaźników dla grup kapitałowych

Wpływ jednostek powiązanych na wynik finansowy grupy kapitałowej		
1.	Wpływ jednostki dominującej na skonsolidowany wynik finansowy	Wynik finansowy jednostki dominującej / Skonsolidowany wynik finansowy
2.	Wpływ jednostek zależnych na skonsolidowany wynik finansowy	Wynik finansowy jednostek zależnych / Skonsolidowany wynik finansowy
3.	Wpływ jednostek stowarzyszonych na skonsolidowany wynik finansowy	Wynik finansowy jednostek stowarzyszonych / Skonsolidowany wynik finansowy
4.	Wpływ odpisów różnic konsolidacyjnych na wynik finansowy	Korekty konsolidacyjne / Skonsolidowany wynik finansowy
Analiza praw akcjonariuszy mniejszościowych		
5.	Udział akcjonariusz mniejszościowych w skonsolidowanym wyniku finansowym netto	Wynik finansowy mniejszości / Skonsolidowany wynik finansowy netto
6.	Relacja kapitału mniejszościowego do kapitału własnego	Kapitałowe udziały mniejszościowe / Kapitał własny
7.	Udział kapitału mniejszościowego w skonsolidowanych pasywach ogółem	Kapitałowe udziały mniejszościowe / Skonsolidowane pasywa ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie H. Sikacz, Ocena..., op. cit., s. 125 - 126; J. Śliwa, Zarządzanie..., op. cit., s. 201 - 212.

Wskaźniki wpływu jednostek stowarzyszonych i zależnych na wynik finansowy grupy kapitałowej tworzą odrębną, specjalną grupę mierników udziału podmiotów w finansowych osiągnięciach grupy. Formuły wskaźników zostały stworzone tak, aby uwzględnić wpływ procedur konsolidacyjnych na wartość wyniku finansowego. Wskaźniki praw akcjonariuszy mniejszościowych są przeznaczone tylko dla grup kapitałowych i pozwalają określić udział innych, niedominujących podmiotów w skonsolidowanym majątku obrotowym netto.

Rozdział 4. Analiza i ocena efektów ekonomiczno - finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” w oparciu o skonsolidowane sprawozdanie finansowe za lata 2009 - 2011

4.1. Charakterystyka Grupy Kapitałowej „Famur”

Rozdział ten przedstawia analizę skonsolidowanego bilansu oraz rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej „Famur”, oraz analizę wskaźnikową za lata 2009 - 2011. Na podstawie danych pochodzących ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej „Famur” dokonano oceny efektów działalności Grupy w latach 2009 - 2011.

Spółką dominującą Grupy Kapitałowej jest Famur S.A. Siedziba Spółki znajduje się w Katowicach przy ul. Armii Krajowej 51. Spółka została zawiązana aktem notarialnym 13 grudnia 1991 r. i wpisana do Rejestru Przedsiębiorców prowadzonego przez Sąd Rejonowy Katowice - Wschód Wydział Gospodarczy Rejestrowy w Katowicach pod numerem 0000048716.

Grupa Kapitałowa „Famur” koncentruje się na segmencie górnictwa podziemnego, oraz sprzedaży usług budowlanych. Zajmuje się produkcją zaawansowanych technologicznie i wysokowydajnych zmechanizowanych kompleksów ścianowych. Działalność Grupy Kapitałowej „Famur” obejmuje także produkcję i dostawę maszyn i urządzeń do ciągłego transportu poziomego i przeładunku materiałów masowych, produkcję kombajnów chodnikowych, oraz kompleksową działalność projektową, budowlano - montażową i konstrukcyjną w zakresie budowy wież szybowych, oraz zakładów przeróbki węgla, wyposażonych w najnowocześniejsze kompleksowe linie technologiczne.

Skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym na dzień 31.12.2011 r. zostały objęte spółki:

- ✓ Famur S.A. - spółka dominująca,
- ✓ Nowosądecka Fabryka Urządzeń Górniczych Nowomag S.A.,
- ✓ Fabryka Zmechanizowanych Obudów Ścianowych Fazos S.A.,
- ✓ Fabryka Maszyn Górniczych Pioma S.A.,
- ✓ Polskie Maszyny Górnicze S.A.,
- ✓ Georyt Sp. z o.o.,
- ✓ Remag S.A.

Konsolidacją nie zostały objęte spółki zależne, które ze względu na nieistotne wielkości nie wpływają na wyniki finansowe Grupy Kapitałowej.

Są to spółki:

- ✓ OOO Famur Rosja,
- ✓ Dams GmbH,
- ✓ Famur India Mining Solutions,
- ✓ Fabryka Hydrauliki Sterowniczej Dams Sp. z o.o.,
- ✓ Piobiom AC Sp. z o.o.,
- ✓ Biuro Projektów Prorem Sp. z o.o.

Skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy za lata 2009 - 2011 zostały sporządzone zgodnie z zasadami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), oraz Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR) zatwierdzonymi przez Unię Europejską. Sprawozdania finansowe sporządzono stosując jednolite zasady rachunkowości w odniesieniu do podobnych transakcji, oraz innych zdarzeń następujących w zbliżonych okolicznościach.

4.2. Ocena efektów działalności Grupy Kapitałowej „Famur” w oparciu o wstępną analizę skonsolidowanego bilansu i rachunku zysków i strat

4.2.1. Analiza sytuacji majątkowej Grupy Kapitałowej „Famur”

Dane liczbowe zawarte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej „Famur” dostarczają wielu interesujących informacji dotyczących sytuacji majątkowej i finansowej Grupy. Analiza przeprowadzona na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego stanowi podstawowy zakres analizy finansowej. Szczególne znaczenie w tej analizie posiadają informacje ujęte w bilansie.

Przystępując do oceny Grupy Kapitałowej na podstawie bilansu, w pierwszej kolejności dokonano analizy sytuacji majątkowej w oparciu o aktywa skonsolidowanego bilansu.

W analizie pionowej danych sprawozdania finansowego określa się strukturę jego składowych. Wybrana pozycja zostaje przyjęta za podstawę, a wielkość każdej innej pozycji zostaje wyrażona w stosunku procentowym do wielkości podstawowej. Dla danych bilansu aktywom ogółem przypisana zostaje wielkość 100%. Poziom każdego innego składnika aktywów jest wyrażony w stosunku procentowym do aktywów ogółem.

Tabela nr 15 prezentuje główne pozycje aktywów skonsolidowanego bilansu Grupy Kapitałowej „Famur” według stanu na dzień 31.12.2011 r., w porównaniu do okresów poprzednich tj. 2010 r. i 2009 r.

Tabela 15. Główne pozycje aktywów skonsolidowanego bilansu Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011

	Stan na 31.12.2011 TPLN	%	Stan na 31.12.2010 TPLN	%	Stan na 31.12.2009 TPLN	%
A. Aktywa trwałe	631 200	100	696 907	100	509 434	100
I. Wartości niematerialne i prawne	181 514	28,76	126 788	18,19	105 327	20,68
II. Rzeczowe aktywa trwałe	389 167	61,66	497 905	71,44	350 029	68,71
III. Należności długoterminowe	9 759	1,55	27 170	3,90	9 210	1,81
IV. Inwestycje długoterminowe	24 974	3,96	20 687	2,97	20 644	4,05
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	1 564	0,24	216	0,04	21	0,00
VI. Aktywa z tyt. odroczonego podatku dochodowego	24 221	3,83	24 140	3,46	24 203	4,75
B. Aktywa obrotowe	582 396	100	580 770	100	543 727	100
I. Zapasy	129 101	22,17	111 166	19,14	133 976	24,64
II. Należności krótkoterminowe	367 973	63,18	277 124	47,72	237 993	43,77
III. Krótkoterminowe aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-	-	185	0,03	-	-
V. Pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe	40 658	6,98	73 678	12,69	105 471	19,40
VI. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	38 016	6,53	113 787	19,59	62 918	11,57
VII. Pozostałe aktywa krótkoterminowe	6 648	1,14	4 830	0,83	3 369	0,62
Aktywa razem	1 213 595	-	1 277 677	-	1 053 161	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011.

Dokonując analizy zmian bezwzględnych majątku całkowitego, oraz jego podstawowych grup majątkowych na podstawie tabeli nr 15 można zauważyć przyrost majątku całkowitego w badanym okresie o 160 434 TPLN. Zasadniczy wpływ na to miał przyrost majątku trwałego, którego wartość wzrosła o 121 766 TPLN.

Majątek obrotowy Grupy w ciągu trzech kolejnych lat charakteryzował się stałym wzrostem, w przeciwieństwie do majątku trwałego, który w 2010 roku wzrósł znacząco

o 187 473 TPL w stosunku do roku poprzedniego, ale już w roku 2011 nastąpiło jego zmniejszenie o 65 707 TPLN.

Na podstawie w/w danych dokonano obliczeń łańcuchowych wskaźników dynamiki majątku badanej Grupy Kapitałowej, które przedstawiono w tabeli nr 16.

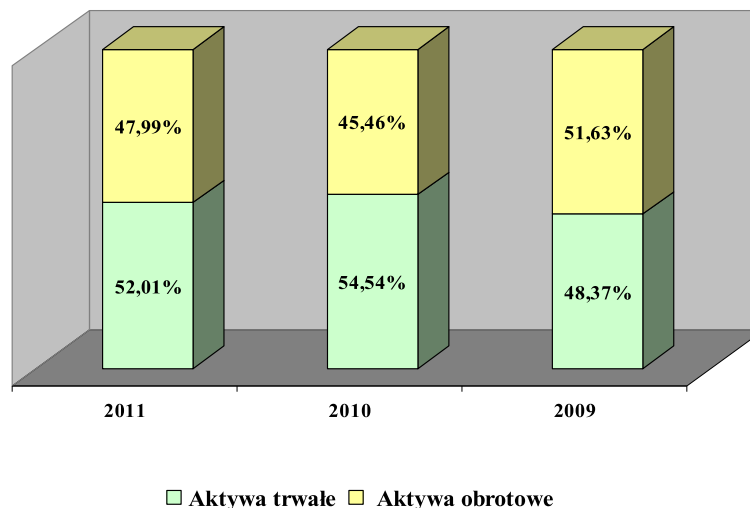
Tabela 16. Łańcuchowe wskaźniki dynamiki majątku Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

Wyszczególnienie	2011 2010 r. = 100%	2010 2009 r. = 100%
Wskaźnik dynamiki majątku całkowitego	94,98%	121,32%
Wskaźnik dynamiki majątku trwałego	90,57%	136,80%
Wskaźnik dynamiki majątku obrotowego	100,28%	106,81%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 15.

Z obliczonych w tabeli nr 16 łańcuchowych wskaźników dynamiki wynika, że stosunkowo niekorzystnie kształtowały się roczne zmiany majątku w 2011 roku, w którym wskaźnik dynamiki majątku całkowitego wyniósł zaledwie 94,98%, przy jednoczesnym również niskim wskaźniku dynamiki majątku trwałego 90,57%.

Wykres nr 1 przedstawia kształtowanie się udziału majątku trwałego i obrotowego w całkowitym majątku Grupy Kapitałowej „Famur”.

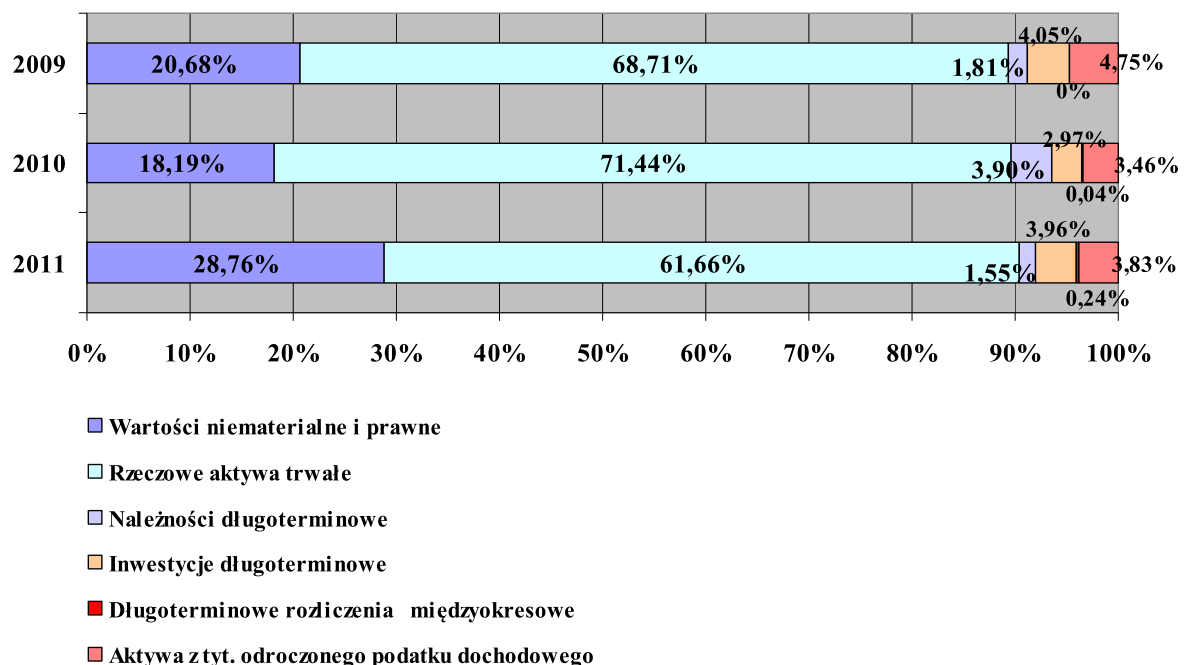

Wykres 1. Wskaźnik udziału majątku trwałego i obrotowego w majątku całkowitym Grupy Kapitałowej „Famur” (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 15.)

Jak widać na wykresie nr 1 w kolejnych latach obrotowych udziały majątku trwałego i obrotowego w majątku całkowitym prawie się równoważą.

Znaczny wzrost udziału majątku trwałego w majątku całkowitym powoduje zwiększenie ryzyka inwestycyjnego związanego z prowadzoną działalnością gospodarczą. Natomiast spadek udziału trwałych składników majątku w aktywach całkowitych prowadzi do spadku elastyczności. W badanej Grupie Kapitałowej w ciągu kolejnych lat następuje równoważenie się udziałów tych grup majątkowych. W ciągu trzech kolejnych lat nastąpił jedynie nieznaczny wzrost udziału majątku trwałego w majątku ogółem o 3,64%.

Na wykresie nr 2 przedstawiono strukturę majątku trwałego Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.

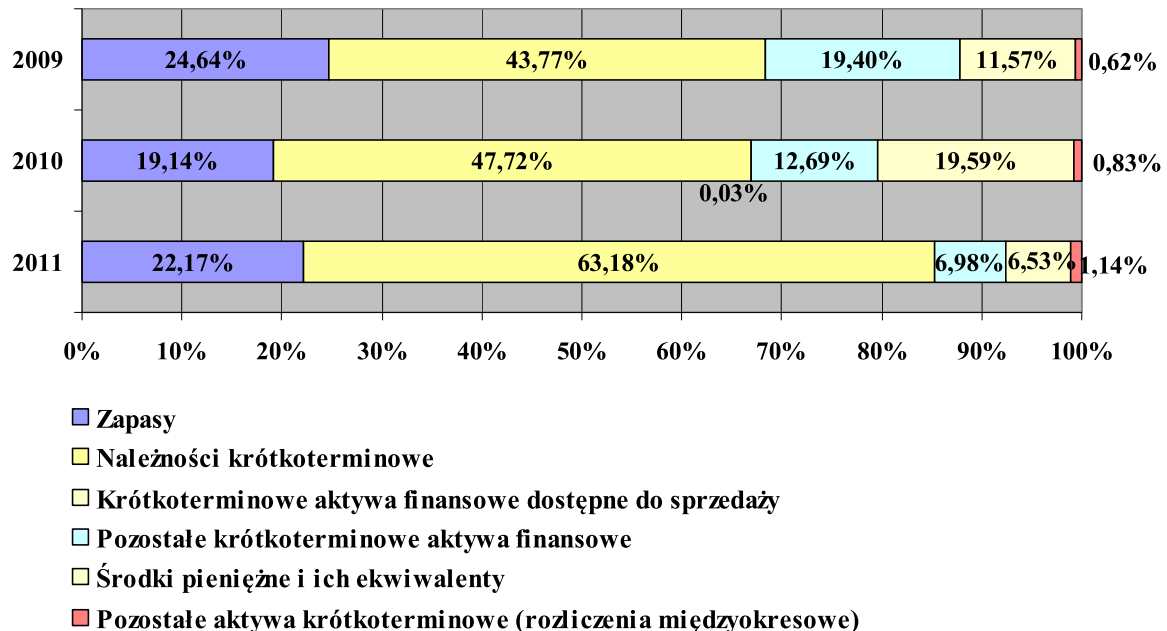

Wykres 2. Struktura majątku trwałego Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 -2011 (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 15.)

Jak widać z wykresu nr 2 największy udział w majątku trwałym w każdym z trzech kolejnych lat stanowią rzeczowe aktywa trwałe, a w następnej kolejności wartości niematerialne i prawne. Grupa Kapitałowa „Famur” zajmuje się głównie produkcją maszyn górniczych, więc specyfika prowadzonej działalności wymusza potrzebę posiadania dużej ilości rzeczowych aktywów trwałych w postaci gruntów, budowli, maszyn i urządzeń, środków transportu. Najmniejszy udział (mniej niż 1%) wykazują długoterminowe rozliczenia

międzyokresowe - w roku 2009 stanowią 0,004%, w roku 2010 blisko 0,04%, w roku 2011 ich udział wzrasta do 0,24% majątku trwałego.

Wykres nr 3 przedstawia strukturę majątku obrotowego Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.

Wykres 3. Struktura majątku obrotowego Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011 (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 15.)

Z wykresu nr 3 widać, że dominującą pozycję w majątku obrotowym Grupy w kolejnych latach zajmują należności krótkoterminowe. Stanowią one odpowiednio - w 2009 roku 43,77%, w 2010 roku 47,72%, w 2011 roku 63,18%.

Środki pieniężne utrzymywane w kasie, oraz na rachunkach bankowych powinny być na poziomie, który wynika z konieczności utrzymania zdolności do bieżącego regulowania zobowiązań. Przyjmuje się, że 20% udział zobowiązań krótkoterminowych jest maksymalną wielkością środków pieniężnych niezbędnych do utrzymania płynności. W Grupie „Famur” środki pieniężne stanowiły w 2009 roku 11,57% ogółu aktywów obrotowych. W ciągu trzech kolejnych lat ich poziom spadł o 5,04%, by w roku 2011 osiągnąć poziom 6,53%.

Ocena relacji, które charakteryzują proporcje pomiędzy aktywami trwałymi, oraz aktywami obrotowymi, stanowi podstawę do wstępnej oceny elastyczności firmy, oraz stopnia ryzyka. Ma to istotne znaczenie dla wierzycieli przedsiębiorstwa, oraz banków finansujących działalność firmy.

W procesie badania sytuacji majątkowej wskaźniki syntetycznej struktury majątku uzupełniane są o wskaźniki, które są relacjami jednych pozycji aktywów do innych pozycji aktywów. Wśród tych wskaźników relacji mają zastosowanie wskaźnik unieruchomienia majątku i wskaźnik produktywności majątku.

Tabela nr 17 przedstawia wskaźniki relacji majątku w Grupie Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.

Tabela 17. Wskaźniki relacji majątku Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

	2011	2010	2009
Wskaźnik unieruchomienia majątku Majątek trwały / Majątek obrotowy	1,08	1,20	0,94
Wskaźnik produktywności majątku Majątek rzeczowy / Majątek finansowy	1,28	1,56	1,61

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 15.

Ukazany w tabeli nr 17 wskaźnik unieruchomienia majątku na poziomie przekraczającym 1 w 2010 i 2011 roku informuje o znacznym stopniu unieruchomienia majątku, wysokich kosztach stałych i małej elastyczności. Każdy wzrost tego wskaźnika w czasie jest oznaką pogarszania się elastyczności przedsiębiorstwa, a spadek świadczy o poprawie jego sytuacji. Sytuacja taka nie dotyczy przedsiębiorstw przemysłowych, wprowadzających nowoczesną technikę i technologię, gdyż wówczas wzrost udziału środków trwałych w całkowitym majątku może świadczyć o rosnącym stopniu mechanizacji produkcji i postępie technicznym.

Wskaźnik produktywności ukazuje relacje między majątkiem rzeczowym, czyli środkami trwałymi i zapasami, a majątkiem finansowym, tj. należnościami i środkami pieniężnymi. Korzystna sytuacja jest wtedy, gdy relacja pomiędzy nimi jest wyższa od 1. Taka sytuacja występuje w Grupie „Famur”. W ciągu trzech kolejnych lat wskaźnik jest wyższy niż 1.

Bezpośrednio do osiągnięcia zysku przyczynia się majątek obrotowy tworzący nową dodatkową wartość dzięki ciągłemu obrotowi. Majątek trwały jest ważny, ale w tworzeniu zysku ma udział pośredni. Przedsiębiorstwo powinno więc dążyć do największego udziału majątku obrotowego przynoszącego zysk i możliwie niewielkich zasobów majątku trwałego. Powinno być go tylko tyle, by przedsiębiorstwo mogło funkcjonować i realizować swoje cele. W Grupie „Famur” majątek trwały i obrotowy prawie się równoważą. W 2009 r. majątek

obrotowy nieznacznie przewyższał majątek trwały - wskaźnik unieruchomienia majątku 0,94, ale w kolejnych latach nastąpił wzrost majątku trwałego - wskaźnik powyżej 1.

Tabela nr 18 prezentuje szczegółową strukturę i dynamikę zmian majątku trwałego i obrotowego Grupy „Famur”, oraz ich poszczególnych składników.

Tabela 18. Kształtowanie się struktury i dynamiki majątku Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

	Struktura (%)			Dynamika (%) 2009 r. = 100%	
	2011	2010	2009	2011	2010
Majątek trwały	52,01	54,54	48,37	123,90	136,80
Wartości niematerialne i prawne	14,96	9,92	10,00	172,33	120,38
Rzeczowe aktywa trwałe	32,07	38,97	33,24	111,18	142,25
Należności długoterminowe	0,80	2,13	0,87	105,96	295,01
Inwestycje długoterminowe	2,06	1,62	1,96	120,97	100,21
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,13	0,02	0,00	7 447,62	1 028,57
Aktywa z tyt. odroczonego podatku dochodowego	2,00	1,89	2,30	100,07	99,74
Majątek obrotowy	47,99	45,46	51,63	107,11	106,81
Zapasy	10,64	8,70	12,72	96,36	82,97
Należności krótkoterminowe	30,32	21,69	22,60	154,62	116,44
Krótkoterminowe aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	0,00	0,01	0,00	-	-
Pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe	3,35	5,77	10,01	38,55	69,86
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	3,13	8,91	5,97	60,42	180,85
Pozostałe aktywa krótkoterminowe (rozliczenia międzyokresowe)	0,55	0,38	0,32	197,33	143,37
Majątek całkowity	100	100	100	115,23	121,32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 15.

W strukturze aktywów Grupy Kapitałowej „Famur” wystąpił w badanym okresie wzrost udziału majątku trwałego w majątku ogółem o 3,64 p. proc. W 2009 r. udział ten stanowił 48,37%, w 2010 r. 54,54%, a w 2011 r. 52,01%. Wraz ze wzrostem udziału majątku trwałego, zmniejszył się relatywnie udział majątku obrotowego w wartości aktywów ogółem: z 51,63%, w 2009 r. do 45,46% w 2010 r. i do 47,99% w 2011 r., tj. również o 3,64 p. proc. w całym badanym okresie. W strukturze majątku trwałego nastąpił wzrost udziału głównie wartości niematerialnych i prawnych o 4,96 p. proc. w badanym okresie, inwestycji długoterminowych o 0,1 p. proc. i długoterminowych rozliczeń międzyokresowych o 0,13 p. proc. Wskaźniki struktury dotyczące pozostałych pozycji majątku trwałego uległy zmniejszeniu. Natomiast w ramach majątku obrotowego udział zapasów w wartości majątku ogółem w okresie 2011/2009 zmniejszył się o 2,08 p. proc., pozostałych krótkoterminowych aktywów finansowych o 6,66 p. proc., oraz środków pieniężnych i ich ekwiwalentów o 2,84 p. proc. W pozostałych pozycjach majątku obrotowego nastąpił wzrost wskaźników struktury, w tym największy, bo o 7,72 p. proc. w odniesieniu do należności krótkoterminowych. Niewielki wzrost wskaźnika struktury odnotowano też w pozostałych aktywach krótkoterminowych (rozliczeniach międzyokresowych) o 0,23 p. proc.

Pogłębiona analiza dynamiki aktywów przeprowadzona na podstawie obliczonych odchylen bezwzględnych i wskaźników dynamiki pozwala stwierdzić, że w latach 2009 - 2011 nastąpił wzrost całości majątku o 15,23%. Do wzrostu majątku całkowitego głównie przyczynił się wzrost majątku trwałego, którego wartość wzrosła o 23,90%. Wśród składników majątku trwałego nastąpił wzrost wszystkich pozycji, z wyjątkiem aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Najwięcej wzrosły w ciągu trzech kolejnych lat długoterminowe rozliczenia międzyokresowe - z 21 TPLN w 2009 r. poprzez 216 TPLN w 2010 r. do kwoty 1564 TPLN w 2011 r. Ponadto wartości niematerialne i prawne wzrosły o 72,33%, tj. z kwoty 105327 TPLN w 2009 r. do kwoty 181514 TPLN w 2011 r. Wzrost o 20,97% wykazały również inwestycje długoterminowe i o 11,18% rzeczowe aktywa trwałe. Wartość majątku obrotowego w okresie 2011/2009 zwiększyła się natomiast o 7,11%. Największą dynamiką wzrostu wśród składników majątku obrotowego wykazują pozostałe aktywa krótkoterminowe (rozliczenia międzyokresowe), które w ciągu badanych lat 2009 - 2011 wzrosły o 97,33%, a także należności krótkoterminowe, których wskaźnik tempa wzrostu w tym okresie wyniósł 54,62%. Zmniejszeniu natomiast uległy zapasy o 3,64%, pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe o 61,45%, oraz środki pieniężne i ich ekwiwalenty o 39,58%.

4.2.2. Analiza sytuacji kapitałowej Grupy Kapitałowej „Famur”

Pasywa odzwierciedlają źródła finansowania aktywów, czyli wskazują skąd zostały pozyskane środki finansowe na zakup aktywów. Pasywa ukazują więc źródła finansowania (pochodzenia) majątku, z podziałem na kapitały (fundusze) własne i obce (zobowiązania).

Tabela nr 19 zawiera dane wyjściowe do dokonania analizy sytuacji kapitałowej Grupy „Famur” w latach 2009 - 2011.

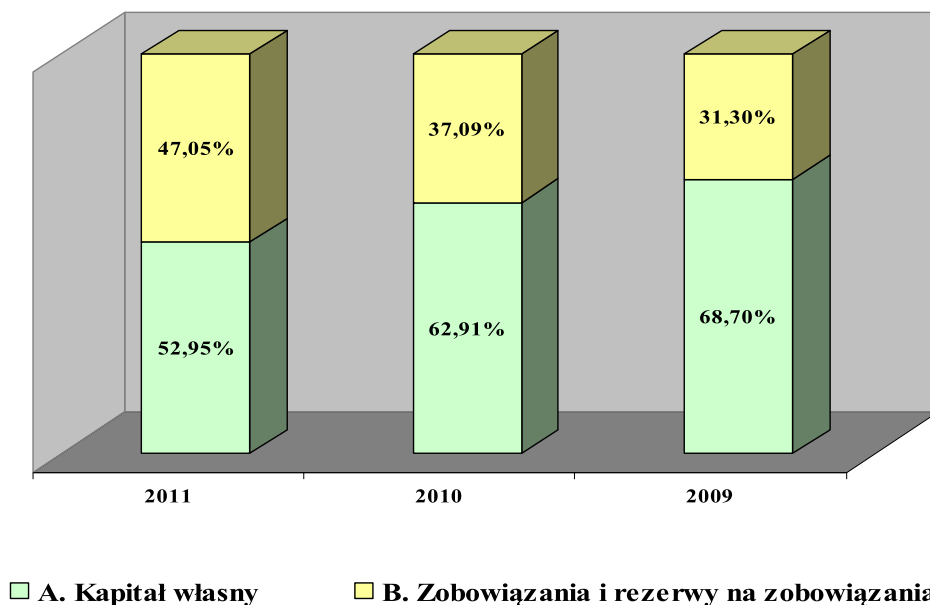
Tabela 19. Główne pozycje pasywów skonsolidowanego bilansu Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011

	Stan na 31.12.2011 TPLN	%	Stan na 31.12.2010 TPLN	%	Stan na 31.12.2009 TPLN	%
A. Kapitał własny	642 617	100	803 760	100	723 521	100
I. Kapitał zakładowy	4 815	0,75	4 815	0,60	4 815	0,67
II. Kapitał zapasowy	340 855	53,04	572 187	71,19	511 925	70,75
III. Zyski zatrzymane	267 249	41,59	226 760	28,21	186 546	25,78
Kapitał przypadający akcjonariuszom podmiotu dominującego	612 918		803 761		703 286	
Kapitały mniejszości	29 699	4,62	-	-	20 235	2,80
B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	570 978	100	473 917	100	329 640	100
I. Rezerwy na zobowiązania	122 155	21,39	131 509	27,75	95 411	28,94
II. Zobowiązania długotermi- nowe	115 071	20,15	45 235	9,54	92 948	28,20
III. Zobowiązania krótkotermi- nowe	299 054	52,38	277 873	58,63	141 098	42,80
IV. Pozostałe zobowiązania (rozliczenia międzyokresowe)	34 698	6,08	19 300	4,07	185	0,06
Pasywa razem	1 213 595	-	1 277 677	-	1 053 161	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011.

Analizując zmiany bezwzględne poszczególnych pozycji pasywów można zauważyć, że spadek kapitałów własnych w rozpatrywanym okresie od 2009 do 2011 wyniósł 80 904 TPLN, na co największy wpływ miał spadek kapitału zapasowego o 171 070 TPLN. Zyski zatrzymane wzrosły o 80 703 TPLN w ciągu badanych lat z wielkości 186 546 TPLN w 2009 do 267 249 TPLN w 2011 r. W 2010 r. kapitał własny był utworzony tylko z kapitału akcjonariuszy podmiotu dominującego. W 2009 i 2011 r. kapitał ten obejmował również kapitał akcjonariuszy mniejszościowych w kwocie 20 235 TPLN w 2009 r. oraz 29 699 TPLN w 2011 r. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania wzrosły w ciągu trzech kolejnych lat o 241 338 TPLN z kwoty 329 640 TPLN w 2009 r. do kwoty 570 978 TPLN w 2011 r. Największy wpływ na wzrost zobowiązań ogółem miały zobowiązania krótkoterminowe, które w 2009 r. wynosiły 141 098 TPLN, a w 2011 r. wzrosły do kwoty 299 054 TPLN.

Wykres nr 4 obrazuje strukturę kapitałów Grupy „Famur” w latach 2009 - 2011.

Wykres 4. Struktura kapitałów Grupy Kapitałowej „Famur” wg kryterium własności w latach 2009 - 2011 (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 19.)

Analiza źródeł finansowania Grupy wskazuje, że kapitały własne przewyższają kapitały obce w każdym roku. Przewaga kapitałów własnych w ciągu badanych lat zmniejszyła się jednak o 15,75 p. proc., i w 2011 r. kapitały własne przewyższały kapitały obce jedynie o 5,9 p. proc. W 2009 r. ta przewaga wynosiła 37,4 p. proc. Stopniowe zmniejszanie się przewagi

kapitałów własnych nad obcymi może być sygnałem pogarszającej się sytuacji finansowej Grupy, która nadal jednak korzysta w znaczącej większości z własnych źródeł finansowania.

W praktyce przy ustalaniu optymalnej struktury pasywów punktem odniesienia jest złota reguła finansowania, zgodnie z którą majątek obciążony wysokim ryzykiem powinien być finansowany kapitałem własnym. Majątek trwały Grupy Kapitałowej „Famur” w 2011 r. stanowił 52,01% sumy bilansowej, natomiast kapitały własne 52,95%. Złota reguła bilansowa została więc prawie zachowana. W poprzednich latach utrzymywała się podobna relacja. Tabela nr 20 prezentuje szczegółową strukturę i dynamikę kapitałów własnych i obcych, oraz ich podstawowych składników.

Tabela 20. Kształtowanie się struktury i dynamiki pasywów Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

	Struktura (%)			Dynamika (%) 2009 r. = 100%	
	2011	2010	2009	2011	2010
A. Kapitał własny	52,95	62,91	68,70	88,82	111,09
I. Kapitał zakładowy	0,40	0,38	0,46	100,00	100,00
II. Kapitał zapasowy	28,09	44,78	48,61	66,58	111,77
III. Zyski zatrzymane	22,02	17,75	17,71	143,26	121,56
Kapitały mniejszości	2,44	-	1,92	146,77	-
B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	47,05	37,09	31,30	173,21	143,77
I. Rezerwy na zobowiązania	10,07	10,29	9,06	128,03	137,83
II. Zobowiązania długoterminowe	9,48	3,54	8,83	123,80	48,67
III. Zobowiązania krótkoterminowe	24,64	21,75	13,39	211,95	196,94
IV. Pozostałe zobowiązania (rozliczenia międzyokresowe)	2,86	1,51	0,02	18 755,68	10 432,43
Pasywa razem	100,00	100,00	100,00	115,23	121,32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 19.

Z przedstawionych w tabeli nr 20 danych widać, że w badanym okresie udział kapitałów własnych w pasywach ogółem zmniejszył się z 68,70 % w 2009 r. do 52,95 % w 2011 r. czyli o 15,75 p. proc., wzrósł zaś o tyle samo p. proc. udział zobowiązań i rezerw na zobowiązania, tj. z 31,30 % w 2009 r. do 47,05% w 2011 r. W strukturze kapitałów obcych najwyższą tendencję wzrostową o 11,25 p. proc. wykazywały zobowiązania krótkoterminowe. W ciągu trzech kolejnych lat wzrosły ponad dwukrotnie, co należy oceniać jako zjawisko negatywne. Od 2009 do 2011 roku kapitały własne zmniejszyły się o 11,18%, natomiast kapitały obce wzrosły o 73,21%. Oznacza to, że Grupa coraz częściej korzysta z obcych źródeł finansowania. Do oceny pasywów służy także wskaźnik kapitału obrotowego netto. Kapitał obrotowy (pracujący, to kapitał własny i obcy zaangażowany przez firmę do sfinansowania majątku obrotowego).

Tabela nr 21 przedstawia wskaźnik kapitału obrotowego netto w kolejnych latach 2009 - 2011.

Tabela 21. Wskaźnik kapitału obrotowego netto Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

	2011 TPLN	2010 TPLN	2009 TPLN
Kapitał obrotowy netto Kapitał stały - Majątek trwały	186 486	184 197	336 951

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011.

Jak widać z danych zawartych w tabeli nr 21 kapitał obrotowy netto w analizowanych latach był w każdym kolejnym roku dodatni, co oznacza, że część majątku obrotowego jest finansowana kapitałami długoterminowymi. Od 2009 roku nastąpił spadek kapitału obrotowego netto o 150 465 TPLN, nadal jednak utrzymał się na poziomie dodatnim, co oznacza, że w Grupie nie ma zagrożenia płynności finansowej.

4.2.3. Ocena księgowej wielkości wyniku finansowego Grupy Kapitałowej „Famur”

Grupa Kapitałowa „Famur” sporządza skonsolidowany rachunek zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym. Różnica pomiędzy wariantem porównawczym i kalkulacyjnym polega na sposobie ujęcia kosztów wytworzenia sprzedanych produktów. W wariantcie kalkulacyjnym ustala się koszt wytworzenia sprzedanych produktów, a oddzielnie wykazuje się koszty sprzedaży i koszty ogólne zarządu.

Tabela nr 22 przedstawia przekształcony do postaci analitycznej rachunek zysków i strat Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011.

Tabela 22. Kształtowanie się rachunku wyników Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

	Stan na 31.12.2011 TPLN	Stan na 31.12.2010 TPLN	Stan na 31.12.2009 TPLN
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	923 104	664 923	688 729
Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	670 463	497 601	472 029
Zysk (strata) brutto ze sprzedaży	252 642	167 322	216 700
Koszty sprzedaży	16 908	10 837	8 905
Koszty ogólnego zarządu	79 493	54 400	79 891
Zysk (strata) ze sprzedaży	156 240	102 085	127 904
Pozostałe przychody operacyjne	62 417	20 926	57 624
Pozostałe koszty operacyjne	64 292	38 828	83 021
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	154 365	84 183	102 507
Przychody finansowe	13 362	26 318	65 192
Koszty finansowe	33 308	15 619	88 141
Zysk (strata) z działalności gospodarczej	133 919	94 881	79 558
Podatek dochodowy	29 089	20 746	19 372
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej	104 830	74 135	60 187
Działalność zaniechana	23 868	5 889	-1 291
Zysk netto	128 698	80 024	58 896

Źródło: opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011.

Najwyższy zysk na podstawowej działalności w wysokości 156 240 TPLN Grupa Kapitałowa „Famur” osiągnęła w 2011 r. Zysk ten był wyższy od najniższej kwoty zysku osiągniętego na działalności podstawowej w 2010 r. o 54 155 TPLN, tj. o 53,05%. W relacji do kwoty zysku osiągniętego w 2009 r. tj. 127 904 TPLN nastąpił wzrost o 28 336 TPLN, czyli o 22,15%. Zysk z działalności operacyjnej najwyższą wielkość osiągnął w 2011 r. i był wyższy od zysku osiągniętego w 2009 r. o 51 858 TPLN, tj. o 50,59%. Zysk brutto największą wielkość osiągnął również w 2011 r. wyniósł 133 919 PLN i w ciągu badanego okresu wzrósł o 68,33%. Zysk netto w ostatnim roku badanego okresu wyniósł 128 698 TPLN i był wyższy od zysku netto w roku 2009 o 69 802 TPLN, tj. o 118,52%.

Tabela nr 23 przedstawia kształtowanie się wyników poszczególnych segmentów działalności Grupy Kapitałowej „Famur” w badanym okresie, tj. latach 2009 - 2011.

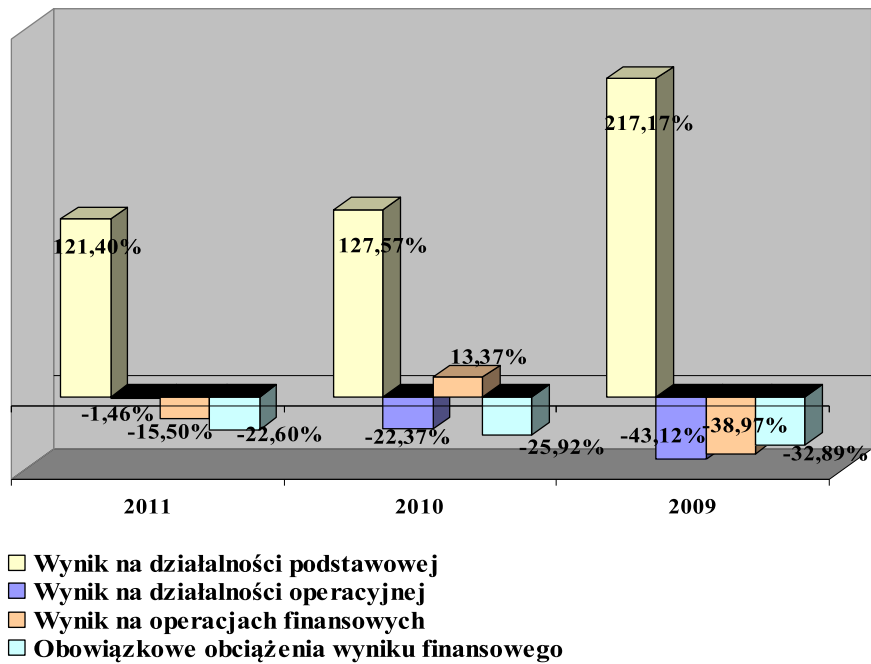
Tabela 23. Kształtowanie się wyników poszczególnych segmentów działalności Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

	Wynik na działalności TPLN			Wpływ na wynik finansowy netto (%)		
	2011	2010	2009	2011	2010	2009
Wynik na działalności podstawowej	156 240	102 085	127 904	121,40	127,57	217,17
Wynik na pozostałej działalności operacyjnej	-1 875	-17 902	-25 397	-1,46	-22,37	-43,12
Wynik na operacjach finansowych	-19 946	10 699	-22 949	-15,50	13,37	-38,97
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego	29 089	20 746	19 372	-22,60	-25,92	-32,89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 22.

Grupa Kapitałowa „Famur” najlepsze wyniki w kolejnych latach zanotowała w obszarze działalności podstawowej. Zysk uzyskany na tej działalności we wszystkich badanych latach wpływał w znaczących wielkościach dodatnio na wynik finansowy netto.

Wykres nr 5 przedstawia kształtowanie się wyników poszczególnych segmentów działalności Grupy Kapitałowej „Famur” w badanym okresie, tj. latach 2009 - 2011.

Wykres 5. Wielkość i zmiana wyników poszczególnych segmentów działalności Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011 (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 23.)

Z wykresu nr 5 widać, że największy wpływ na kształtowanie się wielkości wyniku finansowego netto w badanej Grupie Kapitałowej miał wynik na działalności podstawowej. Wynik na pozostałej działalności operacyjnej był w każdym roku ujemny i rzutował w taki sam sposób na wynik finansowy netto, stanowiąc: w 2009 r. -43,12% wyniku finansowego netto, w 2010 r. -22,37%, a w 2011 r. -1,46%. Wynik na operacjach finansowych był dodatni tylko w 2010 r. i stanowił wówczas 13,37% wyniku finansowego netto. W pozostałych latach stanowił odpowiednio: w 2009 r. -38,97%, a w 2011 r. -15,50% wyniku finansowego netto.

W badaniu struktury rachunku zysków i strat za 100% przyjęto sumę wszystkich przychodów badanej Grupy Kapitałowej, a wielkość poszczególnych rodzajów przychodów i kosztów została wyrażona w stosunku do tej wartości. Analiza dynamiki z kolei umożliwiła wymierne określenie wpływu podstawowych czynników na wzrost lub spadek wyniku finansowego netto. W tym celu dokonano porównawczej oceny wskaźników dynamiki poszczególnych składników wyniku finansowego netto.

Tabela nr 24 prezentuje strukturę, oraz dynamikę przychodów i kosztów Grupy Kapitałowej „Famur” w ciągu badanego okresu. Przy obliczaniu struktury za 100% przyjęto sumę wszystkich przychodów grupy kapitałowej, a następnie obliczono udział każdej pozycji rachunku w sumie przychodów.

Tabela 24. Struktura, oraz dynamika przychodów i kosztów Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

	Struktura (%)			Dynamika (%) 2009 r. = 100%	
	2011	2010	2009	2011	2010
Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	92,41	93,37	84,87	134,03	96,54
Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	67,12	69,87	58,16	142,04	105,42
Zysk (strata) brutto ze sprzedaży	-	-	-	116,59	77,21
Koszty sprzedaży	1,69	1,52	1,10	189,87	121,70
Koszty ogólnego zarządu	7,96	7,64	9,84	99,50	68,09
Zysk (strata) ze sprzedaży	-	-	-	122,15	79,81
Pozostałe przychody operacyjne	6,25	2,94	7,10	108,32	36,31
Pozostałe koszty operacyjne	6,44	5,45	10,23	77,44	46,77
Zysk (strata) z działalności operacyjnej	-	-	-	150,59	82,12
Przychody finansowe	1,34	3,70	8,03	20,50	40,37
Koszty finansowe	3,33	2,19	10,86	37,79	17,72
Zysk (strata) z działalności gospodarczej	-	-	-	168,33	119,26
Podatek dochodowy	2,91	2,91	2,39	150,16	107,09
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej	-	-	-	174,17	123,17
Działalność zaniechana	-	-	-	-1 848,80	-456,16
Zysk netto	-	-	-	218,52	135,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 22.

Z danych rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011 widać, że Grupa zanotowała wzrost przychodów ze sprzedaży. Pozycją dominującą w strukturze

przychodów są przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, które w 2009 r. stanowiły 84,87% przychodów ogółem, w 2010 r. 93,37%, a w 2011 r. 92,41%. Dynamika przychodów ze sprzedaży jest zadowalająca, gdyż w okresie 2011/2009 nastąpił ich wzrost o 34,03% r. Jednak koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów wzrosły w badanym okresie o 42,04%, a więc wyżej o 8,01 p. proc. Koszty te rosły szybciej od przychodów, co jest zjawiskiem negatywnym. Grupa „Famur” w 2011 r. osiągnęła zysk brutto ze sprzedaży 252 642 TPLN, który wykazał wzrost o 35 942 TPLN, tj. o 16,59% w stosunku do 2009 r. Odnotowano też wzrost kosztów sprzedaży o 89,87% oraz niewielki spadek kosztów ogólnego zarządu o 0,5%. W każdym roku Grupa płaciła podatek dochodowy, który wzrósł z 19 372 TPLN w 2009 r. do 29 089 TPLN w 2011 r., tj. o 50,16%. Zysk netto w badanym okresie wzrósł o 118,52% w stosunku do roku bazowego 2009 (z kwoty 58 896 TPLN do 128 698 TPLN), a w okresie 2010/2009 r. również był wyższy o 48 674 TPLN, tj. o 35,87%. Reasumując, Grupa „Famur” dobrze funkcjonowała na przestrzeni analizowanych lat, wykazując dodatni wynik finansowy w każdym z badanych okresów sprawozdawczych.

Tabela nr 25 prezentuje wskaźniki dynamiki przychodów i kosztów poszczególnych segmentów działalności Grupy Kapitałowej „Famur”.

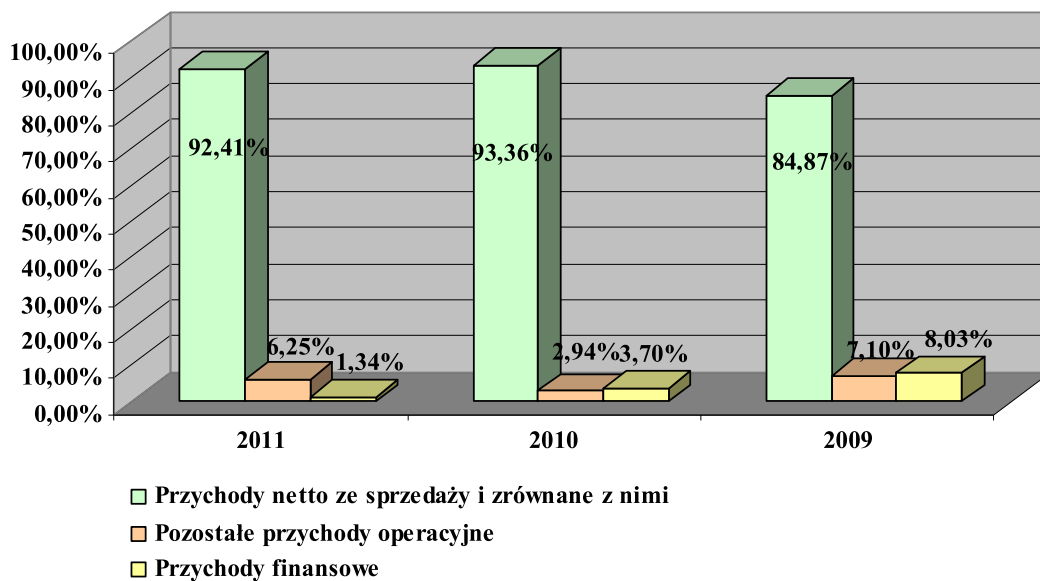
Tabela 25. Kształtowanie się poszczególnych rodzajów przychodów i kosztów Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

	2011 TPLN	2010 TPLN	2009 TPLN	Struktura (%)		
				2011	2010	2009
Przychody ogółem	998 883	712 167	811 545	100	100	100
Przychody netto ze sprzedaży i zrównane z nimi	923 104	664 923	688 729	92,41	93,36	84,87
Pozostałe przychody operacyjne	62 417	20 926	57 624	6,25	2,94	7,10
Przychody finansowe	13 362	26 318	65 192	1,34	3,70	8,03
Koszty ogółem	894 053	638 031	751 359	100	100	100
Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	670 463	497 601	472 029	75,03	77,99	62,82
Koszty sprzedaży	16 908	10 837	8 905	1,88	1,70	1,19
Koszty ogólnego zarządu	79 493	54 400	79 891	8,90	8,52	10,63

Pozostałe koszty operacyjne	64 292	38 828	83 021	7,20	6,09	11,05
Koszty finansowe	33 808	15 619	88 141	3,78	2,45	11,73
Podatek dochodowy	29 089	20 746	19 372	3,26	3,25	2,58

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z tabeli nr 22.

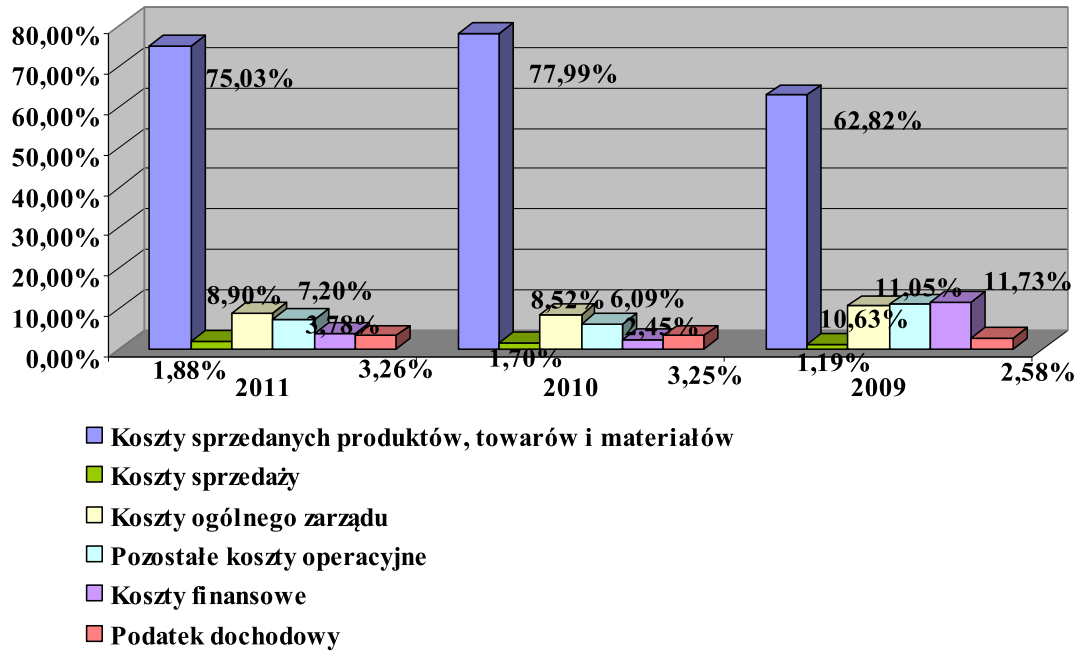
Wykresy nr 6 i 7 prezentują kolejno strukturę przychodów i kosztów Grupy Kapitałowej „Famur” na podstawie danych pochodzących ze skonsolidowanych rachunków zysków i strat za lata 2009 - 2011.

Wykres 6. Struktura przychodów Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011
 (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 25.)

Największy udział w przychodach ogółem na przestrzeni kolejnych lat stanowiły przychody netto ze sprzedaży. Wartość tych przychodów wzrosła w ciągu analizowanych lat o 234 375 TPLN. Ich udział w wartości przychodów ogółem wzrósł o 7,54 p. proc. (z 84,87% w 2009 r. do 92,41% w 2011 r.). Udział przychodów finansowych w przychodach ogółem zmalał o 6,69 p. proc. z poziomu 8,03% w 2009 r. do 1,34% w 2011 r. Pozostałe przychody operacyjne wzrosły na przestrzeni badanych lat o 4 793 TPLN, tj. o 8,32%, i w 2011 roku stanowiły 6,25% całości przychodów, wykazując spadek o 0,85 p. proc. w okresie 2011/2009. Ogółem wartość przychodów Grupy Kapitałowej „Famur” w badanych latach 2009 - 2011 wzrosła o 187 338 TPLN, tj. o 23,08%.

Wykres 7. Struktura kosztów Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011
 (Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w tabeli nr 25.)

W kosztach ogółem największy udział w kolejnych latach stanowiły koszt sprzedanych produktów, towarów i materiałów, które od 2009 r. wzrosły o 198 434 TPLN, tj. o 42,04%, a ich udział w kosztach ogółem również wzrósł o 12,21 p. proc. Pozostałe koszty operacyjne wykazywały tendencję malejącą, w okresie 2011/2009 spadły o kwotę 18 729 TPLN, tj. o 22,56%, a ich udział w kosztach ogółem zmniejszył się o 3,85 p. proc. Udział podatku dochodowego w kosztach ogółem systematycznie wzrastał w porównaniu z rokiem 2009. W roku 2011 był większy o 0,68 p. proc. w stosunku do roku 2009.

4.3. Analiza wskaźników finansowych w ocenie Grupy Kapitałowej „Famur”

Wnioski wynikające z poziomej i pionowej analizy sprawozdań finansowych wzbogacane są przez zastosowanie odpowiednio dobranych wskaźników, czyli relacji zachodzących pomiędzy określonymi wielkościami, ujętymi w tych sprawozdaniach, uzupełnionymi o niektóre dodatkowe dane. Analiza sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej „Famur” została przeprowadzona za pomocą wskaźników finansowych skonstruowanych specjalnie dla grup kapitałowych. Zastosowanie takich wskaźników pozwoliło uniknąć zarzutów niepełnej i niekompletnej analizy sprawozdania skonsolidowanego.

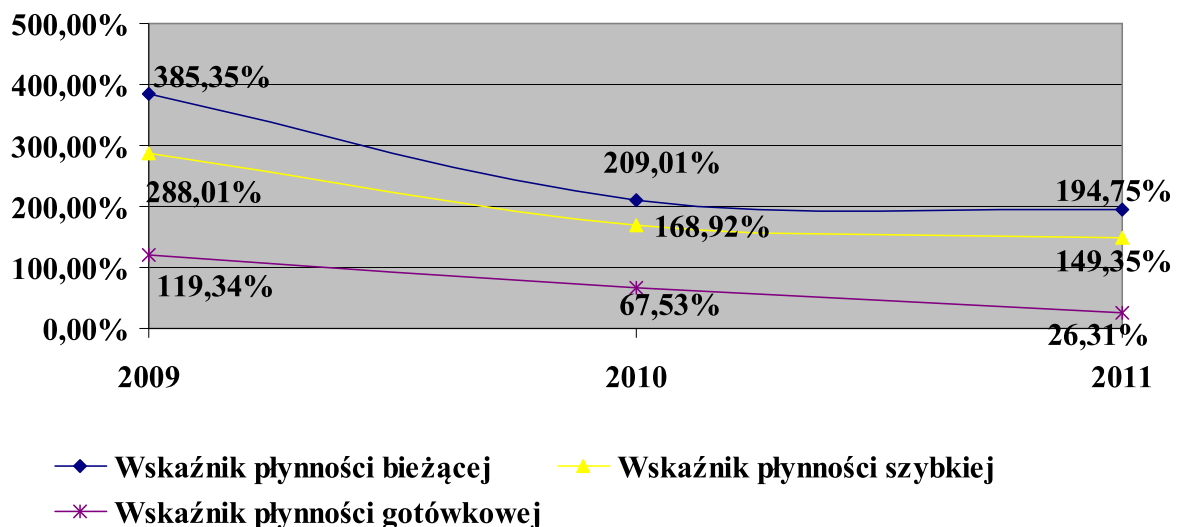
Tabela nr 26 przedstawia wartości wskaźników płynności badanej Grupy Kapitałowej w latach 2009 - 2011.

Tabela 26. Wskaźniki płynności finansowej Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

Wyszczególnienie	Wartość wskaźnika (%)			Zmiana wskaźnika ($\Delta\%$)	
	2011	2010	2009	2011/2010	2010/2009
Wskaźnik płynności bieżącej (III stopień płynności)	194,75	209,01	385,35	-14,26	-176,34
Wskaźnik płynności szybkiej (II stopień płynności)	149,35	168,92	288,01	-19,57	-119,09
Wskaźnik płynności gotówkowej (I stopień płynności)	26,31	67,53	119,34	-41,22	-51,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011.

Wykres nr 8 prezentuje zdolność płatniczą Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.

Wykres 8. Zdolność płatnicza Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011
(Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z tabeli nr 26.)

Wskaźniki bieżącej płynności finansowej Grupy „Famur” w latach 2011 i 2010 nie wykazują niepokojących odchyleń od wielkości wzorcowych, które wynoszą 120 - 200%. Poziom tego wskaźnika spadł w okresie między 2009 i 2010 rokiem, aż o 176,34%. W 2009 r.

niebezpiecznie wysoki poziom wskaźnika bieżącej płynności finansowej 385% wskazywał na nadmierną płynność, co mogło mieć niekorzystny wpływ na rentowność Grupy „Famur”.

Wskaźnik płynności szybkiej w każdym z kolejnych lat znacząco odbiegał od wzorcowego poziomu kształtującego się w granicach 100%. Największe odchylenie wystąpiło w 2009 r., w którym wartość wskaźnika wynosiła 288,01%. Wartość wskaźnika płynności szybkiej na tak wysokim poziomie wskazuje na nieprodukcyjne gromadzenie środków pieniężnych na rachunkach bankowych i występowanie wysokiego stanu należności, które nie zawsze mogą być należnościami terminowymi.

Wskaźnik płynności gotówkowej niekorzystnie kształtował się w 2009 i 2010 roku, gdzie znacznie przewyższał wartość wzorcową, która powinna oscylować w granicach 10 - 20%. Tak wysoki poziom tego wskaźnika może oznaczać kłopoty z terminowym regulowaniem zobowiązań. W roku 2011 sytuacja uległa znacznej poprawie i poziom wskaźnika bieżącej płynności ukształtował się na poziomie 26,31%.

Podsumowując, wartości wskaźników płynności finansowej Grupy Kapitałowej „Famur” na koniec badanego okresu można ocenić jako bezpieczne.

Tabela nr 27 prezentuje wskaźniki zadłużenia Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011, które informują o możliwości wywiązywania się z całkowitego zadłużenia.

Tabela 27. Wskaźniki zadłużenia Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

Wyszczególnienie	Wartość wskaźnika (%)			Zmiana wskaźnika (Δ %)	
	2011	2010	2009	2011/2010	2010/2009
Wskaźnik ogólnego zadłużenia	47,05	37,09	31,30	9,96	5,79
Wskaźnik zadłużenia długoterminowego	9,48	3,54	8,83	5,94	-5,29
Wskaźnik struktury zadłużenia	38,48	16,28	65,87	22,20	-49,59
Wskaźnik zadłużenia kapitałów własnych	88,85	58,96	45,56	29,89	13,40
Wskaźnik zadłużenia długoterminowego kapitałów własnych	17,91	5,63	12,85	12,28	-7,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011.

Wskaźnik ogólnego zadłużenia w całym analizowanym okresie kształtował się na bezpiecznym według standardów poziomie, tj. poniżej 50%, co oznacza, że aktywa mogły zmniejszyć swoją wartość do połowy, zanim zagrożą bezpieczeństwu kapitału obcego.

Wzrost wartości wskaźnika zadłużenia długoterminowego o 0,65 p. proc. na przestrzeni badanych lat wskazuje na korzystne zmiany w strukturze finansowania, ponieważ zobowiązania długoterminowe są mniej pilne i w pewnym okresie nie są wymagalne.

Wskaźnik struktury zadłużenia w ciągu kolejnych lat spadł o 27,39 p. proc. z poziomu 65,87% w 2009 r. do 38,48% w 2011 r. Zobowiązania krótkoterminowe w badanej Grupie Kapitałowej przewyższały zobowiązania długoterminowe.

Wzrost wskaźnika zadłużenia kapitałów własnych w kolejnych latach o 43,29 p. proc. spowodowany był zwiększeniem zaangażowania obcych źródeł finansowania w stosunku do źródeł własnych, a tym samym wzrostem stopnia zadłużenia. Wzrost poziomu zadłużenia kapitałów własnych oddziałuje bezpośrednio na poziom ryzyka finansowego z powodu wyższych rat kapitałowych i odsetek w sytuacji zaciągnięcia kredytu bankowego.

Wskaźnik zadłużenia długoterminowego kapitałów własnych wzrósł w ciągu badanego okresu o 5,06 p. proc. Pomimo tendencji wzrostowej w analizowanych latach wskaźnik zadłużenia długoterminowego kształtował się na niskim poziomie. Jest to pozytywne zjawisko, ponieważ im mniejsza jest wartość tego wskaźnika, tym mniejsze ryzyko związane z inwestycją w przedsiębiorstwie.

Podsumowując, wartości przedstawionych powyżej wskaźników wskazują, że Grupa Kapitałowa „Famur” w latach 2009 - 2011 nie była wysoko zadłużona.

Kolejną grupą wskaźników wykorzystanych do oceny Grupy Kapitałowej „Famur” są wskaźniki sprawności zarządzania (produktywności), które przedstawia tabela nr 28.

Tabela 28. Wskaźniki sprawności działania Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

Wyszczególnienie	Wartość wskaźnika			Zmiana wskaźnika	
	2011	2010	2009	2011/2010	2010/2009
Wskaźnik obrotowości majątku	0,82	0,76	0,77	0,06	-0,01
Wskaźnik obrotowości majątku trwałego	1,58	1,02	1,59	0,56	-0,57
Wskaźnik obrotowości majątku obrotowego	1,72	1,23	1,49	0,49	-0,26

Wskaźnik rotacji zapasów w razach	7,15	4,66	5,14	2,49	-0,48
Wskaźnik rotacji należności w razach	2,86	2,58	2,10	0,28	0,48
Wskaźnik cyklu obrotu zapasów w dniach	51	61	71	-10	-10
Wskaźnik sypływu należności w dniach	128	141	174	-13	-33
Wskaźnik okresu spłaty zobowiązań w dniach	118	153	75	-35	78

Źródło: opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011.

Do obliczenia powyższych wskaźników niezbędne było ustalenie średniego stanu należności w kolejnych latach, który przedstawia tabela nr 29.

Tabela 29. Średni stan należności Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

	2011	2010	2009
Średni stan należności TPLN	322 548,5	257 558,5	327 609,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011.

Wskaźnik obrotowości majątku w ciągu badanego okresu wzrósł o 0,05. Jego zwiększenie jest istotnym czynnikiem poprawy rentowności przedsiębiorstwa. Efektywność wykorzystania majątku trwałego wykazywała w badanym okresie tendencję wahającą. W 2010 r. wielkość tego wskaźnika spadła o 0,57 w stosunku do roku poprzedniego, po czym w 2011 r. wzrosła o 0,56. Poprawa wartości tego wskaźnika może wynikać m.in. z lepszej organizacji pracy, przeprowadzania częstszych remontów i konserwacji. Efektywność wykorzystania majątku obrotowego, podobnie jak trwałego, wahała się w ciągu kolejnych lat. Najniższy poziom 1,23 wskaźnik osiągnął w 2010 r., by w roku następnym wzrosnąć o 0,49. Im wyższa wartość tego wskaźnika, tym lepsza jest sytuacja finansowa przedsiębiorstwa. Jednak zbyt wysoki wskaźnik może być niekorzystny, gdyż świadczy o zamrożeniu kapitału obrotowego.

Wielkość wskaźnika rotacji zapasów w kolejnych okresach wzrosła o 2,01. Świadczy to o poprawie efektywności gospodarowania zapasami, co pociąga za sobą obniżenie kosztów magazynowania i uwolnienie kapitału obrotowego zaangażowanego w zapasach. Wzrost rotacji zapasów jest sytuacją pożądaną, ponieważ wzrastająca liczba obrotów skraca czas przebywania zapasów w przedsiębiorstwie. Korzystną tendencję zmian w gospodarce magazynowej w latach 2009 - 2011, potwierdza także wskaźnik cyklu obrotu zapasami w dniach, który w ciągu badanego okresu zmniejszył się o 20 dni.

Wskaźnik rotacji należności w razach w kolejnych latach wskazywał tendencję rosnącą. Od 2009 do 2011 r. jego wartość wzrosła o 0,76, jednak poziom wskaźnika i tak kształtował się na zbyt niskim poziomie. Wskaźnik ten powinien oscylować w przedziale 7,0 - 10,0. Niski poziom jest oznaką, że przedsiębiorstwo zbyt długo kredytuje swoich klientów, przez co może samo mieć trudności z terminowym regulowaniem swoich zobowiązań. Wielkość wskaźnika inkasa należności w dniach w ciągu analizowanych systematycznie zmniejszała się. Okres ściągłości należności w latach 2009 - 2011 skrócił się o 46 dni.

Dla oceny sprawności działania przedsiębiorstwa ważny jest także okres regulowania zobowiązań wobec dostawców. Średni czas regulowania zobowiązań w kolejnych latach zwiększył się o 43 dni. Z punktu widzenia płynności finansowej poziom wskaźnika spłaty zobowiązań w 2010 r. kształtował się na niekorzystnym, gdyż dłuższym o 12 dni, poziomie niż wskaźnik cyklu inkasa należności. W pozostałych latach okres spłaty zobowiązań był krótszy niż okres spływu należności - w 2009 r. o 99 dni, a w 2011 r. o 10 dni.

Pomocniczo przy ocenie aktywności przedsiębiorstwa stosuje się wskaźnik cyklu środków pieniężnych, który oznacza czas od momentu wypływu gotówki w celu uregulowania zobowiązań do momentu wpływu gotówki z tytułu spłaconych należności.

Tabela nr 30 przedstawia cykl środków pieniężnych w kolejnych latach w Grupie Kapitałowej „Famur”.

Tabela 30. Cykl środków pieniężnych w Grupie Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

	2011	2010	2009
Cykl środków pieniężnych w dniach	61	49	170

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z tabeli nr 28.

W rozpatrywanym okresie cykl środków pieniężnych skrócił się o 109 dni, co świadczy o zmianie polityki inwestowania w aktywa obrotowe w porównaniu z rokiem 2009. Dodatnia wartość wskaźnika cyklu w każdym kolejnym roku oznacza, że aktywa obrotowe Grupy „Famur” nie są kredytowane przez dostawców, czyli nie są finansowane kapitałem obcym.

Kolejną grupę analizowanych wskaźników dla Grupy Kapitałowej „Famur” stanowią wskaźniki rentowności, które prezentuje tabela nr 31.

Tabela 31. Wskaźniki rentowności Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011

Wyszczególnienie	Wartość wskaźnika (%)			Zmiana wskaźnika ($\Delta\%$)	
	2011	2010	2009	2011/2010	2010/2009
Wskaźnik rentowności sprzedaży ROS	13,94	12,04	8,55	1,90	3,49
Wskaźnik rentowności operacyjnej sprzedaży	16,72	12,66	14,88	4,06	-2,22
Wskaźnik rentowności działalności gospodarczej	14,51	14,27	11,55	0,24	2,72
Wskaźnik rentowności brutto sprzedaży	13,41	13,32	9,80	0,09	3,52
Wskaźnik rentowności netto sprzedaży	12,88	11,24	7,26	1,64	3,98
Wskaźnik rentowności aktywów netto ROA	10,60	6,26	5,59	4,34	0,67
Wskaźnik rentowności majątku brutto	11,03	7,43	5,59	3,60	1,84
Wskaźnik rentowności majątku trwałego	20,39	11,48	11,56	8,91	-0,08
Wskaźnik rentowności majątku obrotowego	22,10	13,78	10,83	8,32	2,95
Wskaźnik rentowności majątku czystego	14,07	8,00	6,46	6,07	1,54
Wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE	20,03	9,96	8,14	10,07	1,82
Wskaźnik rentowności kapitału podstawowego	2 672,86	1 661,97	1 223,18	1 010,89	438,79

Źródło: opracowanie własne na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011.

Wskaźniki rentowności sprzedaży w badanym okresie wykazywały tendencję rosnącą. Jest to zjawisko pozytywne, ponieważ im wyższa wartość tego wskaźnika, tym lepsza jest efektywność przedsiębiorstwa. Wyższe wartości wskaźników rentowności sprzedaży oznaczają korzystniejszą kondycję finansową Grupy. Największy wzrost wartości w badanym okresie wykazał wskaźnik rentowności netto sprzedaży, który wzrósł w latach 2009 - 2011 o 5,62 p. proc. Najmniejszy przyrost odnotowano we wskaźniku rentowności operacyjnej sprzedaży, którego wartość wzrosła w badanym okresie jedynie o 1,84 p. proc.

Wskaźniki rentowności majątku w ciągu badanego okresu wykazywały wartości dodatnie, które w kolejnych latach systematycznie wzrastały. Świadczy to o tym, że Grupa Kapitałowa „Famur” efektywnie zarządza swoimi aktywami. Wraz ze wzrostem wartości wskaźników rentowności majątku zwiększyła się zdolność posiadanych przez Grupę Kapitałową aktywów do generowania zysku. W pierwszym roku badanego okresu majątek trwały charakteryzował się większą rentownością niż majątek obrotowy. W kolejnych dwóch latach nastąpiło odwrócenie tej relacji i majątek obrotowy cechował się większą rentownością niż majątek trwały. W 2010 r. wskaźnik rentowności majątku obrotowego był wyższy od wskaźnika rentowności majątku trwałego o 2,30 p. proc., a w 2011 roku o 1,71 p. proc.

Rentowność kapitału własnego wzrosła na przestrzeni badanych lat o 11,89 p. proc. Świadczy to o coraz wyższej efektywności wykorzystania kapitału własnego, oraz większych możliwościach dalszego rozwoju Grupy Kapitałowej „Famur”. Najwyższą zyskowność kapitału własnego Grupa osiągnęła w wysokości 20,03% w 2011 roku. Wskaźnik rentowności kapitału podstawowego, będący dalszym uszczegółowieniem wskaźnika rentowności kapitału własnego, również wskazywał tendencję wzrostową. W ciągu trzech kolejnych lat badanego okresu jego wartość wzrosła ponad dwukrotnie.

Podsumowując, wszystkie wskaźniki rentowności w latach 2009 - 2011 wykazywały tendencję wzrostową. Oznacza to, że Grupa Kapitałowa „Famur” w analizowanym okresie odznaczała się efektywnością funkcjonowania na rynku, mierzoną w kategoriach zysku.

W powyższej analizie nie wykorzystano wskaźnika wpływu jednostek stowarzyszonych i zależnych grupy kapitałowej na jej wynik finansowy, oraz wskaźnika praw akcjonariuszy mniejszościowych z powodu braku w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej „Famur” istotnych pozycji, takich jak: odpisy różnic konsolidacyjnych, rezerwy kapitałowe z konsolidacji, czy kapitałowe udziały mniejszościowe.

4.4. Ocena kontynuacji działalności Grupy Kapitałowej „Famur” za pomocą modelu A.

Hołdy

Ocena kontynuacji działalności Grupy Kapitałowej „Famur” została przeprowadzona za pomocą polskiego modelu A. Hołdy. Metoda ta opiera się wyłącznie na danych finansowych i nie uwzględnia wielkości niewymiernych finansowo. Jednak ze względu na dużą wiarygodność metoda ta stanowi podstawę w zakresie prognozowania zagrożenia upadłością.

Tabela nr 32 przedstawia model A. Hołdy dla Grupy Kapitałowej „Famur” za 2011 rok.

Tabela 32. Model A. Hołdy dla Grupy Kapitałowej „Famur” za 2011 rok

$Z_H = 0,605 + 0,681 * PWP - 0,0196 * SZ + 0,00969 * ZM + 0,000672 * WOZ + 0,157 * RM$		
PWP	majątek obrotowy/zobowiązania krótkoterminowe	1,95
SZ	(zobowiązania ogółem/suma bilansowa)*100	36,98
ZM	[(zysk/strata netto)/średnioroczny majątek ogółem]*100	10,33
WOZ	(średnioroczne zobowiązania krótkoterminowe/koszt sprzedanych produktów, towarów i materiałów)*360	154,89
RM	przychody z ogółu działalności/średnioroczny majątek ogółem	0,8
$Z_H = 1,545$		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pochodzących ze skonsolidowanego bilansu i rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej „Famur” za rok 2011.

Ogólne zasady interpretacji wartości funkcji Z_H przedstawiają się następująco¹:

- ✓ $-(0,3)$, lub mniej - prawdopodobieństwo upadku wysokie,
- ✓ $-(0,3)$ do $+(0,1)$ - prawdopodobieństwo upadku nieokreślone,
- ✓ $+(0,1)$ i więcej - prawdopodobieństwo upadku niewielkie.

Wartość funkcji Z_H w modelu A. Hołdy dla Grupy Kapitałowej „Famur” za 2011 rok wynosi 1,545. Oznacza to, że Grupa może kontynuować swoją działalność, gdyż prawdopodobieństwo upadku jest niewielkie.

¹ A. Hołda, Zasada kontynuacji działalności i prognozowanie upadłości w polskich realiach gospodarczych, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, 2006, s. 156.

Zakończenie

Współczesna gospodarka rynkowa stwarza warunki do tworzenia nowych, oraz rozwoju już istniejących rodzajów działalności. Tradycyjne formy pozyskiwania kapitału, takie jak wykorzystanie kapitału własnego zgromadzonego przez przedsiębiorstwa nie zawsze mogą sprostać coraz bardziej wzrastającemu zapotrzebowaniu przedsiębiorstw na kapitał. Jest to jedną z przyczyn tworzenia złożonych struktur organizacyjnych, obejmujących podmioty dominujące, zależne i stowarzyszone, które odgrywają w świecie coraz większą rolę. Takie struktury organizacyjne działalności gospodarczej określane są mianem grup kapitałowych.

Z powstaniem grup kapitałowych wiąże się problem przedstawienia sytuacji majątkowo - finansowej i wyników działalności tych złożonych, wielopodmiotowych organizacji. Zgodnie z ustawą o rachunkowości z 29 września 1994 r. grupy kapitałowe mają obowiązek sporządzania skonsolidowanych sprawozdań finansowych. Dane pochodzące z tego rodzaju sprawozdania finansowego mają ogromne znaczenie dla oceny sytuacji majątkowej, finansowej, oraz wyniku finansowego całej grupy kapitałowej.

Metodyka oceny grupy kapitałowej może mieć postać klasycznej analizy finansowej, jednak z uwzględnieniem faktu, że analiza ta odnosi się do organizacji wielopodmiotowych, jakimi są grupy kapitałowe. Metodyka analizy sprawozdania skonsolidowanego może być analogiczna, jak w przypadku sprawozdania finansowego pojedynczego podmiotu, ale wyciągnięte z analizy wnioski powinny być ostrożniejsze, uwzględniające złożoność, oraz specyfikę grup kapitałowych.

Na podstawie przeprowadzonych badań analitycznych oraz oceny efektów ekonomiczno - finansowych Grupy Kapitałowej „Famur” w oparciu o skonsolidowane sprawozdania finansowe sporządzone za lata 2009 - 2011, można wysunąć niżej przedstawione wnioski.

1. Analiza finansowa Grupy Kapitałowej „Famur” wskazuje, że w latach 2009 - 2011 nastąpiła poprawa wyników działalności Grupy. W analizowanym okresie Grupa Kapitałowa „Famur” podwoiła z nadwyżką osiągnięty zysk netto z prowadzonej działalności - z kwoty 58 896 TPLN w 2009 roku do 128 698 TPLN w roku 2011.
2. Głównym czynnikiem mającym wpływ na wynik finansowy Grupy jest wynik na działalności podstawowej. Podstawowym źródłem przychodów była sprzedaż produktów, towarów i materiałów, która w analizowanym okresie wzrosła z wielkości 688 729 TPLN w 2009 roku do 923 104 TPLN w 2011 roku, tj. o 34%.
3. Analiza skonsolidowanego bilansu Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011 wskazuje na wzrost jej majątku, w tym zwłaszcza trwałego, determinującego potencjał,

oraz rozwój Grupy. W ciągu badanego okresu suma bilansowa wzrosła o 160 434 TPLN, czyli o 15,23%.

4. Grupa Kapitałowa „Famur” jest silnie wyposażona w rzeczowy majątek trwały. Po stronie aktywów rzeczowy majątek trwały stanowił dominującą pozycję. Udział rzeczowych składników majątku w majątku ogółem na przestrzeni analizowanych lat zmniejszył się jednak nieznacznie z 33,24% w 2009 roku do 32,07% w 2011 roku. Majątek obrotowy Grupy wzrósł o 38 669 TPLN, ale jego udział w majątku ogółem zmniejszył się o 3,64 p. proc. na korzyść majątku trwałego.
5. W strukturze pasywów wśród zobowiązań dominującą pozycję stanowiły zobowiązania krótkoterminowe, których udział w pasywach ogółem na przestrzeni kolejnych lat zwiększył się o 11,25 p. proc., natomiast wskaźnik dynamiki wyniósł 211,95%, co oznacza ponad dwukrotny ich wzrost. Udział kapitałów własnych spadł, a udział zobowiązań i rezerw na zobowiązania w pasywach ogółem wzrósł w latach 2009 - 2011 o 15,75 p. proc. Kapitały własne w strukturze pasywów stanowiły w 2011 roku 52,95%, w 2010 roku 62,91%, a w 2009 roku 68,7%, natomiast zobowiązania i rezerwy na zobowiązania odpowiednio: 47,05%, 37,09% i 31,3%.
6. Kapitał własny Grupy „Famur” zmniejszył się o 80 904 TPLN z wielkości 723 521 TPLN w 2009 roku do 642 617 TPLN w 2011 roku. Jego udział w pasywach ogółem na koniec 2011 roku wynosił (jak podano wyżej) 52,95%. Największy wpływ na kształtowanie się wielkości kapitału własnego miały: kapitał podstawowy, kapitał zapasowy i zyski zatrzymane. W okresie 2011/2009 kapitały własne zmniejszyły się o 11,18%, natomiast kapitały obce wzrosły o 73,21%. Oznacza to, że Grupa coraz częściej korzystała z obcych źródeł finansowania.
7. Grupa Kapitałowa „Famur” w kolejnych latach zachowywała „złotą regułę bilansową”. Majątek trwały Grupy Kapitałowej „Famur”, stanowił w 2011 roku 52,01% sumy bilansowej, natomiast kapitały własne 52,95%. Złota reguła bilansowa została więc prawie zachowana.
8. Analiza skonsolidowanego rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011 wskazuje, że głównym źródłem przychodów był przychód netto ze sprzedaży produktów, materiałów i towarów. Przychód ten wykazał w badanym okresie wzrost o 234 375 TPLN, tj. o 34,03%. Najwyższy zysk na podstawowej działalności Grupa Kapitałowa „Famur” osiągnęła w 2011 roku i wyniósł on 156 240 TPLN. Zysk ten był większy od najniższego zysku osiągniętego w 2010 roku na działalności podstawowej o 54 155 TPLN. Zysk z działalności operacyjnej najwyższą kwotę 154 365 TPLN

osiągnął w 2011 roku i był wyższy od zysku osiągniętego w 2009 roku o 51 858 TPLN. Zysk brutto największą wielkość osiągnął również w 2011 roku i wyniósł 133 919 TPLN przy wskaźniku dynamiki 2011/2009 w wysokości 168,33%. Zysk netto w 2011 wyniósł 128 698 TPLN i wzrósł w ciągu badanych lat o 118,52%, czyli prawie dwukrotnie. Widoczna jest więc korzystna tendencja kształtowania się wyniku finansowego Grupy „Famur” w badanym okresie.

9. Wskaźnik pokrycia bieżących zobowiązań w latach 2011 i 2010 nie wykazywał niepokojących odchyień od wielkości wzorcowych, które wynoszą 120 - 200%. Jedynie w 2009 roku niebezpiecznie wysoki poziom wskaźnika bieżącej płynności finansowej ponad 385% wskazywał na nadmierną płynność, co mogło mieć niekorzystny wpływ na rentowność Grupy Kapitałowej „Famur”. Wskaźnik płynności szybkiej w każdym roku znacząco odbiegał od wzorcowego poziomu kształtującego się w granicach 100%. Największe odchylenie wystąpiło w 2009 roku, w którym wartość wskaźnika wynosiła 288,01%. Wysoki poziom tego wskaźnika wskazuje na nieprodukcyjne gromadzenie środków pieniężnych na rachunkach bankowych, oraz występowanie wysokiego stanu należności, które nie zawsze mogą być należnościami terminowymi. W ostatnim roku, tj. 2011 wartości wskaźników płynności finansowej Grupy Kapitałowej „Famur” można jednak ocenić jako bezpieczne.
10. Ściągalność należności w badanym okresie została skrócona o 46 dni, a okres spłaty zobowiązań uległ wydłużeniu o 43 dni. Cykl środków pieniężnych skrócił się o 109 dni, świadcząc o zmianie polityki inwestowania w aktywa obrotowe.
11. W latach 2009 - 2011 zwiększyła się produktywność majątku trwałego, jak i obrotowego. Rentowność majątku trwałego w kolejnych latach wzrosła o 8,83 p. proc, a majątku obrotowego o 11,27 p. proc. Rentowność kapitału własnego wzrosła na przestrzeni lat o 11,89 p. proc. Jest to dowodem coraz wyższej efektywności wykorzystania kapitału własnego i większych możliwości dalszego rozwoju Grupy Kapitałowej „Famur”.
12. Podsumowując można stwierdzić, że Grupa Kapitałowa „Famur” w latach 2009 - 2011 osiągała zadowalające wyniki finansowe. W każdym kolejnym roku działalność Grupy zamykała się zyskiem. Wielkość osiągniętych wyników finansowych wskazuje, że Grupa Kapitałowa „Famur” należy do czołówki światowych producentów maszyn i urządzeń stosowanych w górnictwie podziemnym. Wartość funkcji Z_H w modelu A. Hołdy na poziomie 1,545 wskazuje, że zagrożenie upadłością jest niewielkie. Dzięki osiąganym wysokim zyskom, rodzajowi produkcji, pozycji na rynku krajowym i światowym Grupa Kapitałowa „Famur” ma przed sobą realne perspektywy dalszego, szybkiego rozwoju.

W pracy poddano analizie skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011. W analizie empirycznej w rozdziale 4 nie uwzględniono sprawozdania skonsolidowanego za rok 2012, ponieważ prace związane z przygotowaniem sprawozdania skonsolidowanego grupy kapitałowej, jego badanie przez biegłych rewidentów, aż po zatwierdzenie przez organ zatwierdzający jednostki dominującej, trwa ok. 6 miesięcy od dnia bilansowego, na który należy sporządzić roczne sprawozdanie finansowe jednostki dominującej.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej „Famur” za 2012 rok zostało sporządzone zgodnie z zasadami zawartymi w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) w kształcie zatwierdzonym przez UE. Sprawozdanie za 2012 rok podlegało badaniu, które zostało przeprowadzone przez uprawniony podmiot Deloitte Polska Sp. z o.o.

Działalność Grupy Kapitałowej „Famur” w 2012 roku zamknęła się zyskiem netto w wysokości 287 179 TPLN, w tym z działalności zaniechanej -8 TPLN, a z działalności kontynuowanej 287 187 TPLN.

Tabela nr 33 przedstawia podstawowe wielkości ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat, oraz wskaźniki finansowe opisujące wynik Grupy Kapitałowej „Famur”, jej sytuację finansową i majątkową za 2012 rok, w porównaniu do analogicznych wielkości za rok 2011.

Tabela 33. Podstawowe wielkości ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat, oraz wskaźniki finansowe opisujące wyniki działalności Grupy Kapitałowej „Famur” za 2012 rok w porównaniu z rokiem poprzednim

	2012	2011
Podstawowe wielkości z rachunku zysków i strat		
Przychody ze sprzedaży	1 471 509	923 104
Koszty sprzedanych produktów, towarów, materiałów	968 917	670 463
Pozostałe przychody operacyjne	111 822	62 417
Pozostałe koszty operacyjne	139 994	64 292
Przychody finansowe	44 598	13 362
Koszty finansowe	56 994	33 808
Podatek dochodowy	49 292	29 089

Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej	287 187	104 830
Zysk netto	287 179	128 698
Wskaźniki rentowności		
Rentowność sprzedaży ROS	19,52%	13,94%
Rentowność sprzedaży netto	17,64%	12,88%
Wskaźnik rentowności kapitału własnego ROE	30,89%	20,03%
Wskaźniki efektywności		
Wskaźnik rotacji majątku	1,04	0,82
Wskaźnik rotacji należności w dniach	100	128
Wskaźnik rotacji zobowiązań w dniach	69	118
Wskaźnik rotacji zapasów w dniach	44	51
Wskaźniki płynności		
Wskaźnik płynności bieżącej	288,82%	194,75%
Wskaźnik płynności szybkiej	223,12%	149,35%
Wskaźnik płynności gotówkowej	73,60%	26,31%
Ocena kontynuacji działalności Grupy - model A. Hołdy		
Wartość funkcji Z_H	2,491	1,545

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej „Famur” za 2012 rok.

Analiza powyższych wielkości i wskaźników wskazuje na wystąpienie w 2012 roku następujących tendencji:

- ✓ wzrost wskaźników rentowności sprzedaży i kapitału własnego, co oznacza korzystniejszą kondycję finansową Grupy,
- ✓ wzrost wskaźnika rotacji majątku, co świadczy, że Grupa efektywnie zarządza swoimi aktywami,
- ✓ skrócenie czasu rotacji należności, zobowiązań i zapasów,
- ✓ wzrost wskaźników płynności,
- ✓ wzrost wartości funkcji Z_H w modelu A. Hołdy z poziomu 1,545 w 2011 roku do poziomu 2,491 w 2012 roku, co potwierdza założenie kontynuacji działalności Grupy i brak zagrożenia upadłością.

Analiza sytuacji majątkowo - finansowej Grupy Kapitałowej „Famur” pozwoliła na kompleksową i wszechstronną ocenę jej funkcjonowania. Zastosowane metody analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy od 2009 do 2012 roku pozwoliły ocenić, czy cel pracy został spełniony i przyjęta we wstępie hipoteza znalazła potwierdzenie w analizowanym materiale badawczym.

Z weryfikacji obliczeń i analizy danych pochodzących ze skonsolidowanych sprawozdań finansowych za lata 2009 - 2012 wynika, że stan finansów Grupy Kapitałowej „Famur” jest dobry. Przeprowadzona analiza wskaźników płynności, zadłużenia i efektywności zaangażowanych środków, będąca rozszerzeniem ogólnej analizy struktury majątkowo-finansowej pozwoliła uzyskać odpowiedź na pytanie: pod jakimi względami stan finansów Grupy Kapitałowej jest dobry, i jakie czynniki w Grupie Kapitałowej wpływają pozytywnie, a jakie negatywnie na stan finansów Grupy. Ogólnie można stwierdzić, że osiągnęte wysokie zyski przy jednoczesnym zadłużeniu na bezpiecznym poziomie pozwalają optymistycznie prognozować przyszłość Grupy. Badana Grupa jest silną organizacją i na dzień dzisiejszy nie istnieje zagrożenie dla kontynuacji prowadzonej przez nią działalności gospodarczej, co potwierdzają dane zawarte w tabelach nr 32 i 33.

Reasumując, założony cel pracy został zrealizowany, postawione we wstępie szczegółowe pytania po dokładnym rozważeniu, doczekały się wyczerpujących odpowiedzi, a wysunięta główna hipoteza badawcza znalazła potwierdzenie w wyniku przeprowadzonych badań. Przedstawione badania potwierdzają, że analiza sytuacji finansowej grupy kapitałowej na podstawie skonsolidowanego sprawozdania finansowego pozwala na ocenę przebiegu procesów gospodarczych i wyników działalności takich wielopodmiotowych organizacji. Dokonana analiza sytuacji majątkowej i finansowej, oraz wyniku finansowego na przykładzie Grupy Kapitałowej „Famur” ukazała istotę odmienności analizy sprawozdań finansowych skonsolidowanych od sprawozdań jednostkowych.

Przeprowadzone badania w dziedzinie skonsolidowanych sprawozdań finansowych przykładowej grupy kapitałowej umożliwiły prawidłowe zdiagnozowanie sytuacji finansowej grupy kapitałowej i problemów zarządzania dużymi podmiotami gospodarczymi o złożonej strukturze organizacyjnej. W praktyce gospodarczej problematyka konsolidacji sprawozdań finansowych nabiera coraz większego znaczenia. Warto więc zwrócić uwagę na funkcjonowanie grup kapitałowych i kształtowanie się obrazu sytuacji finansowej tego rodzaju struktur gospodarczych, coraz liczniej powstających w obecnej rzeczywistości gospodarczej.

Wykazy rzeczowe

I. Wykaz rysunków

Rysunek 1. Struktura rozbudowanej grupy kapitałowej.....	9
Rysunek 2. Główne typy grup kapitałowych	14
Rysunek 3. Kryteria wyboru metody konsolidacji	21
Rysunek 4. Etapy sporządzania sprawozdania skonsolidowanego	27
Rysunek 5. Trzy etapy rewizji sprawozdań finansowych	41
Rysunek 6. Metody wykorzystywane we wstępnej analizie sprawozdania finansowego	47

II. Wykaz wykresów

Wykres 1. Wskaźnik udziału majątku trwałego i obrotowego w majątku całkowitym Grupy Kapitałowej „Famur”	57
Wykres 2. Struktura majątku trwałego Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 -2011.....	58
Wykres 3. Struktura majątku obrotowego Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 -2011	59
Wykres 4. Struktura kapitałów Grupy Kapitałowej „Famur” wg kryterium własności w latach 2009 - 2011.....	64
Wykres 5. Wielkość i zmiana wyników poszczególnych segmentów działalności Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011	69
Wykres 6. Struktura przychodów Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.....	72
Wykres 7. Struktura kosztów Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011	73
Wykres 8. Zdolność płatnicza Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011	74

III. Wykaz tabel

Tabela 1. Grupy motywów tworzenia grup kapitałowych	11
Tabela 2. Wyłączenia i zwolnienia z procesu konsolidacji.....	19
Tabela 3. Etapy konsolidacji sprawozdań finansowych metodą pełną	22
Tabela 4. Etapy konsolidacji sprawozdań finansowych metodą proporcjonalną.....	24
Tabela 5. Wzór bilansu według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości	29
Tabela 6. Wzór rachunku zysków i strat w wariantcie kalkulacyjnym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości	32
Tabela 7. Wzór rachunku zysków i strat w wariantcie porównawczym według załącznika nr 1 do ustawy o rachunkowości	33
Tabela 8. Charakterystyka wyników finansowych wykazanych w rachunku zysków i strat.....	35
Tabela 9. Rachunek przepływów pieniężnych - metoda bezpośrednia	36
Tabela 10. Rachunek przepływów pieniężnych - metoda pośrednia.....	37
Tabela 11. Rodzaje opinii wydanych przez biegłego rewidenta z badania sprawozdania finansowego.....	42

Tabela 12. Cechy szczególne analizy skonsolidowanych sprawozdań finansowych.....	45
Tabela 13. Wykaz wybranych wskaźników nie uwzględniających specyfiki sprawozdań skonsolidowanych.....	51
Tabela 14. Wykaz wybranych wskaźników dla grup kapitałowych	53
Tabela 15. Główne pozycje aktywów skonsolidowanego bilansu Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011	56
Tabela 16. Łącuchowe wskaźniki dynamiki majątku Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.....	57
Tabela 17. Wskaźniki relacji majątku Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011	60
Tabela 18. Kształtowanie się struktury i dynamiki majątku Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.....	61
Tabela 19. Główne pozycje pasywów skonsolidowanego bilansu Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011	63
Tabela 20. Kształtowanie się struktury i dynamiki pasywów Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.....	65
Tabela 21. Wskaźnik kapitału obrotowego netto Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.....	66
Tabela 22. Kształtowanie się rachunku wyników Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.....	67
Tabela 23. Kształtowanie się wyników poszczególnych segmentów działalności Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011	68
Tabela 24. Struktura, oraz dynamika przychodów i kosztów Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.....	70
Tabela 25. Kształtowanie się poszczególnych rodzajów przychodów i kosztów Grupy Kapitałowej "Famur" w latach 2009 - 2011	71
Tabela 26. Wskaźniki płynności finansowej Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009-2011... ..	74
Tabela 27. Wskaźniki zadłużenia Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011.....	75
Tabela 28. Wskaźniki sprawności działania Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009-2011	76
Tabela 29. Średni stan należności Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011	77
Tabela 30. Cykl środków pieniężnych w Grupie Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011	78
Tabela 31. Wskaźniki rentowności Grupy Kapitałowej „Famur” w latach 2009 - 2011	79
Tabela 32. Model A. Hołdy dla Grupy Kapitałowej „Famur” za 2011 rok.....	81
Tabela 33. Podstawowe wielkości ze skonsolidowanego rachunku zysków i strat, oraz wskaźniki finansowe opisujące Grupę Kapitałową „Famur” za 2012 rok w porównaniu z okresem poprzednim.....	85

Bibliografia

I. Pozycje książkowe i artykuły z czasopism

1. Aluchna M., Efektywność grup kapitałowych, w: Studia i prace kolegium zarządzania i finansów, Zeszyt naukowy nr 96, Oficyna Wydawnicza Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2009
2. Aluchna M., Kierunki rozwoju polskich grup kapitałowych. Perspektywa międzynarodowa, Oficyna Wydawnicza Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2010
3. Barowicz M., Ceny transferowe. Narzędzie optymalizacji podatkowej grupy kapitałowej, Placet, Warszawa 2009
4. Gabrusewicz W., Audyt sprawozdań finansowych, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2010
5. Gabrusewicz W., Remlein M., Sprawozdanie finansowe przedsiębiorstwa: jednostkowe i skonsolidowane, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2011
6. Gawrońska J., Rodzaje i skutki opinii wydanych przez biegłego rewidenta, „Biuletyn Rachunkowości” 2008, nr 12
7. Gierusz A., Gierusz M., Konsolidacja sprawozdań finansowych według MSSF: metody i korekty konsolidacyjne, zbycia i nabycia, sytuacje szczególne, porównanie z ustawą o rachunkowości, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2010
8. Glinkowska B., Fuzje i przejęcia, jako jeden ze sposobów tworzenia grup kapitałowych w Polsce, w: Zarządzanie przedsiębiorstwem, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania nr 7/2008, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2008
9. Gmytrasiewicz M., Karmańska A., Rachunkowość finansowa, wydanie II zaktualizowane i rozszerzone, Difin Sp. z o.o., Warszawa 2006,
10. Grabiec O., Istota i przyczyny powstawania grup kapitałowych, w: Zarządzanie, Zeszyt 2/2011, Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu, Sosnowiec 2011
11. Helin A., Skonsolidowane sprawozdanie finansowe. Jak sporządzić sprawozdanie finansowe jednostek powiązanych, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2009,
12. Helin A., Ustawa o rachunkowości – komentarz, wydanie 4, C. H. Beck, Warszawa 2009
13. Hołda A., Zasada kontynuacji działalności i prognozowanie upadłości w polskich realiach gospodarczych, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, 2006
14. Kaczmarek B., Glinkowska B., Tworzenie grup kapitałowych i aliansów strategicznych, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2012
15. Kidyba A., Kodeks spółek handlowych – komentarz, Tom 1, wyd. 8, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2011

16. Kohutek K., Sieradzka M., Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów – komentarz, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008
17. Kotowska B., Uziębło A., Wyszowska-Kaniewska O., Analiza finansowa w przedsiębiorstwie, CeDeWu Sp. z o.o., Warszawa 2009
18. Litwińczuk H., Karwat P., Prawo podatkowe przedsiębiorców, Tom 1, wyd. 6, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2008
19. Micherda B., Kierunki ewolucji sprawozdawczości i rewizji finansowej, Difin Sp. z o.o., Warszawa 2012
20. Marzec J., Śliwa J., Audyt finansowy w jednostkach gospodarczych – teoria i praktyka, Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2012
21. Nogalski B., Ronkowski R., Podstawy funkcjonowania polskich grup kapitałowych, oraz ich formy organizacyjne i sposoby zarządzania, w: Zarządzanie w grupach kapitałowych - aspekty organizacyjne, finansowe, właścicielskie i personalne, Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu im. E. Kwiatkowskiego w Gdyni, Gdynia 2004
22. Raciński A., Sprawozdania finansowe jednostek powiązanych, Polska Akademia Rachunkowości S.A., Warszawa 2004
23. Rostkowski T., Strategiczne zarządzanie zasobami ludzkimi w administracji publicznej, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012
24. Rzeszutek E., Model zarządzania holdingiem przemysłowym, „Zarządzanie przedsiębiorstwem” 2004, nr 1
25. Sikacz H., Ocena sytuacji finansowej operacyjnych grup kapitałowych, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2011
26. Stankiewicz J., Damińska J., Podstawy konsolidacji sprawozdań finansowych, Dom Organizatora TNOiK, Toruń 2009
27. Szumielewicz W., Cash management w grupach kapitałowych - diagnozowanie, kształtowanie, ocena, Difin Sp. z o.o., Warszawa 2009
28. Śliwa J., Zarządzanie finansami w grupach kapitałowych, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2011
29. Świetła K., Toborek-Mazur J., Sprawozdanie grupy kapitałowej jako przedmiot badania biegłego rewidenta, Zeszyty naukowe nr 12, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2012
30. Toborek-Mazur J., Holding w aspekcie prawnym, bilansowym i podatkowym, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2005
31. Toborek-Mazur J., Kuchmacz J., Rachunkowość w zarządzaniu holdingiem, Zakamycze, Kraków 2003

32. Trocki M., Grupy kapitałowe – tworzenie i funkcjonowanie, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004
33. Walczak M., Analiza finansowa w zarządzaniu współczesnym przedsiębiorstwem, Difin Sp. z o.o., Warszawa 2007
34. Walczak M., Sprawozdawczość i analiza finansowa w zarządzaniu przedsiębiorstwem, Tom 1, Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, Łódź 2008
35. Walińska E., Wencel A., Jurewicz A., Gad J., Sprawozdanie finansowe według MSSF, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2011
36. Wawrzyniak B., Polskie grupy kapitałowe – perspektywa europejska, Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego w Warszawie, Warszawa 2002
37. Wędzki D., Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego, Tom 1, Sprawozdanie finansowe, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2009
38. Wędzki D., Analiza wskaźnikowa sprawozdania finansowego, Tom 2, Wskaźniki finansowe, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2009
39. Winiarska K., Audyt finansowy, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2009
40. Włodkowski O., Przepisy karne ustawy o rachunkowości, Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012
41. Zamarlicka M., Skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej, w: Rachunkowość warta poznania - materiały konferencyjne, Studenckie koło naukowe rachunkowości KONTO, Poznań 2012

II. Akty normatywne

1. Ustawa z dnia 15.09.2000 r. - Kodeks spółek handlowych, Dz. U. nr 94, poz. 1037 z późn. zm.
2. Ustawa z dnia 15.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, Dz. U. nr 50, poz. 331
3. Ustawa z dnia 29.09.1994 r. o rachunkowości., Dz. U. nr 152, poz. 1223 z późn. zm.

III. Strony internetowe

1. http://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/12994,jaka_jest_metoda_i_procedura_konsolidacji_proporcjonalnej.html
2. <http://pl.wikipedia.org/wiki/ROI>

Załączniki

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011

Aktywa	2011	2010	2009
	TPLN	TPLN	TPLN
I. Aktywa trwale	631 200	696 907	509 434
1. Wartości niematerialne i prawne, w tym:	181 514	126 788	105 327
- wartość firmy	156 807	109 004	93 159
2. Rzeczowe aktywa trwale	389 167	497 905	350 029
2.1. Środki trwałe	380 402	377 989	339 054
2.2. Środki trwałe w budowie	8 765	119 916	10 975
3. Należności długoterminowe	9 759	27 170	9 210
3.1. Od jednostek powiązanych	1 623	0	0
3.2. Od pozostałych jednostek	8 136	27 170	9 210
4. Inwestycje długoterminowe	24 974	20 687	20 644
4.1. Nieruchomości	4 206	1 559	1 988
4.2. Wartości niematerialne	0	0	0
4.3. Długoterminowe aktywa finansowe	20 738	18 140	18 626
a) w jednostkach powiązanych	19 465	17 079	17 565
b) w pozostałych jednostkach	1 273	1 060	1 061
4.4. Inne inwestycje długoterminowe	30	989	30
5. Pozostałe aktywa długoterminowe (rozliczenia międzyokresowe)	1 564	216	21
6. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	24 221	24 140	24 203
II. Aktywa obrotowe	582 396	580 770	543 727
1. Zapasy	129 101	111 166	133 976
2. Należności krótkoterminowe	367 973	277 124	237 993
2.1. Z tytułu leasingu finansowego	4 170	19 909	23 988
2.2. Z tytułu dostaw i usług	338 333	219 744	188 892
2.3. Z tytułu podatków, w tym:	13 243	16 196	8 433
2.3.1. Z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2 866	1 030	2 673
2.4. Pozostałe należności	12 227	21 275	16 681
3. Krótkoterminowe aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	0	185	0
3.1. Krótkoterminowe aktywa finansowe dostępne do sprzedaży dot. jednostek w ramach grupy	0	0	0
3.2. Krótkoterminowe aktywa finansowe dostępne do sprzedaży dot. pozostałych jednostek	0	185	0
4. Krótkoterminowe aktywa przeznaczone do obrotu	0	0	0
5. Pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe	40 658	73 678	105 471
5.1. Pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe dot. jednostek w ramach grupy	979	10 025	15
5.2. Pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe dot. pozostałych jednostek	39 679	63 653	105 456
6. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	38 016	113 787	62 918
7. Pozostałe aktywa krótkoterminowe (rozliczenia międzyokresowe)	6 648	4 830	3 369
8. Aktywa trwale zaklasyfikowane, jako przeznaczone do sprzedaży	0	0	0
Aktywa razem	1 213 595	1 277 677	1 053 161

Pasywa	2011	2010	2009
	TPLN	TPLN	TPLN
I. Kapitał własny	642 617	803 760	723 521
1. Kapitał zakładowy	4 815	4 815	4 815
2. Kapitał zapasowy	340 855	572 187	51 925
3. Zyski zatrzymane	267 249	226 760	186 546
A. Kapitał przypadający akcjonariuszom podmiotu dominującego	612 918	803 761	703 286
B. Kapitały mniejszości	29 699	0	20 235
II. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	570 978	473 917	329 640
1. Rezerwy na zobowiązania	122 155	131 509	95 411
1.1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	22 945	49 285	47 034
1.2. Rezerwa na świadczenia pracownicze	64 683	29 614	24 286
a) długoterminowa	53 720	23 192	20 177
b) krótkoterminowa	10 963	6 422	4 109
1.3. Pozostałe rezerwy	34 527	52 610	24 091
a) długoterminowe	6 278	8 917	9 739
b) krótkoterminowe	28 249	43 693	14 352
2. Zobowiązania długoterminowe	115 071	45 235	92 948
2.1. Kredyty i pożyczki	114 105	43 722	92 255
2.2. Zobowiązania długoterminowe z tytułu leasingu	471	1 513	693
2.3. Inne zobowiązania długoterminowe	495	0	0
3. Zobowiązania krótkoterminowe	299 054	277 873	141 098
3.1. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:	142 214	117 232	56 040
3.1.1. Z tytułu dostaw i usług od jednostek powiązanych	13 902	3 854	2 345
3.1.2. Z tytułu dostaw i usług od jednostek pozostałych	128 311	113 378	53 696
3.2. Zaliczki otrzymane na dostawy	14 137	23 539	15 334
3.3. Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	7 526	8 802	5 645
3.4. Zobowiązania z tytułu podatków, w tym:	23 976	29 765	14 587
3.4.1. Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	4 227	4 357	326
3.5. Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu leasingu finansowego	1 336	2 438	1 726
3.6. Krótkoterminowe kredyty i pożyczki	92 383	81 009	33 474
3.7. Inne	17 481	15 089	14 290
4. Pozostałe zobowiązania (rozliczenia międzyokresowe)	34 698	19 300	185
Pasywa razem	1 213 595	1 277 677	1 053 161

Skonsolidowany rachunek zysków i strat Grupy Kapitałowej „Famur” za lata 2009 - 2011

Wyszczególnienie	2011	2010	2009
	TPLN	TPLN	TPLN
Działalność kontynuowana			
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, w tym:	923 104	664 923	688 729
1. Przychody netto ze sprzedaży produktów	830 172	518 474	641 791
2. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	92 933	146 450	46 938
II. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym:	670 463	497 601	472 029

1. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	580 569	348 859	427 393
2. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	89 894	148 742	44 636
III. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (I-II)	252 642	167 322	216 700
IV. Koszty sprzedaży	16 908	10 837	8 905
V. Koszty ogólnego zarządu	79 493	54 400	79 891
VI. Zysk (strata) na sprzedaży (III-IV-V)	156 240	102 085	127 904
VII. Pozostałe przychody operacyjne	62 417	20 926	57 624
1. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	0	484	0
2. Dotacje	25	0	29
3. Inne przychody operacyjne	62 392	20 442	57 595
VIII. Pozostałe koszty operacyjne	64 292	38 828	83 021
1. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	589	0	1 028
2. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych	8 533	4 921	14 864
3. Inne koszty operacyjne	55 169	33 907	67 129
IX. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (VI+VII-VIII)	154 365	84 183	102 507
X. Przychody finansowe	13 362	26 318	65 192
1. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:	691	1 956	0
- od jednostek powiązanych	691	1 956	0
2. Odsetki, w tym:	5 814	6 824	11 928
- od jednostek powiązanych	139	0	48
3. Zysk ze zbycia inwestycji	0	0	304
4. Aktualizacja wartości inwestycji	0	0	0
5. Inne	6 858	17 538	52 960
XI. Koszty finansowe	33 808	15 619	88 141
1. Odsetki, w tym:	8 784	4 173	11 193
- dla jednostek powiązanych	105	0	0
2. Strata ze zbycia inwestycji	63	0	0
3. Aktualizacja wartości inwestycji	0	0	0
4. Inne	24 961	11 446	76 948
XII. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (IX+X-XI±XII)	133 919	94 881	79 558
XIII. Zysk (strata) brutto (XIII-XIV+XV)	133 919	94 881	79 558
XIV. Podatek dochodowy	29 089	20 746	19 372
a) część bieżąca	27 263	15 678	18 538
b) część odroczone	1 826	5 068	834
XV. Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej	104 830	74 135	60 187
XVI. Działalność zaniechana	23 868	5 889	-1 291
XVII. Zysk netto, w tym przypadający:	128 698	80 024	58 896
XVIII. akcjonariuszom podmiotu dominującego	119 184	80 024	58 027
XIX. akcjonariuszom mniejszościowym	9 514	0	869

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej „Famur” za 2012 rok

Aktywa	2012
	TPLN
I. Aktywa trwałe	765 715
1. Wartości niematerialne i prawne, w tym:	184 574
- wartość firmy	161 356
2. Rzeczowe aktywa trwałe	489 277
2.1. Środki trwałe	475 207
2.2. Środki trwałe w budowie	14 070
3. Należności długoterminowe	11 890
3.1. Od jednostek powiązanych	289
3.2. Od pozostałych jednostek	11 601
4. Inwestycje długoterminowe	26 250
4.1. Nieruchomości	4 206
4.2. Wartości niematerialne	0
4.3. Długoterminowe aktywa finansowe	22 014
a) w jednostkach powiązanych	21 913
b) w pozostałych jednostkach	101
4.4. Inne inwestycje długoterminowe	30
5. Pozostałe aktywa długoterminowe (rozliczenia międzyokresowe)	3 648
6. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	50 076
II. Aktywa obrotowe	797 925
1. Zapasy	175 617
2. Należności krótkoterminowe	413 062
2.1. Z tytułu leasingu finansowego	19 811
2.2. Z tytułu dostaw i usług	360 447
2.3. Z tytułu podatków, w tym:	15 083
2.3.1. Z tytułu bieżącego podatku dochodowego	815
2.4. Pozostałe należności	17 722
3. Krótkoterminowe aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	0
3.1. Krótkoterminowe aktywa finansowe dostępne do sprzedaży dot. jednostek w ramach grupy	0
3.2. Krótkoterminowe aktywa finansowe dostępne do sprzedaży dot. pozostałych jednostek	0
4. Krótkoterminowe aktywa przeznaczone do obrotu	0
5. Pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe	19 835
5.1. Pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe dot. jednostek w ramach grupy	0
5.2. Pozostałe krótkoterminowe aktywa finansowe dot. pozostałych jednostek	19 835
6. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	183 500
7. Pozostałe aktywa krótkoterminowe (rozliczenia międzyokresowe)	5 911
8. Aktywa trwałe zaklasyfikowane, jako przeznaczone do sprzedaży	0
Aktywa razem	1 563 640
Pasywa	2012
	TPLN
I. Kapitał własny	929 755
1. Kapitał zakładowy	4 815

2. Kapitał zapasowy	439 897
3. Zyski zatrzymane	439 233
A. Kapitał przypadający akcjonariuszom podmiotu dominującego	883 944
B. Kapitały mniejszości	45 811
II. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	633 885
1. Rezerwy na zobowiązania	204 405
1.1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	37 534
1.2. Rezerwa na świadczenia pracownicze	56 620
a) długoterminowa	42 903
b) krótkoterminowa	13 717
1.3. Pozostałe rezerwy	110 251
a) długoterminowe	19 272
b) krótkoterminowe	90 979
2. Zobowiązania długoterminowe	115 478
2.1. Kredyty i pożyczki	71 915
2.2. Zobowiązania długoterminowe z tytułu leasingu	29 248
2.3. Inne zobowiązania długoterminowe	14 316
3. Zobowiązania krótkoterminowe	276 263
3.1. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług:	139 474
3.1.1. Z tytułu dostaw i usług od jednostek powiązanych	9 602
3.1.2. Z tytułu dostaw i usług od jednostek pozostałych	129 872
3.2. Zaliczki otrzymane na dostawy	27 156
3.3. Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	9 048
3.4. Zobowiązania z tytułu podatków, w tym:	25 777
3.4.1. Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	3 001
3.5. Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu leasingu finansowego	15 339
3.6. Krótkoterminowe kredyty i pożyczki	44 853
3.7. Inne	14 615
4. Pozostałe zobowiązania (rozliczenia międzyokresowe)	37 739
Pasywa razem	1 563 640

Skonsolidowany rachunek zysków i strat Grupy Kapitałowej „Famur” za 2012 rok

Wyszczególnienie	2012
	TPLN
Działalność kontynuowana	
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, w tym:	1 471 509
1. Przychody netto ze sprzedaży produktów	1 342 619
2. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	128 890
II. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym:	968 917
1. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	855 605
2. Wartość sprzedanych towarów i materiałów	113 312
III. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (I-II)	502 592
IV. Koszty sprzedaży	20 902
V. Koszty ogólnego zarządu	104 643
VI. Zysk (strata) na sprzedaży (III-IV-V)	377 047

VII. Pozostałe przychody operacyjne	111 822
1. Zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	435
2. Dotacje	0
3. Inne przychody operacyjne	111 387
VIII. Pozostałe koszty operacyjne	139 994
1. Strata ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych	0
2. Aktualizacja wartości aktywów niefinansowych	22 364
3. Inne koszty operacyjne	117 630
IX. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (VI+VII-VIII)	348 875
X. Przychody finansowe	44 598
1. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:	242
- od jednostek powiązanych	242
2. Odsetki, w tym:	22 335
- od jednostek powiązanych	49
3. Inne	22 021
XI. Koszty finansowe	56 994
1. Odsetki, w tym:	14 045
- dla jednostek powiązanych	436
2. Strata ze zbycia inwestycji	298
3. Aktualizacja wartości inwestycji	6 162
4. Inne	36 489
XII. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (IX+X-XI±XII)	336 479
XIII. Zysk (strata) brutto (XIII-XIV+XV)	336 479
XIV. Podatek dochodowy	49 292
a) część bieżąca	62 910
b) część odroczone	-13 619
XV. Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej	287 187
XVI. Działalność zaniechana	-8
XVII. Zysk netto, w tym przypadający:	287 179
XVIII. akcjonariuszom podmiotu dominującego	271 067
XIX. akcjonariuszom mniejszościowym	16 112